

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все примечания, комментарии и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

Питани Ынт'ертс'уатск'
накхни хаыерѐн

Николай Яковлевич Марр

3214.74

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

JOHN HARVEY TREAT

OF LAWRENCE, MASS.

(Class of 1862)

over
0

9 3264,74.

Н. МАРРЪ.

ДРЕВНЕАРМЯНСКАЯ ХРЕСТОМАТІЯ

СЪ

АРМЯНСКО-РУССКИМЪ СЛОВАРЕМЪ

ДЛЯ

НАЧИНАЮЩИХЪ.

Ն. ՄԱՐՐ

ՊԻՏԱՆԻ ԸՆԹԵՐՅՈՒԱԾԷ ՆԱԽՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ

ԸՆԴ ՈՐՈՒՄ

ՐԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ

Ի ՊԻՏՍ

ՆՈՐԱՎԱՐԺԻՑ

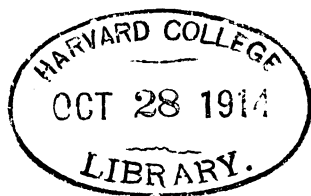
С.-Петербургъ,
1893.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ
ՌԵԽԻ

Типографія Я. И. Либермана. } Զպարան Ծ. Ի ԼԻԲԵՐՄԱՆԻ

3264.74

Treat fund

Напечатано по опредѣленію Факультета Восточныхъ языковъ
отъ 5-го Октября 1892 г.

Исправляющій должность Декана *И. Березинъ.*

И. д. Секретаря *К. Голстунскій.*

ВОЛНЪ СТ 1915

Типографія Я. И. Либермана, Вознесенскій пр., 38—4.

СОДЕРЖАНИЕ.

	стр.
1. Предисловіе	I
2. Опечатки въ Хрестоматіи	IV
3. Хрестоматія:	1—62
I. Бытіе, 1, 1—31	1
II. Исходъ, 2, 1—17	4
III. Евангеліе отъ Маттея, 21, 1—46.	6
IV. » » 23, 1—39	10
V. Поученія и разсказы св. отцовъ	14
VI. Видѣніе старца	16
VII. Моисей Хоренскій, Географія	18
VIII. » » О Тиграви	19
IX. » » а) Письмо Авгаря къ Спасителю	21
б) Отвѣтъ Спасителя	22
X. Фаустъ Византійск., О полководцѣ армянъ Мушегі	23
XI. » » а) О похищеніяхъ епископа Іоанна	24
б) О похищеніяхъ епископа Іоанна	27
XII. Егишэ (Елисей), О любви къ Богу	28
XIII. Лазарь Парпекскій, Призывъ Вардана къ возстанію противъ невѣрныхъ персовъ	29
XIV. Егишэ (Елисей), Война армянъ съ персами на берегу Тигмута	31
XV. Лазарь Парпекскій, Письмо къ Ваану Мамиконяну	34
XVI. Езникъ Кульпинскій, О религіи персовъ	38
XVII. Себезосъ, Чудо въ Сузѣ отъ мощей пророка Данила	40
XVIII. Аристакесъ Ластивертскій, О погромѣ города Ани въ 1064 году	41
XIX. Аристакесъ Ластивертскій, Люді-краса земли	44
XX. Моисей Хоренскій, О Хри	46
XXI. » » Ворона въ чужихъ перьяхъ	51
XXII. Нерсесъ Ламбронскій, Письмо къ самодержавному князю Леону	53
XXIII. Нерсесъ Благодатный, Плачъ Эдесы	54
XXIV. Варданъ Великій, Тропарь Сергію Воєводѣ	60
4. Арианско-русскій Словарь къ Хрестоматіи	65--171
5. Дополненія и поправки къ Словарию	172

Предисловіе.

При составленіи подлежащей Хрестоматіи со Словаремъ я имѣлъ въ виду своихъ слушателей, студентовъ Восточнаго Факультета по разрядамъ Армянско-Грузинско-Персидскому и Санскритско-Персидско-Армянскому. Для первоначальныхъ занятій по армянскому языку до сихъ поръ у насъ была въ употребленіи Хрестоматія или проф. Карріера, съ армянско-французскимъ глоссаріемъ (*Grammaire Arménienne par M. Lauer, traduite, revue et augmentée d'une chrestomathie et d'un glossaire par A. Carrière, Paris 1883*) или, главнымъ образомъ, Петермана, съ армянско-латинскимъ словаремъ (*I. H. Petermann, Brevis linguae armeniacae grammatica, litteratura, chrestomathia cum glossario, Lipsiae 1872*). Небольшой объемъ подобныхъ пособій, какъ нельзя лучше, соотвѣтствуетъ ихъ назначенію и особенно удобенъ для занятій у насъ на Факультетѣ, гдѣ при довольно пространной программѣ армянской словесности нельзя удѣлять много времени подготовительному чтенію текстовъ съ цѣлью ознакомленія съ элементами армянскаго языка и главнѣйшими особенностями строя айканской рѣчи; при томъ и нѣтъ основанія медлить переходомъ отъ отрывковъ къ чтенію непосредственно отдѣльныхъ авторовъ, когда въ изданіяхъ армянскихъ классиковъ не ощущается недостатка. Въ истекшее осеннее полугодіе я уже имѣлъ случай убѣдиться, что въ одинъ семестръ студентъ можетъ освоиться съ началами армянской грамматики и прочесть всю нашу, хотя и болѣешую сравнительно съ названными иностранными учебниками, Хрестоматію.

II

О выборѣ и расположеніи статей говорить нечего, развѣ обмолвиться, что уже въ этой начальной хрестоматіи занимающійся будетъ имѣть случай испробовать свои силы надъ текстами значительной трудности, и что отрывки изъ историковъ слѣдуютъ другъ за другомъ по времени сообщаемыхъ въ нихъ событій. Источники, откуда заимствованы тѣ или другія статьи, указаны въ Словарѣ при именахъ лицъ, которымъ принадлежатъ или приписываются произведенія. Кое-гдѣ въ текстахъ сдѣланы незначительныя измѣненія. Кстати, въ статьѣ «О Хріи» М. Хоренскаго отъ слова *չ կենցաղաւորակարգչի* (стр. 48, строчка 4) надо отнять букву *չ*, въ началѣ, перешедшую къ нему, по недосмотру переписчиковъ или издателей (Венец., 1865 г.), отъ предшествующаго слова *հանգստի*.

Правописанія я держался древняго, даже *ււ*=ю предпочитая писанію *իւ*; *աւ*=о лишь въ нѣсколькихъ мѣстахъ транскрибировано позднѣйшимъ .. Въ образчикахъ языка болѣе поздняго времени (XII в.) сохранены кое-какія черты вульгарной орфографіи.

При печатаніи нѣкоторыя буквы, по преимуществу *լ* и *չ*, ломались, такъ въ иныхъ экземплярахъ изъ *հարգարէ* (стр. 7, строчка 1) получилось несуществующее слово *սարգարէ*, или не выходили ясно характерныя черточки буквъ *ւ* и *չ*, отличающія ихъ отъ *ւ* и *չ*, но подобныя неясности легко признать; часть ихъ была возможность подправить рукою, такъ какъ Хрестоматія издана всего въ ста съ небольшимъ экземплярахъ. Въ двухъ трехъ случаяхъ буквы повыскакали передъ печатаніемъ и были вставлены наборщикомъ не на мѣсто, а нѣсколько опечатокъ, къ сожалѣнію, ускользнуло и отъ моего вниманія; всѣ эти типографскія погрѣшности прошу исправить по прилагаемому (см. стр. IV) списку опечатокъ до начала чтеній.

Словарь составленъ по новому образцу; въ приготовленной мною къ изданію Начальной Грамматикѣ Древнеармянскаго языка уяснено все то, что можетъ казаться непонятнымъ въ этомъ отношеніи. Пока до-

статочно сказать, что при именахъ шрифтомъ цидеро я указываю лишь исходы основъ, а не падежи, ослабленія же гласнаго элемента въ конечномъ слогѣ основъ приводятся рядомъ въ скобкахъ. Исключительныя ослабленія назалированныхъ основъ — *и* въ прямыхъ падежахъ мн. числа (въ *и*) указываются приписываніемъ *и* или *и*, въ скобкахъ, рядомъ съ *и*. Въ глаголахъ вспомогательную часть отъ темы всегда отдѣляетъ тирэ (—); прямая скобка () отдѣляетъ древнія причастныя окончанія, служащія для образованія темы настоящаго времени, прош. несов. и сослаг. наклон. и пр. отъ основы аориста, назначеніе которой извѣстно изъ Грамматики. Окончаніе аориста я указываю шрифтомъ цидеро лишь при тѣхъ глаголахъ, которые имѣютъ общій аористъ или представляютъ какое либо уклоненіе въ образованіи этого времени. Знаками ' и какъ въ именахъ, такъ въ глаголахъ указывается на присутствіе въ слогѣ подвижнаго гласнаго и на то, находится ли онъ подъ удареніемъ (') или нѣтъ (~); изъ Грамматики извѣстны измѣненія, усиленіе или ослабленіе, подвижныхъ гласныхъ въ зависимости отъ перемѣщенія удареній, равно какъ условія и случаи ихъ перемѣщенія.

Въ Словарь включенъ десятокъ другой словъ изъ наиболѣе употребительныхъ, хотя и неимѣющихся въ Хрестоматіи; большею частью, это—слова тождественныя по формѣ съ встрѣчающимися въ текстѣ, но отличающіяся отъ нихъ значеніемъ. Сокращенія названий статей, при ссылкахъ въ Словарѣ, будутъ вполне понятны для справляющихся во время перевода отрывковъ; отмѣтимъ впрочемъ, что *Георг* = VII статья Хрестоматіи, *Объ еп. Иоан.* = XI а статья, *Объ еп. Иоан. II* = XI б статья, *Л. Парн.*, *Ист.* = XIII статья и *Хр.* = XX статья.

Н. М.

26 января 1893 г. С.-Петербургъ.

Օպечатки въ Хрестоматіи:

стр.	строка	НАПЕЧАТАНО	СЛѢДУЕТЪ.
10	7	сверху <i>գայց</i>	<i>բայց</i>
19	1	снизу <i>զուարճայցէ</i>	<i>զուարճանայցէ</i>
25	2	„ <i>խորգահանդեձ</i>	<i>խորգահանդերձ</i>
24	2	сверху <i>երկեղն</i>	<i>երկեղին</i>
30	9	„ <i>հայսց</i>	<i>հայոց</i>
31	7	„ <i>երկոքան</i>	<i>երկոքեան</i>
45	7	„ <i>բարձրութեամբն</i>	<i>բարձրութեամբն</i>
»	1	снизу <i>տառե-</i>	<i>տառե-</i>
49	1—2	сверху <i>զիւրաքաչիւրն</i>	<i>զիւրաքանչիւրն</i>
53	8—9	„ <i>գիտութեմբ</i>	<i>գիտութեամբ</i>

**ДРЕВНЕАРМЯНСКАЯ
ХРЕСТОМАТІЯ**

**ՊԻՏԱՆԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ
ՆԱԽՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ**

Ա. Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ:

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ի սկզբանէ արար աստուած զերկին և զերկիր: * Եւ երկիր էր աներևոյթ և անպատրաստ. և խաւար 'ի վերայ անդնդոց. և հոգի աստուծոյ շրջէր 'ի վերայ ջուրց: * Եւ ասաց աստուած. եղիցի լոյս. և եղև լոյս: * Եւ ետես աստուած զլոյսն. զի բարի է. և մեկնեաց աստուած 'ի մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւարին: * Եւ կոչեաց աստուած զլոյսն տիւ և զխաւարն կոչեաց գիշեր. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր մի: * Եւ ասաց աստուած. եղիցի հաստատութիւն 'ի մէջ ջրոցդ, և եղիցի մեկնեւ 'ի մէջ ջուրցդ և ջուրց. և եղև այնպէս: * Եւ արար աստուած զհաստատութիւնն. և անջրպետեաց աստուած 'ի մէջ ջրոյն, որ 'ի ներքոյ հաստատութեանն, և 'ի մէջ ջրոյն, որ 'ի վերայ հաստատութեանն: * Եւ կոչեաց աստուած զհաստատութիւնն երկին. և ետես աստուած. զի բարի է. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր երկրորդ: * Եւ ասաց աստուած. ժողովեացի՛ն ջուրքդ, որ 'ի ներքոյ երկնից, 'ի ժողով մի, և երևեսցի ցամաքն. և եղև այնպէս. և ժողովեացն ջուրքն, որ 'ի ներքոյ երկնից,

'ի ժողովս իւրեանց. և երեւցաւ ցամաքն: * Եւ 10
 կոչեաց աստուած զցամաքն երկիր. և զժողովս
 ջուրցն կոչեաց ծովս. և ետես աստուած. զի բարի
 է: * Եւ ասաց աստուած. բղխեսցէ՛ երկիր բանջար 11
 խոտոյ՝ սերմանել սերմն ըստ ազգի և ըստ նմանու-
 թեան և ծառ պտղաբեր՝ առնել պտուղ ըստ ազգի
 իւրում: որոյ սերմն իւր 'ի նմին ըստ ազգի 'ի
 նմանութիւն 'ի վերայ երկրի. և եղև այնպէս: * Եւ 12
 եհան երկիր բանջար խոտոյ՝ սերմանել սերմն, որ է
 'ի վերայ ամենայն երկրի, և փայտ պտղաբեր՝ առ-
 նել պտուղ, որոյ սերմն իւր 'ի նմին ըստ ազգի 'ի
 վերայ երկրի. և ետես աստուած. զի բարի է: * Եւ 13
 եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ աւր երրորդ: * Եւ 14
 ասաց աստուած՝ եղիցի՛ն լուսաւորք 'ի հաստատու-
 թեան երկնից՝ 'ի լուսաւորութիւն 'ի վերայ երկրի.
 և մեկնել 'ի մէջ տուրնջեան և 'ի մէջ գիշերոյ. և
 եղիցին 'ի նշանս, և 'ի ժամանակս և յաւուրս և
 'ի տարիս: * Եւ եղիցին 'ի լուսաւորութիւն 'ի հա- 15
 ստատութեան երկնից ծագել յերկիր. և եղև այն-
 պէս: * Եւ արար աստուած զերկուս լուսաւորսն 16
 զմեծամեծս՝ զլուսաւորն մեծ յիշխանութիւն տու-
 րնջեան և զլուսաւորն փոքր յիշխանութիւն գի-
 շերոյ. և զաստեղս: * Եւ ե՛ր գնոսա աստուած 'ի 17
 հաստատութեան երկնից լուսատու լինել յերկիր:
 * Եւ իշխել տուրնջեան և գիշերոյ և մեկնել 'ի 18
 մէջ լուսոյն և 'ի մէջ խաւարին. և ետես աստու-
 ած. զի բարի է: * Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղոր- 19
 դայն՝ աւր չորրորդ: * Եւ ասաց աստուած. հանցե՛ն 20

Զուրք զեռունս շնչոց կենդանեաց, և թռչունս
 թեալորս 'ի վերայ երկրի՝ ըստ հաստատութեան
 երկնից. և եղև այնպէս: * Եւ արար աստուած 21
 կէտս մեծամեծս և զամենայն շունչ զեռնոց կեն-
 դանեաց, զոր հանին Զուրք ըստ ազգի իւրեանց,
 և զամենայն թռչունս թեալորս ըստ ազգի. և ետես
 աստուած. զի բարի են: * Եւ աւրհնեաց զնոսա աս- 22
 տուած և սոսէ. աճեցէ՛ք և բազմացարո՛ւք, և լրէ՛ք
 զԶուրսդ, որ 'ի ծովս. և թռչունքդ բազմացի՛ն 'ի
 վերայ երկրի: * Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝ 23
 աւր հինգերորդ: * Եւ ասաց աստուած. հանցէ 24
 երկիր շունչ կենդանի ըստ ազգի չորքոտանի և
 սողունս և զազանս երկրի ըստ ազգի. և եղև այն-
 պէս: * Եւ արար աստուած զզազանս երկրի ըստ 25
 ազգի և զանասունս ըստ ազգի և զամենայն սո-
 ղունս երկրի ըստ ազգի իւրեանց, և ետես աստու-
 ած. զի բարի են: * Եւ ասաց աստուած. արասցո՛ւք 26
 մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան,
 և իշխեսցեն ձկանց ծովու և թռչնոց երկնից և
 անասնոց և ամենայն երկրի և ամենայն սողնոց,
 որ սողին 'ի վերայ երկրի:

* Եւ արար աստուած զմարդն 'ի պատկեր իւր. 27
 ըստ պատկերի աստուծոյ արար զնա. արու և էգ
 արար զնոսա: * Եւ աւրհնեաց զնոսա աստուած՝ 28
 և սոսէ. աճեցէ՛ք և բազմացարո՛ւք՝ և լրէ՛ք զերկիր.
 և տիրեցէ՛ք դմա. և իշխեսցէ՛ք ձկանց ծովու և
 թռչնոց երկնից և ամենայն անասնոց և ամենայն
 երկրի և ամենայն սողնոց, որ սողին 'ի վերայ եր-

կրի: * Եւ ասաց աստուած. ահաւաղիկ ետո՛ւ ձեզ 29
 զամենայն խոտ սերմանելի՝ սերմանել սերմն ըստ
 ազգի և ըստ նմանութեան, որ է 'ի վերայ ամե-
 նայն երկրի, և ամենայն փայտ, որ ունիցի յինքեան
 պտուղ սերման սերմանելոյ՝ ձե՛զ լինցի 'ի կերա-
 կուր: * Եւ ամենայն զազանաց երկրի և ամենայն 30
 թռչնոց երկնից և ամենայն սողնոց, որ սողին 'ի
 վերայ երկրի՝ որ ունիցի շունչ կենդանի, և ամե-
 նայն խոտ դալար 'ի կերակուր. և եղև այնպէս:
 * Եւ ետես աստուած զամենայն, զոր արար, և ահա 31
 բարի՝ են յոյժ. և եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն՝
 աւր վեցերորդ:

Բ. ԵԼԲ:

ԳԼՈՒԽ Ի.

Խաւսեցաւ տէր զամենայն զպատգամս զայ- 1
 սոսիկ՝ և ասէ:

* Ե՛ս եմ տէր աստուած քո, որ հանի զքեզ 2
 յերկրէն եգիպտացւոց 'ի տանէ ծառայութեան. * մի՛ 3
 եղիցին քեզ այլ աստուածք բաց յինէն: * Մի՛ ա- 4
 րասցես դու քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանու-
 թեան, որ ինչ յերկինս 'ի վեր, և որ ինչ յերկիր 'ի
 խոնարհ, և որ ինչ 'ի ջուրս 'ի ներքոյ երկրի. * մի՛ 5
 երկիրպագանիցես նոցա, և մի՛ պաշտեսցես զնո-
 սա. զի ե՛ս եմ տէր աստուած քո՝ աստուած
 նախանձոտ, որ հատուցանեմ զմեղս հարանց՝ որ-

դւոց, յերիս և 'ի չորս ազգս ատելեաց իմոց. * և 6
 առնեմ զողորմութիւն 'ի Հազար ազգս սիրելեաց
 իմոց, և ոչք պահեն զՀրամանս իմ: * Մի առնու- 7
 ցուս զանուն տեառն աստուծոյ քոյ 'ի վերայ սնո-
 տեաց. զի ոչ սրբեսցէ տէր վայն, որ առնուցու զա-
 նուն նորա 'ի վերայ սնոտեաց: * Յիշեսջի՛ր զաւրն 8
 շաբաթուց սրբե՛լ զնա. * զվեց աւր գործեսցես և 9
 արասցես զամենայն գործս քո. * յաւուրն եւթնե- 10
 րորդի շաբաթ տեառն աստուծոյ քում, մի՛ գործես-
 ցես 'ի նմա զամենայն գործ քո գո՛ւ և ուստր քո և
 դուստր քո, ծա՛ռայ քո և աղախին քո, ե՛զն քո և
 էջ քո և ամենայն անասուն քո և եկն քո և պան-
 դուխտն քո, որ 'ի քեզ: * Զի զվե՛ց աւր արար տէր 11
 աստուած զերկինս և զերկիր և զծով և զամենայն,
 որ 'ի նոսա, և Հանգեաւ յաւուրն եւթներորդի.
 վասն այնորիկ աւրՀնեաց տէր զաւրն եւթներորդ
 և սրբեաց զնա: * Պատուեա՛ զՀայր քո և զմայր 12
 քո. զի քեզ բարի՛ լինիցի և զի երկայնակեաց լի-
 նիցիս 'ի վերայ երկրին բարութեան, զոր տէր աս-
 տուած տացէ քեզ: * Մի՛ սպանաներ: * Մի՛ շնար: 13
 * Մի՛ գողանար: * Մի՛ սուտ վկայութիւն վկայեր 14
 զընկերէ քումմէ: * Մի՛ ցանկանար տան ընկերի քոյ 15
 և մի՛ անդոյ նորա. մի՛ ցանկանար կնոջ ընկերի 16
 քոյ և մի՛ ծառայի նորա և մի՛ աղախնոյ նո- 17
 րա և մի՛ հզին նորա և մի՛ իշոյ նորա և մի՛
 ամենայն անասնոյ նորա և մի՛ ամենայնի, զինչ ըն-
 կերի քոյ իցէ:

Գ. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԵՈՍԻ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի Ա.

Իբրեւ մաւտ եղեն յԵրուսաղէմ և եկին 'ի 1
Բեթփաղէ մերձ 'ի լեառն Զիթենեաց. յայնժամ Յի- 2
սուս արձակեաց երկուս յաշակերտացն իւրոց. * և ա- 3
սէ ցնոսա. երթայք 'ի գեղդ՝ որ առաջի ձեր է, և ան-
դէն գտանիցէք է՛շ կապեալ, և յաւանակ ընդ նմին,
լուծէ՛ք՝ ածէ՛ք ինձ: * Եւ եթէ ոք ասիցէ ինչ ձեզ, 3
ասասջի՛ք, եթէ տեառն իւրեանց պիտոյ են. և վաղ-
վաղակի՛ առաքէ զնոսա: * Բայց այս ամենայն 4
եղև, զի լըցի՛ բան մարգարէին՝ որ ասէ. * ասա- 5
ցէք դստեր Սիոմնի. ահա՛ թագաւոր քո գայ՝ քեզ
հեզ՝ և հեծեալ յէշ և 'ի յաւանակի իշոյ. * Գնա- 6
ցին աշակերտքն և արարին, որպէս հրամայեացն
նոցա Յիսուս. * և ածին զէշն և զյաւանակն. և 7
արկին զնոքաւք ձորձս, և նստա՛ւ 'ի վերայ նո-
ցա: * Եւ բազում ժողովուրդք տարածեցին զհան- 8
դերձս իւրեանց 'ի ճանապարհին և այլք հատա-
նէին ոսոս 'ի ծառոց՝ և տարածանէին 'ի ճանա- 9
պարհին: * Եւ ժողովուրդն՝ որ առաջին և զկնի
երթային՝ աղաղակէին և ասէ՛ին. աւրհնութիւն
որդոյ Դաւթի, աւրհնեալ, որ զայ յանուն տեառն.
աւրհնութիւն 'ի բարձունս: * Եւ 'ի մտանելն նորա 10
յԵրուսաղէմ՝ դըրդեցա՛ւ. քաղաքն ամենայն, և ասէ՛

ով իցէ սա: * Եւ ժողովուրդքն ասեն. սա՛ է սար- 11
գարէն Յիսուս՝ որ ՚ի Նազարեթէ՛ գալիեացոց:
* Եւ եմոռտ Յիսուս ՚ի տաճարն և եհան ար- 12
տա՛քս զամենեսին, որ վաճառէինն և գնէին ՚ի տա-
ճարի անդ. և զսեղանս Հատապաճառացն կործան-
եաց՝ և զաթո՛ռս աղաւնեւվաճառացն: * Եւ ասէ 13
ցնոսա. զրեա՛լ է՝ տուն իմ տո՛ւն աղաւթից կո-
չիցի. և դուք արարէք զդա՛ այրս աւազակաց:

* Եւ մատեան առ նա կոյրք և կա՛ղք ՚ի տա- 14
ճարին, և բժշկեա՛ց զնոսա: * Իբրեւ տեսին քահա- 15
նայապետքն և դպիրք՝ զսքանչելիսն, զոր արար, և
զմանկտին, որ աղաղակէին ՚ի տաճարին և ասէին՝
աւրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, բարկացան. * և 16
ասեն ցնա. լմես, զինչ ասեն դոքա. ասէ ցնոսա Յի-
սուս՝ այո՛. չիցէ՛ ընթերցեալ ձեր՝ եթէ ՚ի բերա-
նոյ սղալոց և ստընդիեցաց կատարեցե՛ր զաւրհ-
նութիւն: * Եւ թողեալ զնոսա, ե՛լ արտաքոյ քա- 17
ղաքին ՚ի Բեթանիա, և անդ ագաւ:

* Եւ այգուցն իբրեւ դարձաւ անդրէն ՚ի քա- 18
ղաքն՝ քաղցե՛աւ. * և աեսեալ թզենի մի ՚ի վերայ 19
ճանապարհին, ե՛կն ՚ի նա, և ո՛չինչ եգիտ ՚ի նմա՝
բայց միայն տերեւ՝. և ասէ ցնա. մի՛ այսուհետեւ
՚ի քէն պտուղ եղիցի յաւիտեան. և առ ժամայն
չորացաւ թզենին: * Իբրեւ տեսին աշակերտքն՝ զար- 20
մացան և ասեն, թէ զեա՛րդ վաղվաղակի ցամա-
քեցաւ թզենին: * Պատասխանի՛ ետ Յիսուս և ասէ 21
ցնոսա. ամէն ասե՛մ ձեզ, եթէ ունիցիք Հաւատս՝ և
ո՛չ երկմտիցէք՝ ոչ միայն զթզենւոյդ առնիցէք, այլ

Թէպէտ և լերինդ ասիցէք՝ բարձի՛ր և անկի՛ր 'ի
ծով, եղիցի՛. * և զամենայն ինչ, զոր և խնդրիցէք 22
յազաւթս հաւատովք՝ առնուցո՛ւք:

* Եւ իբրեւ եկն 'ի տաճարն, մատեան առ նա՛ 23
մինչդեռ ուսուցանէր, քահանայապետքն և ծերք
ժողովրդեանն՝ և ասեն. որո՞վ իշխանութեամբ առ-
նես զայդ. և ո՞վ ետ քեզ զիշխանութիւնդ զայդ:

* Պատասխանի ետ Յիսուս և ասէ ցնոսա. հարցից 24
և ե՛ս զձեզ բան մի. զոր թէ ասիցեք ինձ, և ես
ձե՛զ ասացից՝ որով իշխանութեամբ առնեմ զայս:

* Մկրտութիւն Յովհաննու ուստի՞ էր՝ յերկնից 25
թէ 'ի մարդկանէ: Եւ նոքա խորհէին ընդ մի-
մեանս և ասէին. * եթէ ասեմք յերկնից, ասէ ցմեզ. 26
իսկ ընդէ՞ր ո՛չ հաւատացէ՛ք նմա. և եթէ ասեմք

'ի մարդկանէ, երկնչի՛մք 'ի ժողովրդեանէն. զի ամե- 27
նեքին զՅովհաննէս իբրեւ զմարգարէ՛ ունին: * Պա-

տասխանի ետուն Յիսուսի և ասեն. ո՛չ գիտեմք:
Ասէ ցնոսա և նա. և ո՛չ ես ասեմ ձեզ՝ որով իշխա-
նութեամբ առնեմ զայս:

* Բայց զիմարդ թուի ձեզ. անն միօջ էին եր- 28
կո՛ւ որդիք, և մատուցեալ առ առաջինն՝ ասէ. որ-

դեակ՝ երթ այսաւր գործեա՛ յայգւոջ: * Նա՛ պա- 29
տասխանի ետ՝ և ասէ. երթամ տէր՝ և ո՛չ չոգաւ:

* Մատեաւ և առ մեւսն և ասէ՛ նոյնպէս. նա՛ 30
պատասխանի ետ՝ և ասէ. ո՛չ կամիմ. բայց յետոյ

զղջացաւ՝ և չոգաւ յայգին: * Արդ՝ ո՞յերկոցունց 31
արա՛ր զկամս հաւրն. ասեն՝ յետինն: Ասէ ցնոսա Յի-
սուս. ամէն ասե՛մ ձեզ, զի մաքսաւորք և պոռ-

նիկը՝ յառաջեսցեն քան զձեզ յարքայութիւն երկնից: * Զի եկն Յովհաննէս ճանապարհաւ արդարութեան՝ և ոչ հաւատացէք նմա. և մաքսաւորք և պոռնիկք հաւատացին նմա, և դուք տեսէք՝ և ոչ զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա:

* Այլ առակ լուարո՛ւք. Այր մի էր տանուտէր, որ տնկեաց այգի և ցանգով պատեաց զնա, և փորեաց ՚ի նմա հնձան և շինեաց աշտարակ. և ետ զնա ցմշակս և զնաց ՚ի տար աշխարհ: * Իբրեւ մերձեցաւ ժամանակ պտղոյ, առաքեաց զծառայս իւր առ մշակսն՝ առնուլ զպտուղս նորա: * Եւ կալեալ մշակացն զծառայս նորա, զոմն տանջեցին, զոմն սպանին, զոմն քարկոծեցին: * Դարձեալ առաքեաց այլ ծառայս բազումս քան զառաջինսն, և արարին նոցա նոյնպէս: * Յետոյ առաքեաց առ նոսա զորդի իւր, և ասէ. Թերեւս ամաչեսցեն յորդուոյ աստի իմմէ: * Իսկ մշակքն իբրեւ տեսին զորդին, ասեն ընդ միտս. սա է ժառանգն, եկայք սպանցուք զսա և կալցուք զժառանգութիւն սորա: * Եւ առեալ հանին զնա արտաքոյ քան զայգին՝ և սպանին: * Արդ՝ յորժամ եկեսցէ տէր այգւոյն, զե՛նչ արասցէ մշակացն այնոցիկ: * Ասեն ցնա. զլարսն չարաւ կորուսցէ. և զայգին տացէ այլոց մշակաց, որք տայցեն նմա զպտուղս ՚ի ժամու իւրեանց: * Ասէ ցնոսա Յիսուս. չից՞ երբէք ընթերցեալ ձեր ՚ի դիրս. զվէմն զոր անարգեցին շինաւղքն, նա եղև զլուխ անկեան. ՚ի տեառնէ եղև այս, և է սքանչելի յաչս մեր: * Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ, զի

բարձրի 'ի ձէնջ արքայութիւն աստուծոյ և տացի
ազգի, որ առնիցէ զպտուղս նորա: * Եւ որ անկցի 44
'ի վերայ վիմիս պսորիկ՝ փշրեսցի, և յոյր վերայ
անկցի՝ հոսեսցէ զնա: * Իբրև լուան քահանայա- 45
պետքն և դպիրք՝ և փարիսեցիք զառակս նորա,
զիտացին, թէ վասն նոցա ասաց: * Եւ խնդրէին զնա 46
ուռնել, գայց երկեան 'ի ժողովրդոցն. քանզի իբրև
զմարգարէ ուռնէին զնա:

Դ. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ:

Գ Լ Ո Ի Խ Ի Գ.

Յայնժամ խաւսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն 1
և ընդ աշակերտսն իւր՝ և ասէ. * յաթոռն Մովսի- 2
սի նստան դպիրքն և փարիսեցիք. * զամենայն ինչ՝ 3
որ ասիցեն ձեզ՝ արարէ՛ք և պահեցէ՛ք. բայց ըստ
գործոցն նոցա մի՛ առնէք, զի ասեն՝ և ո՛չ առնեն:
* Կապեն բռնինս ծանո՛ռնս և դժուարակիրս, և 4
զննն 'ի վերայ ուսոց մարդկան. և մատամբ իւրեանց
ո՛չ կամին շարժել զնոսա: * Եւ զամենայն գործս 5
իւրեանց առնեն 'ի ցոյցս մարդկան. լայնն զգրա-
պանակս իւրեանց և երկայնն՝ զքղանցս հանդեր-
ձից իւրեանց. * սիրեն զյառաջագա՛հս յընթրիս և 6

զնախաթոռս 'ի ժողովուրդս և զողջոյնս 'ի հրապարակս * և կոչել 'ի մարդկանէ՝ ռաբբի ռաբբի: * Բայց 7 8
դուք՝ մի՛ զոք կոչէք վարդապետ, զի մի՛ է ձեր ուսուցիչ և ամենեքին դուք՝ հղբարք էք: * Եւ 9
հայր՝ մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի. զի ձեր մի՛ է հայր՝ որ յերկինսն է: * Եւ մի՛ կոչեցիք ուսուցիչք. զի 10
ուսուցիչ ձեր՝ Քրիստոս է: * Եւ մեծն 'ի ձէնջ եղեցի ձեր սպասաւոր: * Որ բարձրացուցանէ զանձըն՝ խոնարհեսցի՛ և որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրասցի: 12

* Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի փակէք զարքայութիւն երկնից առաջի մարդկան. դուք ոչ մտանէք, և որոց մտանեն՝ չտայք թոյլ մտանել: * Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց 13
կեղծաւորաց. զի ուտէք զտունս պրիսաց պատճառանօք երկարէք զազաւթս, վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք: * Վայ ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց 14
կեղծաւորաց. զի յածիք ընդ ծով և ընդ ցամաք՝ առնել եկամուտ մի. և յորժամ լինիցի, առնէք զնա որդի գեհենի՝ կրկին ևս քան զձեզ: * Վայ ձեզ՝ առաջնորդք կոյրք. զի ասէք՝ որ երդնու 'ի տաճարն՝ չէ՛ ինչ բայց որ երդնու յոսկին, որ 'ի տաճարին է՝ արժան է: * Մորոսք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ 17
է, ոսկի՞ն՝ եթէ տաճարն, որ սրբէ՛ զոսկին: * Եւ որ երդնու 'ի սեղանն՝ չէ՛ ինչ բայց որ երդնու 'ի պատարագն, որ 'ի վերայ նորա է՝ արժան է: * Յիմարք և կոյրք՝ զի՞նչ մեծ է. պատարագն եթէ սեղանն՝ որ սրբէ զպատարագն: * Իսկ արդ՝ որ 20

երդուաւ 'ի սեղանն, երդուաւ 'ի նա և յամենայն,
 որ 'ի վերայ նորա է. * և որ երդուաւ 'ի տաճարն, 21
 երդուաւ 'ի նա՝ և 'ի բնակիչն նորա. * և որ եր- 22
 դուաւ յերկինս, երդնու յաթոռն աստուծոյ՝ և յայն,
 որ նստին 'ի վերայ նորա: * Վայ ձեզ դպրաց և 23
 փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի տասանորդէ՛ք զանա-
 նուխ և զսամիթ և զչաման, և թողէք զծանր
 ծանր օրինացն՝ զդատաստան և զողորմութիւն և
 զհաւատս. զայս արժան էր առնել՝ և զայն՝ չթո-
 ղուլ: * Առաջնորդք կոյրք, որ զմօղուկս քամէք 24
 և զուղտս կլանէք: * Վայ ձեզ դպրաց և փարի- 25
 սեցւոց կեղծաւորաց, զի սրբէք զարտաքին զբա-
 ժակին և զսկաւառակին, և 'ի ներքոյ լի են յափ-
 շտակութեամբ և անխառնութեամբ: * Փարիսեցի՛ 26
 կոյր՝ սրբեա՛ նախ զներքին բաժակին և զսկաւա-
 ռակին, զի լինիցի և արտաքինն նոցա սուրբ: * Վայ 27
 ձեզ դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց. զի նման
 էք գերեզմանաց բռնիոց. որ արտաքոյ երեւին գե-
 ղեցիկ՝ և 'ի ներքոյ լի են ոսկերաւք մեռելոց և ա-
 մենայն պղծութեամբ: * Նոյնպէս և գուրք արտա- 28
 քոյ երեւիք մարդկան արդարք, և 'ի ներքոյ լի էք
 կեղծաւորութեամբ և անաւրէնութեամբ: * Վայ ձեզ 29
 դպրաց և փարիսեցւոց կեղծաւորաց, զի շինէք զշի-
 րիմս մարգարէից՝ և զարդարէք զգերեզմանս ար-
 դարոց: * Եւ ասէք. եթէ էաք յաւուրս Հարցն 30
 մերոց, ո՛չ Հաղորդէաք արեան մարգարէիցն: * Ապա 31
 ուրեմն վկայէք զանձանց՝ եթէ որդիք էք այնոցիկ՝
 որ կոտորէին զմարգարէսն: * Եւ դուք լսէ՛ք զլափ 32

Հարցն ձերոց: * Ա՛ւձք՝ ծնունդք իժից, զիմորդ փախ- 33
նուցուք ՚ի դատաստանէ գեհէնին: * Վասն այդորիկ 34
ահաւասիկ ես առաքեմ առ ձեզ մարգարէս և
իմաստունս և դպիրս, և ՚ի նոցանէ սպանանիցէք
և ՚ի խաչ հանիցէք, և ՚ի նոցանէ տանջիցէք ՚ի
ժողովուրդս ձեր, և հալածիցէք ՚ի քաղաքէ ՚ի քա-
ղաք: * Որպէս զի եկեսցէ ՚ի վերայ ձեր ամենայն 35
արիւն արդար հեղեալ յերկրի. յարենէն Աբելի ար-
դարոյ մինչև ցարիւնն Զաքարիայ որդւոյ Բարա-
քեայ՝ զոր սպանիք ընդ մէջ տաճարին և սեղանոյ:
* Ամէն ասեմ ձեզ. եկեսցէ այն ամենայն ՚ի վերայ 36
ազգիս այսորիկ: * Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ կո- 37
տորէր զմարգարէս՝ և քարկոծ առնէր զառաք-
եալսն առ քեզ. քանի՞ցս անգամ կամեցայ ժողովել
զմանկունս քո՝ զոր աւրինակ ժողովէ հաւ զձագս
իւր ընդ թւովք, և ո՛չ կամեցարուք: * Ահա թո- 38
ղեալ լիցի ձեզ տունդ ձեր աւերակ: * Բայց ասեմ 39
ձեզ՝ թէ ո՛չ ևս տեսանիցէք զիս յայսմ հետէ, մին-
չև ասիցէք. աւրհնեալ եկեալ յանուն տեառն:

Ե. ԲԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ ՍՈՒՐՐ ՀԱՐԱՆՑՆ:

Ա. ՎԱՍՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ.

Եհարց ոմն 'ի հարանցն ընդ իմաստուն բժիշկ մի և ասէ, ամենայն ցաւոց դեղ գիտե՞ս, ով իմաստուն: Ասէ բժիշկն. յոյժ գիտեմ, թէ լսես ինձ. առ զչաքարն ապաշխարութեան և զծաղիկն եղբայրսիրութեան և զտերեւն աղքատսիրութեան և ըզպտուղն խոնարհութեան, և լից 'ի հաւան ողորմութեան և աղա զինքն ծունր ածելով և քամէ 'ի դաստառակն տուայտութեան, և արտասուախառն ըմպէ յամենայն մէջ զիշերի. այս է ամենայն ցաւոց դեղ, որ ոչ միայն զներքին մարդն բժշկէ, այլ և զարտաքինն սրբէ և նորոգէ և մաքրէ.

Բ. ՎԱՍՆ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԵԱՆ.

Զոր աւրինակ 'ի ճանապարհի կոխեալ ոչ բուսանի դալարի խոտոյ՝ թէպէտ և սերմանի ևս, վասն զի կոխեն զնա ուղեւորք, այսպէս պատահեսցի և մեզ 'ի խորհրդոց մերոց: Իսկ յորժամ հանդարտեալ պարապիս և արգելցիս յամենայնէ, յայնժամ բուսեալ ծաղկին ամենայն հոգեւոր գործք, քանզի

’ի քեզ ամենայնն էին. այլ վասն այնորիկ ոչ երևէին, զի ’ի վերայ նոցա գնացին ակտբ և կոխեցին զնոսա:

Գ. ՎԱՍՆ ԶՂՋՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍՈՒԱՑ:

Եթէ իցեն գերեզմանք մերձ ի տեղն, ուր բնակիս դու, արագ արագ երթիցես դու անդ, զի տեսցես զթաղեալսն և խոնարհեսցիս, ևս առաւել ’ի ժամ պատերազմի մարմնոյ քո և եռմանց ակտից: Եւ ուր և լուիցես, եթէ եղբայր գնայ առ աստուած, վաղվաղակի գնասցես և նստիցիս մերձ առ նա, զի տեսցես, եթէ որպէս ելանէ հոգին ’ի մարմնոյն:

Դ. ՎԱՍՆ ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԵԱՆ:

Միայնակեաց մի իջանէր ’ի լեռնէն և ետես հաւատաւոր մի և փոխեաց զուղին: Եւ նա ասէ. եթէ լիալ էր քո կատարեալ կրօնաւոր, ոչ էիր մտածեալ, եթէ կին զոք տեսեր:

Ե. ՎԱՍՆ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆ:

Լեր նման առն անցաւորի, որ թէպէտ գայ նմա հօտ ’ի խոհակերացն՝ նա ոչ ուտելով ոչ լուծանէ գպահքն, որպէս և ոչ ’ի գարշ հոտոյն, որ գայ՝ տղմոտ լինի: Նոյնպէս և դու՝ թէպէտ զիպի բեզ խորհուրդ, մի հեշտանար և մի յամեր:

Զ. ՎԱՍՆ ԱՆԸՆՁՈՒԹԵԱՆ.

Մարդ, որ ճաշակէ զքաղցրութիւնն անստացուածութեան, ծանր համարի և զհանդերձն, զոր զգեցեալն է, և զկուժ ջրոյն, զի միտք նորա յայլ դէմն ժուժկալէ: Որ զնիւթն ատէ, կարող է ատել և զանձն իւր. եթէ պակասէ քեզ պիտոյք մարմնոյ՝ մի ասասցես մարդոյ տալ զայն, այլ մանաւանդ ընկեա առ աստուած զհոգս քո. ապ' եթէ զաստուած թողուս և խնդրես 'ի մարդկանէ, ոչ հաւատաս, եթէ կարող է աստուած աւզենել քեզ:

Զ. ՏԵՍԻՒՆ ՈՒՐՈՒՄՆ Ի ԾԵՐՈՑՆ:

Եր ոմն 'ի ծերոցն, որ նստէր 'ի տան իւրում, և լուաւ ձայն, որ ասէր. եկ արտաքս, և ցուցից քեզ զգործս մարդկան: Եւ ելեալ նորա, առեալ տարաւ զնա 'ի տեղի ուրեմն և եցոյց նմա մարդ մի, զի կայր յօտն և հանէր ջուր 'ի ջրհորոյն և արկանէր յորդ ծակ, և իջանէր ջուրն դարձեալ 'ի ջրհորն: Եւ յառաջ մատուցեալ սակաւիկ մի՝ եցոյց նմա եթոպացի զոմն, զի հառանէր փայտ և առնէր բռն մեծ, և փորձեալ համբառնալ զբռնն և ոչ հանդուրժեաց շարժել. և երթեալ դարձեալ հա-

տանէր այլ փայտ և յաւելոյր 'ի բեռնն. բազում անգամ այսպէս արարեալ՝ մեծացոյց զբեռնն: Եւ երթեալ սակաւիկ մի յառաջ՝ մերձեցան 'ի դուռն քաղաքի միոջ, և ահա երկուք ոմանք զային հեծեալք 'ի ձիս, և ունէին փայտ խոտորնակի և կամէին մտանել 'ի քաղաքն և ոչ կարէին, վասն զի զփայտն խոտորնակի ունէին, և ոչ խոտորեցան սոքա առ իրեարս: Եւ իբրեւ զհետ նոցա չոգաւ, ետես, զի քնացին երկոքեան արտաքս 'ի քաղաքէն: Արդ սոքան, զոր թէ տեսանես, որք ունին զլուծ ամբարտաւանութեանն և ոչ խոնարհեցան, զի ուղղեսցեն զինքեանս և զհետ երթիցեն խոնարհ ճանապարհին Քրիստոսի, յաղաքս այնորիկ արգելան արտաքոյ արքայութեանն աստուծոյ: Եւ որ զփայտն կոտորէր այրն՝ 'ի մեղս բազումն էր անկեալ, և փոխանակ ապաշխարելոյ՝ այլ ևս գործէր և դնէր մեղս 'ի մեղաց վերայ: Եւ որ զջուրն հանէր՝ բարի գործս գործէր, սա է մարդն, որ առնէ զողորմածութիւն. իսկ յայլում յամենայնի զանիրաւութիւն գործէր, և վասն չար գործոցն խանգարէ և զսակաւ բարին: Արդ պարտ է մարդոյ արթուն լինել 'ի գործս իւր, զի մի՛ ընդունայն վաստակեսցի:

Է. ՄՈՎՍԵՍԻ ԽՈՐԵՆԱՑԻՈՑՆ ԱՆՈՒԱՆԵԱԼ ԱԾԽԱՐՀԱՑՈՑՑ:

ՅԱՂԱԳՍ ՄԵԾԱՑ ՀԱՅՈՑ.

Մեծ հայք յելից կալով Կապադովկիոյ և Փոքր հայոց առ եփրատ գետով մերձ 'ի Տաւրոս լեառն, որ բաժանէ զնա 'ի միջագետաց, և 'ի հարաւոյ սահմանի Ասորեստանիւ և դառնայ սու Ատրպատականաւ ընդ Մարս մինչև 'ի մուտս Երասխայ 'ի Կասբից ծով. իսկ ըստ հիւսիսոյ առ երի կայ Աղուանից և Վրաց և Եգերայ մինչև ցնոյն դարձուածն եփրատայ 'ի հարաւ կոյս: Եւ ունի հայք լերինս անուանիս և գետս մեծամեծս և մանուանս և ծովակս վեց:

Եւ ունի Մեծ հայք շուրջ զիւրեւ փոքր աշխարհս հնգետասան, որք են այսոքիկ. առաջին աշխարհ՝ Բարձր հայք, որ է կողմ Կարնոյ Կապադի. երկրորդ աշխարհ՝ Զորրորդ հայք. երրորդ՝ Աղձնիք առ Տիգրիս գետով. չորրորդ՝ Տարուբերան, որ է Տարաւն. հինգերորդ՝ Մոկք, որ առ Ասորեստանեաւ. վեցերորդ աշխարհ՝ Կորճայք. եւթներորդ աշխարհ՝ Պարսկահայք, որ առ Ատրպատականիւք. ութերորդ աշխարհ՝ Վասպուրական, որ ըստ մտից հիւսիսոյ նորա է. իններորդ աշխարհ՝ Սիւնիք՝ որ առ Երասխաւ. տասներորդ՝ Արցախ, որ յերի նորա կայ.

մետասաներորդ աշխարհ՝ Փայտակարան քաղաքաւ,
որ առ եզերքն Կասրից, 'ի մուտս Երասխայ. երկո-
տասաներորդ աշխարհ՝ Ուտէացւոց, որ առ Աղու-
անիւք և Կուր զետով. երեքտասաներորդ աշխարհ՝
Գուգարք, որ առ Վրաւք. չորեքտասաներորդ աշ-
խարհ՝ Տայք, որ առ Եզերք. հնգետասաներորդ աշ-
խարհ՝ Այրարատ, 'ի մէջ նոցա:

Ը. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՅԻ:

ՅԱՂԱԳԾ ՏԻԳՐԱՆԱՅ, ԹԷ ՈՐՊԻՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆԻԻ.

Աս ամենեցունց թագաւորացն մերոց հարստա-
գոյն և խոհմագոյն, և արանցն այնոցիկ և ամե-
նեցուն քաջ: Որ և Կիւրոսի աջակցեալ, զՄարացն
'ի բաց բառնալով զԷշխանութիւն և զՅոյնս ոչ
սակաւ ժամանակս ընդ իւրեւ նուաճեալ հնազան-
դէր: Եւ զսահման մերոյ բնակութեանս ընդարձա-
կեալ 'ի հինսն մեր հասուցանէ յեզերս՝ ծայրից
բնակութեանց, և ամենեցունց՝ որոց առ իւրովքն
էին ժամանակաւք՝ նախանձելի և յետնոցս ըզձալի
ինքն և ժամանակ իւր:

Զի ո՞րք 'ի ճշմարիտ արանց, և որոց 'ի բարս
արութեան և խոհականութեան սիրելլութիւն կաց-
ցէ, սորա յիշատակաւքն ոչ զուարճայցէ և յորդո-

րիցի այսպիսի այր լինել: Արանց կացեալ զլուխ և արութիւն ցուցեալ, զազգս մեր բարձրացոյց. և զընդ լծով կացեալսս՝ լծադիրս և հարկապահանջս կացոյց բազմաց. մթերս ոսկւոյ և արծաթոյ և քարանց պատուականաց և զգեստուց և պէս պէս զուռնոց և անզուածոց՝ արանց հասակաց և կանանց միանգամայն բազմացոյց. որով տգեղագոյներն իբրև զգեղաւորս երևէին սքանչելիք և գեղաւորքն ըստ ժամանակին առ հասարակ դիւցազնացեալք: Նետեալամարտքն 'ի վերայ ուսոց ձիոց բերեալք և պարսաւորքն առ հասարակ դիպաղնդունք և շերտաւորքն 'ի սուսեր և 'ի տէգ նիզակի վառեալք. մերկքն վահանաւք և զգեստիւք երկաթոյ պարածածկեալք: Որոց 'ի մի վայր հասելոց բաւական էր տեսիլն միայն և որ 'ի նոցայցն պահպանակաց և զինուց փայլմունք և շողիւնք՝ զթշնամիսն արտահալածել: Խաղաղութեան և շինութեան բերող, եւղով և մեղու զհասակս ամենեցուն պարարեալ:

Չայս և որ այլ այսպիսիք բազումք՝ երեր մերոյ աշխարհիս խարտեաշս այս և ազգբեկ ծայրիւ հերաց Երուանդեանս Տիգրան, երեսաւք գունեան և մեղուակն, անձնեայն և թիկնաւէտն, առողջաբարձն և գեղեցկոտն, պարկեշտն 'ի կերակուրս և յըմպելիս, և 'ի խրախճանութիւնս աւրինաւոր. զորմէ ասէին 'ի Հինսն մեր, որք բամբռամբն երգէին, լինել սմա և 'ի ցանկութիւնս մարմնոյն չափաւոր. մեծիմաստն և պերճաբան և յամենայն, որ ինչ

մարդկութեան, պիտանի: Եւ զի՞նչ ինձ 'ի գիրս
յայտոսիկ արդեւք իցէ բան սիրելի, քան թէ՝ որ յա-
ղազս սորա էին գովեստք և պատմութիւնք՝ յեր-
կարել: Արդարադատ և հաւասարասէր կշիռս ու-
նելով յամենայնի, զամենայն ուրուք կենցաղ մտա-
ցըն լծակաւ կշռէր: Ոչ ընդ լաւագոյնն խան-
դայր և ոչ զնուաստն արհամարհէր, այլ ամենե-
ցուն հասարակաց հնարէր զխնամոյն իւրոց 'ի վե-
րայ տարածել զգեստս:

Թ. Ն Ո Ց Ն:

Ա. ԹՈՒՂԹ ԱԲԳԱՐՈՒ ԱՌ ՓՐԿԻԶՆ ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ.

Աբգար Արշամայ՝ իշխան աշխարհի առ Յի-
սուս Փրկիչ և բարերար, որ երևեցար աշխարհի
Երուսաղէմացւոց, ողջոյն:

Լուեալ է իմ վասն քոյ և վասն բժշկութեանդ,
որ լինին 'ի ձեռս քո առանց դեղոց և արմատոց.
զի որպէս ասի, տաս դու կուրաց տեսանել և կաղաց
գնալ և զբորոտս սրբել, և զայսս պիղծս հանես,
և որք միանգամ չարչարեալ են ընդ երկար հիւսն-
դութեամբք՝ բժշկես. դու և զմեռեալս յարուցա-
նես: Եւ իբրեւ լուայ վասն քո զայս ամենայն, եղի
'ի մտի իմում մի յերկուց աստի. կամ թէ դու աս-

տուած իցես, իջեալ յերկնից գործես զայդ. կամ թէ որդի իցես դու աստուծոյ, և զայդ առնես: Արդ վասն այնորիկ գրեցի ես առ քեզ՝ աղաչել զքեզ, զի աշխատ լինիցիս և եկեսցես առ իս և բժշկեսցես զհիւանդութիւնս, զոր ունիմ ես: Նա և լուայ, զի հրեայք տրտնջեն զքէն և կամին չարչարել զքեզ. բայց քաղաք մի փոքրիկ և գեղեցիկ է իմ, և բաւական է մեզ երկոցունցս:

Որոց տարեալ զԹուղթն, պատահեցին նմա յերուսաղէմ: Զայս վկայէ աւետարանական բանն, եթէ էին ոմանք՝ ի հեթանոսաց ելելոց առ նա. վասն որոյ ոչ համարձակին, որք լուանն, ասել ցեխուս, այլ ասեն ցՓիլիպպոս և ցՍնդրէաս. և նոքա ասեն ցցեխուս: Իսկ ինքն Փրկիչն յայնմ ժամանակի, յորում կոչեացն զնա, ոչ առ յանձն. բայց թղթոյ արժանի արար զնա, որ ունի այսպէս:

Բ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԹՂԹՈՅՆ ԱԲԳԱՐՈՒ, ԶՈՐ ԳՐԵԱՅ ԹՈՒՄԱՍ
ԱՌԱՔԵԱԼՆ ՀՐԱՄԱՆԱՒ ՓՐԿՉԻՆ.

Երանի իցէ այնմ, որ հաւատայ յիս՝ իբրեւ ոչ իցէ նորա տեսեալ զիս. զի զրեալ է վասն իմ այսպէս. զի որք տեսանենն զիս՝ ոչ հաւատացեն յիս, և որք ոչն տեսանիցեն՝ նոքա հաւատացեն և կեցցեն: Իսկ վասն այնր զի զրեցեր դու առ իս գալ ինձ առ քեզ, արժան է ինձ կատարել աստ զամե-

նայն ինչ վասն որոյ առաքեցայ ես: Եւ իբրեւ կատարեցից զայս, ապա համբարձայց առ այն, որ առաքեացն զիս. և յորժամ համբարձայց, առաքեցից զմի յաշակերտաց աստի իմոց, զի զցաւս քո բժշկեսցէ և կեանս քեզ և որոց ընդ քեզ են՝ շնորհեսցէ:

Զայս թուղթ երբեք Անան սուրհանդակ Աբգարու, ընդ որում և զկենդանազրութիւն փրկչական պատկերին, որ կայ յԵղեսացւոց քաղաքին մենչե ցայսաւր ժամանակի:

Ժ. ՓԱԽՍՏՈՍ ԲՈՒՋԱՆԴԱՅԻ:

ՅԱՂԱԳՍ ՄՈՒՇԵՂԻ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ.

Այլ քաջն զաւրավարն սպարապետն հայոց լի էր քինիւ մեծաւ և բազում նախանձու զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, և միամտութեամբ և արդար վաստակով ջանայր հանապազ և վաստակէր 'ի վերայ թագաւորութեանն հայոց աշխարհին: Զտիւ և զգիշեր կայր յաշխատութեանն. ջանայր և ճգնէր կալ 'ի ճակատու պատերազմին և ոչ թողոյր բնաւ ամենեւին և ոչ քան զկորի մի գետին 'ի սահմանաց երկրին հայոց ուրեք վտարել. 'ի վերայ աշխարհին կեալ և մեռանել, 'ի վերայ անուանն քաջութեան,

'ի վերայ բնակ տերանց և 'ի վերայ բնակչաց աշխարհին, 'ի վերայ քրիստոնէութեանն հաւատոյ, 'ի վերայ հաւատացեալ յաստուած և 'ի Քրիստոս մկրտեալ ժողովրդոց, 'ի վերայ եկեղեցեաց և 'ի վերայ նուիրեալ սպասուց, 'ի վերայ վկայարանացն Քրիստոսի, 'ի վերայ ուխտի աստուծոյ, 'ի վերայ քերց և եղբարց, 'ի վերայ մերձաւորաց տոհմին, 'ի վերայ բարեկաց բարեկիր բարեկամաց, հանապազ կայր զաւրավարն Մուշեղ 'ի նահատակութեան պատերազմին՝ զանձն փոխանակ առնել աշխարհին. և յանձն իւր անխայէր 'ի մեռանել, զամենայն աւուրս կենաց իւրոց առաջի իւրոց բնակ տերանցն Արշակունւոց վաստակէր:

ԺԱ. Ն Ո Ց Ն:

Ա. ՅԱՂԱԳՍ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵՒ ՎԱՐՈՒՅ ՆՈՐԱ
ԵՒ ԱՆՄՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԱՂԱՇՈՒՏ ԽԱԻՍԻՅՆ ԵՒ ԳՈՐԾՈՅՆ
ԵՒ ՆՇԱՆԱՅՆ՝ ՈՐ ՅԱՍՏՈՒԾՈՅ 'Ի ՎԵՐԱՅ ՆՈՐԱ ԵՂԵՆ.

Այլ Յոհան եպիսկոպոս, որդի Փառինայ հայրապետի, հինաւուրց. թէ արժան իցէ զնա կոչել եպիսկոպոս: Եւ էր սա այր կեղծաւոր և երևեցուցանէր ինքն զանձն իւր մարդկան պահող և խորգահանդեմ. մինչ զի մոյգս անգամ ոչ ագանէր, այլ զամառն հետկով պատէր (զոտսն) և զձմեռն կե-

մով: Եւ յագահուութեան առանց չափոյ էր հեղեալ,
և ոչ կարէր տալ զագահութիւն իւր ընդ երկեղն
(երկիւղին) աստուծոյ՝ այնչափ ինչ, զի զերս անար-
ժանս և չհաւատալիս գործէր:

Ձի էր երբեմն դիպեալ 'ի ճանապարհի ուրեմն,
զի նստէր նա 'ի գրաստու վերայ և գայր. եկն դի-
պեցաւ սմա աւտար պատանի մի աշխարհական հե-
ծեալ 'ի ձի, սուսեր ընդ մէջ, թուր զգաւտուոյ, ա-
զեղնակապարճ զմիջով. լուացեալ զհերս իւր սուծեալ
մերձեալ, վարսակալ եղեալ 'ի գլուխ իւր և աւդիկ
արկեալ զուսովք իւր. և գայր զճանապարհս իւր
թերեւս յաւազակութենէ: Իսկ ձին՝ յորում հեծեալ՝
մեծ հասակաւ, և էր զունաւոր, զնացող, մինչ զի
'ի բացէ տեսանէր եպիսկոպոսն Յոհան զձին, մե-
ծապէս զարմացեալ՝ ականառոյց լինէր: Ապա իբրեւ
եկն մերձեցաւ հեծեալն մաւտ 'ի նա անդր, ապա
սպասեալ Յոհաննու՝ բուռն հարկանէր զերասանա-
կաց ձիոյն և ասէր. էջ դու վաղվաղակի 'ի ձիոյ
այտի, զի բանք են ինձ ընդ քեզ: Ասէ այրն. զի
ոչ դու զիս գիտես և ոչ ես զքեզ, զի՛նչ այն բանք
իցեն, զոր դու ընդ իս իցես խաւսելոյ: Մանաւանդ
զի այրն արբեալ ևս դիպեցաւ և շատ յամառեաց
այրն իջանել 'ի ձիոյն: Ապա բռնադատեաց զնա
Յոհան, իջոյց 'ի ձիոյ անտի. և առ տարաւ զնա
մեկուսի 'ի ճանապարհէն: Եւ առնն խոնարհել հրա-
մայէր և ասէր. զերիցութեան ձեռն դնեմ 'ի վե-
րայ քո: Իսկ նա տայր պատասխանի զանձնէն, ե-
թէ այր աւազակ սպանող չարագործ և խառնա-

զնաց լեալ 'ի մանկութենէ իմմէ, ես ոչ ինչ եմ ար-
ժանի պղպիսի իրաց. և այժմ դեռ 'ի նմին գործ
կամ: Եւ շատ 'ի վէզ եկեալ յամառէր պրն, և նա
ևս չար քան զնա: Ապա բռնաբար զգետնեալ զայրն,
դնէր Յոհան զձեռն իւր՝ առնել զնա երէց. և յա-
րուցեալ Հրամայէր լուծանել զհանգոյցս մեկնոցին
և արկանել նմա աղաբողոն: Եւ ասէր. երթ 'ի
գեւղ քո, և լիջիր դու անդ երէց գեղջն՝ ուստի
ես: Եւ անգամ ոչ գիտէր զայրն, թէ յորմէ՛ գեղջէ
իցէ: Ինքն Յոհան մատուցեալ բուռն հարկանէր
զձիոյն և ասէր. այս ինձ կաւշեկք լիցին, փոխանակ
զի երէց արարի զքեզ: Իսկ պրն յամառեալ 'ի վե-
րայ ձիոյն չառնոյր յանձն տալ. ապա բռնաբար
յինքն հանեալ զձին և զայրն արձակեաց: Եւ այս
ամենայն իրքս վասն ձիոյն եղեն:

Ապա պրն թէ ոչ կամաւք՝ աղէբողոն արկեալ,
զնայր 'ի տուն իւր և երթեալ մտանէր 'ի մէջ
ընտանեաց իւրոց, ասէ ցկին իւր և ցընտանիս.
արիք յաղաւթս կամք: Եւ նոքա ասեն. մոլիս դու,
դե՛ւ ուրեմն հարաւ 'ի քեզ: Իսկ նա ասէ. արիք
կամք յաղաւթս, վասն զի երէց եմ: Իսկ նոքա զար-
մացեալ՝ մերթ շէկնէին, մերթ ծիծաղէին. մինչև
բազում անգամ յամառեալք, ապա ուրեմն հուա-
նեցան կալ յաղաւթս ընդ նմա: Ապա ասէ կինն
ցայրն իւր. ո՛չ դու երախայ էիր, և չէիր մկրտեալ:
Ասէ պրն ցկինն իւր. ապշեցոյց, չետ յիշել և ոչ ես
յիշեցի զայդ ասել ցնա. զիս երէց արար և զձին
սանձաւ թամբաւ առ և անց: Եւ ասեն ցայրն

ընտանիքն իւր. յարիցես՝ անդրէն գնացես առ
եպիսկոպոսն և ասացես. մկրտեալ չէի, զե՞ արա-
րեր զիս երէց: Իսկ նորա յարուցեալ գնացեալ առ
եպիսկոպոսն, ասէ ցնա. ես մկրտեալ չէի, զե՞ ա-
րարեր զիս երէց: Եւ ասէ Յոհան. սափորով միով
ջուր բերէք: Եւ առեալ զջուրն հարկ զգլխով նո-
րա և ասէ. երթ, մկրտեցի զքեզ: Եւ արձակէր
զսյրն վաղվաղակի յիւրմէ:

Բ. ՅԱՂԱԳՍ ՆՈՐԻՆ ՅՈՎԱՆՆՈՒ:

Երբեմն սոյն Յոհան անցանէր առ պգեաւք ու-
րումն. և էր ժամանակն զայգիսն յատելոյ: Աղա-
ղակէր առ նա պր մի յայգւոյն և ասէ. աւրհնեա,
տէր եպիսկոպոս, զմեզ և զայգիսս: Ասէ Յոհան.
փուշ և տատասկ բուսցի: Ասէ պրն. 'ի մարմինդ
քո բուսցի փուշ և տատասկ, փոխանակ զի տա-
րապարտուց անիծանես զմեզ: Եւ եղեն նշանք յա-
տուծոյ. զի իբրեւ չոգաւ եպիսկոպոսն 'ի վանս իւր,
հասին հարուածք 'ի վերայ նորա, սկսաւ ընդ ա-
մենայն անդամս մարմնոյ նորա որպէս զփուշ հար-
կանել: Եւ մեծապէս շտապեալ անկեալ 'ի տանջանս
չարաչարս հարուածոց և 'ի մեծ տագնապի կայր
աւուրս բազում: Ապա յղեաց կոչեաց առ ինքն զայ-
գորդն, աղաչեաց զնա առնել 'ի վերայ նորա աղաւթս,
զի փրկեսցի սա 'ի ցաւոցն: Այգորդն ասէր. իսկ
ես ո՞վ եմ, զի կարեմ զոք աւրհնել կամ անիծանել.
Թող թէ զայր եպիսկոպոս: Իսկ նա բռնադատէր

զնայայնժամ, մինչև յառնէր այգորդն՝ կայր յաղաւթս
 և ասէր. տէր աստուած, դու զիտես՝ զի ես այր
 մեղաւոր եմ և անարժան, ոչ զիտեմ զաղմուկս՝
 յորում ըմբռնեցայս. դու փրկեա զիս յայս 'ի չա-
 րէս, զի ասեն՝ թէ զայր եպիսկոպոս դու անիծեր,
 և ասեն՝ քո բանիւ եղև: Զի լաւ էր ինձ մահ,
 քանզի չզիտեմ զայս՝ զոր ինչ զինէն ասեն: Եւ
 զայս ասացեալ՝ անդէն բժշկեցաւ եպիսկոպոսն, և
 սկսաւ յամենայն մարմնոցն փուշն 'ի բաց թափել.
 և էր իբրև զփուշ խոտոց. վաղվաղակի յարուցեալ
 ողջացաւ յախտէն:

ԺԲ. ԵՂԻԾԷ:

ՍԷՐՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Մեծ է սէրն աստուծոյ քան զամենայն մե-
 ծուլթիւն երկրաւոր. և այնպէս աներկեւղս առնէ
 զմարդիկ՝ իբրև զանմարմին զաւրս հրեշտակաց. որ-
 պէս անդատին 'ի սկզբանէ է տեսանել զբազումս
 բազում անգամ 'ի բազում տեղիս: Մարդիկ, որ սի-
 րովն աստուծոյ իբրև զինու վառեալք էին, ոչ
 ինչ խնայեցին զանգիտելով իբրև զանարի՝ գոլով
 վատասիրտք, կամ 'ի մահ անձանց, կամ յափշտա-

կութիւն ընչից, կամ 'ի խողխողումն սիրելեաց, կամ 'ի գերութիւն ընտանեաց. ելանել 'ի հայրենի երկրէն և անկանել 'ի ստրկութիւն յաւտարութեան. առ ոչինչ համարեցան զայս ամենայն անցս չարչարանացն. այլ միայն միաբան կալ ընդ աստուծոյ, զի 'ի նմանէ միայն մի՝ գերի ելցեն. և ամենայն երևելի մեծութեանս զնա բաւական համարեցան՝ ընտրեալ 'ի միտս իւրեանց: Եւ զուրացութիւնն մեռելութիւն վարկանէին և զմահ վասն աստուծոյ անանց կենդանութիւն և ծառայել յերկրի՝ ազատութիւն կենաց իւրեանց և ընկենուլ զանձինս յաւտարութիւն՝ ընդ աստուծոյ գիւտից:

ԺԳ. ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ:

ՀՐԱԽԻՐԵԼ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՅ՝ ՀՐԱՊԱՐԱ-
ԿԱԻ ԸՆԴԴԻՄԱՆԱԼ ՄՈԳԱԿՐԱՆԻԿՆ ՊԱՐՍՍԻՑ:

Իսկ մոգքն՝ որ 'ի դրանէն նախարարքն հայոց ուսուցիչս ածեալ էին ընդ ինքեանս, իբրև տեսին, թէ արհամարհեալ են յաշնոցս ինքեանք և աւրէնք նոցա, քանզի կանայք նախարարացն, զորս կարծէին մոգքն աշակերտել՝ այնք և տեսանել անգամ զարշէին զնոսա, այլ զորդիս իւրեանց և զդստերս պատուիրէին ստէպ դաստիարակացն՝ չանցուցանել

երբէք առ նոքաւք մաւտ, իսկ արքն՝ որք պատճառանաւք կարծեցուցանէին զինքեանս ուրացաւոյ, սուտ վարդապետացն և հաց ուտել առաջի իւրեանց չտային թոյլ և շրջէին ողորմելի սովամահք. զնալ 'ի բաց և փախչել չիշխէին, և կալն առ նոսս՝ զմահ ծանուցանէր նոցա և զկորուստ, և տակաւին զրել զաղտ 'ի դուռն զիրս ապստամբութեանն փութանային:

Ապա իմացեալ սպարապետին հայոց Վարդանայ՝ թէ կարի հոչակին իրք ապստամբութեանն, և 'ի կարի հեղգալոյն մեծամեծ դործէին փեսաք, խորհուրդ 'ի մէջ առեալ զաւուրս բազումս, և ժողովեալ զպատուական եպիսկոպոսս և զականաւոր երիցունս և զաւագ տանուտեարսն հայոց և զսեպուհսն առանձինն, չև դեռ ևս յայնմ ժամու կամեցեալ յայտնել զբանսն իւրեանց մարզպանին հայոց Վասակայ, գիտելով ոչ միայն լոկ վասն որդւոցն և եթ զկասումն առն 'ի փրկութեան դարձէն, այլ զառաւել փառասէր աստուածատեաց խորհրդոց նորա ճանաչեալ զորոճմունս, ասէր ցամենեսսոն այնուհետև յայտնապէս այրն երանելին Վարդան. թէ մինչև ցե՛րք հանդուրժեմք թաւուցանել զճմարտութիւնն և կորնչեմք. այլ յայտնի լուսով զնասցուք, իբրև 'ի տուրնջեան և որդիս լուսոյ կոչեսցուք. և այս համբաւ ելեալ տարածեալ ելից զամենայն տեղիս:

ԺԳ. Ե Ղ Ի Ծ Է:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՊԱՐՄԻՑՆ ԱՌԱՓՆ ՏՂՄՈՒՏ
ԳԵՏՈՅՆ.

Երկոքեան (պարսից և հայոց) կողմանքն լի սրբո-
մտութեամբ և մեծաւ բարկութեամբ զայրանային
և զազանացեալ զաւրութեամբ յիրեարս յարձակէին
երկոքան. և ամբոխ աղաղակին երկոցունց կողմանց՝
իբրև 'ի մէջ ամպոց շփոթելոց՝ ճայթմուռս գործէր,
և հնչումն ձայնից զքարանձաւս լերանցն շարժէր:
'ի բազմութենէ թաղաւարտիցն և 'ի փայլուն պա-
տենազէն վառելոցն իբրև նշոյլք ճառագայթից
թրեգական հատանէին: Նա և 'ի բազում սուսերացն
շողալ և 'ի ճաւճել բազմախուռն նիզակացն իբրև
յերկնուստ ահագին հրաձգութիւնք եռային: Քան-
զի ո՞վ իսկ է բաւական ասել զմեծամեծ տազնապ
ահաւոր ձայնիցն, որպէս կոփիւնք վահանաւորացն
և ճայթմունք լարից աղեղանցն զլսելիս ամենե-
ցուն առ հասարակ խլացուցանէին:

Անդ էր տեսանել շտապ մեծի տազնապին և զա-
զէտս անբաւ տարակուսանացն երկոցունց կողմանցն,
առ 'ի յանդուզն յարձակմանէն զմիմեանս բախելով.
քանզի թանձրամիտքն յիմարէին և վատասիրտքն

լքանէին, քաջքն խիզախէին և նահատակքն զոչէին: Եւ խումբ արարեալ ամենայն բազմութեանն՝ զգետն 'ի մէջ փակէին, և զանգիտեալ զունդն պարսից 'ի դժուարութենէ գետոյն՝ զտեղեաւն զեռալ սկսան: Իսկ զունդն հայոց հասեալ անցանէին, ձի 'ի վերայ առեալ յարձակէին մեծաւ զաւրութեամբ: Սաստկապէս բախեալք ընդ միմեանս, յերկոցունց կողմանց բազում վիրաւորք յերկիր անկեալ դիաթաւալ խաղային:

Ծայնմ մեծ տագնապի 'ի վեր հայեցաւ քաջն Վարդան և տեսանէր զընտիր ընտիր քաջ նահատակաց պարսից զաւրուն՝ զի զձախակողմն շարժեցին զհայոց գնդին, մեծաւ ուժով յարձակէր 'ի տեղին և զաջ թէն պարսից գնդին բեկեալ՝ արկանէր զգազանաւքն և շրջան առեալ կոտորէր մինչև 'ի նոյն տեղի: Եւ այնպէս շտապ տագնապի 'ի վերայ հասուցանէր, մինչև զունդն Մատեան քակեալ բաժանեցան 'ի մեծամուր պատրաստութենէն, զեռ ևս քաջ քաջ 'ի փախուստ դառնային:

Ապա դէտակն 'ի վեր համբառնայր Մուշկան Նիսաւաւուրտ, քակեալ զոմանս տեսանէր ի գնդէն հայոց և զկնի մնացեալն 'ի հովիտս լերանցն: Վասն որոյ զաղաղակ բարձեալ քաջալերէր շուրջ զհերեաւ զզաւրս Արեաց, որք զտեղի առեալ կային ընդդէմ գնդին Վարդանայ: Եւ անդէն 'ի տեղոջն երկոքին կողմանքն զպարտութիւն խոստովանէին, և առ ոյժ թանձր անկեալ դիականց իբրեւ զքարակոյտս զերբկաց երևէին:

Ջայն իբրև ետես Մուշկան Նիսալաուրտ, մը-
նայր գազանացն Արտաշէի, որ 'ի վերայ նոցա նըս-
տէր 'ի բարձր դիտանոցին իբրև յամուր քաղաքի.
և 'ի ձայն մեծ գալարափողոցն զիւր գունդան ստի-
պէր և յառաջամարտիկ զաւրաւքն զնա 'ի մէջ
փակէր:

Իսկ կորովին Վարդան իւրովք քաջ նիզակակ-
ցաւքն ոչ սակաւ նախճիրս 'ի տեղւոջն գործեաց,
յորում տեղւոջ և ինքն իսկ արժանի եղև առ-
նուլ զկատարեալ նահատակութեանն պսակ:

Եւ յերկարեալ գործոյ պատերազմին՝ աւրն տա-
րաժամէր և մաւտ առ երեկս կարճատէր. բազմաց
աւրահասք մահու հասանէին, մանաւանդ 'ի Թանձ-
րութենէ դիականց մաւտ առ մաւտ խտացեալ
իբրև զփայտահարս մայրաւորաց:

Անդ էր տեսանել զբեկումն նիզակացն և զխոր-
տակումն աղեղանց. վասն այնորիկ և ոչ կարէին
կալ ճշմարտիւ 'ի վերայ սուրբ մարմնոյ երանե-
լեացն. և սաստիկ խուճապ տազնապի էր կողմանցն
երկոցունց անկելոց: Եւ որք մնացեալք էին՝ վատ-
նեալք և ցրուեալք լինէին 'ի լեռնադաշտս ամուր
ձորոցն. և յորժամ պատահէին միմեանց՝ դարձեալ
միւսանգամ զմիմեանս սատակէին: Եւ մինչև 'ի
մուտս արեգականն անդադար լինէր գործ դառնու-
թեանն:

Եւ քանզի գարնանային էր ժամանակն, ծաղ-
կալից դաշտքն դառնային յորդահոսանս արեանց
բազմաց: Մանաւանդ յորժամ տեսանէր ոք զբազ-

մակոյտ դիականցն անկելոց, սիրտն բեկանէր և աղիքն գալարէին՝ լսել զմնչիւն խոցելոցն և զմռնչիւնս բեկելոցն, զթաւալգլոր խաղալ սողալ վերաւորացն, զփախուստ վատացն, զթաքուստ լքելոցն, զսրտաթափումն զանարի արանցն, զճչիւն կանացեացն, զողբս սիրելեաց, զաշխարումն մերձաւորաց, զվայ և զաւաղ բարեկամացն: Քանզի ոչ եթէ կողմէր, որ յաղթեաց, և կողմ էր, որ պարտեցաւ, այլ քաջք ընդ քաջս ելեալ՝ երկոքին կողմանքն ՚ի պարտութիւն մատնեցան:

Բայց քանզի անկեալ էր մեծ սպարապետն Հայոց ՚ի պատերազմին, ոչ ոք գոյր այնուհետև ՚ի մէջ զլիսաւոր՝ յոր յեցեալ ժողովէին գունդն մնացելոցն:

ԺԵ. ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑԻ:

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ.

Ահա անզգամեցայ և ճառեմ. ներեա, աղաչեմ, փոքր մի անզգամութեանս իմոյ: Ապա ստոյգ՝ առաւել քեզ իսկ էի արժանի:

Եւ եմ ես այն Ղազար՝ ըստ առ ՚ի քէն և այլոց բազմաց ասացածի, որում ոչ ոք գոյ փոխանակ: Իսկ այժմ առ նախանձու աղէտի՝ բազումք նկրտէին լինել իմ փոխանակ. բայց եթէ իցեն:

Քանզի 'ի սկզբանէ արարածոց բազում աւճիրս
գործեաց նախանձ յաշխարհի: Անդէն և անդ 'ի
սկզբանն զնախաստեղծն ընկճեալ՝ նախանձու բան-
սարկուին՝ դարձոյց զնա 'ի հող. և վկայէ զիր 'ի
Կաթուղիկէսն, թէ նախանձու բանսարկուին եմու
մահ յաշխարհ՝ եղբայրասպանութեամբ զաւակաց
երկուցն միայնոյ՝ դեռ ևս յԱդամայ ծնելոց յաշ-
խարհ Կայէնի և Նաբելի, որպէս 'ի փոքրիկ և 'ի
նեղ՝ յանբաւ բնակութիւն տիեզերաց հայեցուցեալ
զԿայէն նախանձարկու դիւին: Ի ձեռն նախանձու
գրգռեալ Եսաւ 'ի վերայ Յակովբայ՝ մահ խորհէր:
Ի ձեռն նախանձու զանմեղն Յովսէփ՝ մոլեգնու-
թեամբ եղբարքն՝ 'ի ստրկութիւն վաճառեցին: Եւ
'ի ձեռն նախանձու զերկուս հոգեշնորհ անձինս՝
զԱհարաւն և զՄարիամ, յանարժան խորհուրդ
յանդգնեցուցեալ՝ բորոտեցուցանէր զմարգարէ կինն:
Ի ձեռն նախանձու զախոյեանաբեկ և զԺողովրդա-
կեցոյց զայրն զԴաւիթ՝ անհանգիստ որսայր Սա-
ուլ 'ի կորուսանել:

Եւ արդ զի՞նչ ևս ասեմ. զարարիչն և զտէր Յի-
սուս Քրիստոս՝ առ նախանձու ժողովուրդք հրէիցն
և քահանայապետք՝ նախ ժամանակաւք ձաղեալ
այպանէին, կոչելով զնա երբեքն կախարդ, յասելն,
թէ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա
ղղես. և դարձեալ՝ զինեմոլ անուանէին և զխա-
սէր, ասելով ցաշակերտսն. թէ ընդէ՞ր վարդապետն
ձեր խառն ընդ մեղաւորս ուտէ և ըմպէ: Այլ և
չպահեցողութեամբ և անժամակերութեամբ եպե-

րէին. ասեն՝ ընդէ՛ր աշակերտքն Յովհաննու և փարիսեցիքն պահեն, և քո աշակերտքդ խառն ուտեն: Կոչեցին զնա և դիւահար. Ո՞չ, ասեն, ստոյգ ասեմք, թէ Սամարացի ես դու, և դե գոյ՝ ի քեզ եւ ժողովեալ սուտ վկայս՝ առ մոլեղնութեան քինուն՝ զինչ պէտս տային խաւսել, և քրքուէին խրախացեալք առաջի դատողացն. ուր ծանուցեալ Պիղատոսի ըստ վկայութեան աւետարանչին, թէ առ նախանձու մատնեցին զնա, լուացեալ զձեռս՝ ասէ. անպարտ եմ ես յարենէ առնդ, զի ոչ ինչ գտի ՚ի դմա ֆնաս արժանի մահու. դուք առէք և ըստ ձեր աւրինաց դատեցարուք: Եւ ընկեցեալ զնա յաւրէնսն և ՚ի ժողովուրդս, որք էին երկոքեան մահապարտք՝ և ժողովուրդք հրէիցն և աւրէնքն: Որոց չհանդուրժեալ դիւամոլ նախանձուն՝ վիճակեցին մահու, և ոչ ուղղոց, այլ անիծից, իբրեւ զչարագործ և մարդասպան. այսինքն՝ խաչի, զարարիչն և զնորոգիչն, զկենսատուն և զմահասպան, զերախտաւորն առ ամենեւեան, զքաղցրն և զբազմողորմն:

Եւ զայս ամենայն կարիս կրեալ յանձն իւր յաղագս մեր՝ զնոյն և իւրոց աշակերտացն ստէպ զգուշացուցանէր, թէ և ձեզ դիպելոց է այս ամենայն. յորում մի՛ իբրեւ զանկազմս և զանպատրաստ գտեալք հասելոց ՚ի վերայ ձեր վշտացն՝ զանդիտիցէք: Եթէ զիս սիրեցին՝ ապա և զձեզ սիրեսցեն. եթէ զիս ընկալան, և զձեզ ընդունին. ապա թէ զիս հալածեցին՝ և զձեզ հալածեն. եթէ զիս ատեցին՝

և զձեզ ատեն. և եթէ զիս՝ որ տանուտէր էի՝
Բէեզզեբուղ կարդացին, ո՞րչափ ևս առաւել զձեզ
և զընտանիս իմ:

Դորին նմանեալք ըստ ժամանակի որսացեալ
առ նախանձու կուտէին 'ի վերայ իմ բազում բան-
սարկուծիւնս՝ ասելով. եթէ Ղաղար ասէ, թէ
պոռնկուծիւն մեզք չեն. զսոյն և մարդպանին
սաղրէ: Եւ եթէ ընդէ՞ր այդ այդպէս դու, տէր,
քաջ գիտես քան զսուտ կարծաւդսն: Եւ ընդու-
նէին զեղի և անսուրբ անձինք քաղցր ախորժելով
զլուր այդպիսի բանից՝ 'ի սատարուծիւն բունե-
լոյ յինքեանս չար գործոցն:

Արդ ո՞ր ոք յանաւրինաց՝ թող թէ 'ի քրիստո-
նէից՝ 'ի միտս իւր խորհել զայսպիսի ինչ բան,
թող թէ և առ այլում զայսպիսի շնջել բան, ո՞ր
անմիտ, ո՞ր տգէտ, ո՞ր հրեայ, ո՞ր այլաղանդ: Եւ
Ղաղա՞ր զայդ քարողէր. ո՞ւմ և կամ ո՞ւր և կամ
ե՞րբ. — որ տգէտն է դրոց, որ անհրահանգն է յուս-
մունս, որ մովսիսական աւրինացն աւտար է և
քրիստոսատուր շնորհին անտեղեակ: Եւ չիցե՞ն ար-
դեաւք արեղեանս հայոց արժանի ողբոց արտա-
սուաց և բազում սգոյ՝ համբաւել զանպիտանս,
խաւսել առ նախանձու զանարժանս:

ԺԶ. ԵԶՆԻԿ ԿՈՂՐԱՑԻ:

ՅԱՂԱԳՍ ՔԵՇԻՆ ՊԱՐՍԻՑ:

Մինչ չե բնաւ էր ինչ, ասեն, ոչ երկինք
և ոչ երկիր և ոչ այլ ինչ արարածք՝ որ յերկինս
կամ յերկրի, Զրուան ոմն անուն էր, որ թարգմանի
բախտ կամ փառք: Զհազար ամ յաշտ արար՝ զի
թերեւս որդի մի լինիցի նմա, որում անուն Որ-
միզդ, որ զերկինս և զերկիր և զամենայն, որ 'ի
նոսա՝ առնիցէ. և յետ հազար ամի յաշտ առնելոյ՝
սկսաւ ածել զմտաւ, ասէ. աւգո՛ւտ ինչ իցէ յաշտս,
զոր առնեմ, և լինիցի՞ ինձ որդի Որմիզդ եթէ 'ի
զուր ինչ ջանայցեմ: Եւ մինչ դեռ նա զայս խոր-
հէր, Որմիզդ և Արհմն յղեցան յարգանդի հաւր իւ-
րեանց՝ Որմիզդն 'ի յաշտն առնելոյ և Արհմն 'ի
յերկուանալոյ անտի: Ապա իմացեալ Զրուանայ,
ասէ. երկու որդիք են յորովայնի անդ, որ ոք 'ի
նոցանէ վաղ առ իս հասցէ՝ զնա թագաւոր արա-
րից. և ծանուցեալ Որմիզդի զխորհուրդս հաւրն՝
յայտնեաց Արհմենին. ասէ. Զրուան հայր մեր խոր-
հեցաւ՝ թէ ոք 'ի մենջ վաղ առ նա երթիցէ, զնա
թագաւորեցուցէ: Եւ զայն լուեալ Արհմենին՝ ծա-
կեաց զորովայնն և ել եկաց առաջի հաւրն: Եւ
տեսեալ զնա Զրուանայ, ոչ զիտաց, եթէ ո՛ր ոք իցէ-

և հարցանէր՝ եթէ ո՞վ ես դու: Եւ նա ասէ. ես եմ որդին քո: Ասէ յնա Զրուան. իմ որդին անուշահոտ և լուսաւոր է՝ և դու խաւարին և ժանտահոտ ես: Եւ մինչ դեռ նոքա զայս ընդ միմեանս խաւսէին, ծնեալ Որմիզդի 'ի ժամու իւրում լուսաւոր և անուշահոտ, եկն եկաց առաջի Զրուանայ: Եւ տեսեալ զնա Զրուանայ, գիտաց՝ եթէ Որմիզդ որդի նորա է, վասն որոյ զյաշտն առնէր. և առեալ զբարսմունսն՝ զոր 'ի ձեռին իւրում ունէր, որովք զյաշտն առնէր, ետ ցՈրմիզդ և ասէ. ցայժմ ես վասն քո յաշտ առնէի, յայսմ հետէ դու վասն իմ առնիցես: Եւ 'ի տալ Զրուանայ զբարսմունսն ցՈրմիզդ և աւրհնել զնա, մատուցեալ Արհմենի առաջի Զրուանայ՝ ասէ յնա. ո՞չ այնպէս ուխտեցեր՝ թէ ո ոք յերկուց որդւոցն իմոց յառաջ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարից: Եւ Զրուանն առ 'ի ջրելոյ զուխտն՝ ասէ ցԱրհմեն. այ սուտ և չարագործ, տուեալ լիցի բեզ թագաւորութիւնն ինն հազար ամի, և զՈրմիզդ 'ի վերայ քո արքայ կացուցեալ. և յետ ինն հազար ամի Որմիզդ թագաւորեսցէ, և զինչ կամիցի առնել՝ արասցէ: Յայնժամ սկսան Որմիզդ և Արհմեն առնել արարածս. և ամենայն ինչ՝ զոր Որմիզդն առնէր՝ բարի էր և ուղիղ, և զոր ինչ Արհմեն գործէր՝ չար էր և թիւր:

ԺԷ. Ս Ե Ր Է Ո Ս:

ԽՆԴԻՆԷԼ ԿԱՑՍԵՐՆ ՄԱԽԻԿԱՑ ԶՄԱՐՄԻՆ ԴԱՆԻԷԼԻ Ի ԹԱ-
ԳԱՒՈՐԷՆ ԽՈՍՐՈՎԱՑ:

Եւ եղև ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ խնդրեաց
Թագաւորն յունաց 'ի Թագաւորէն պարսից զմար-
մին մեռելոյ առն այնորիկ՝ որ կայր 'ի Շաւշ քա-
ղաքի, 'ի գանձու արքային՝ եղեալ 'ի պղնձի աւա-
զանի՝ զոր պարսիկն անուանէ Կաւ Խոսրով և
քրիստոնեայքն ասեն զԴանիէլի մարգարէի: Եւ ար-
քայն Խոսրով Հրամայէ տալ նմա զխնդիրն: Իսկ
տիկինն Շիրին յոյժ խռովեալ էր 'ի վերայ իրացն.
իբրև ոչինչ կարաց առնել՝ զկամս Թագաւորին դար-
ձուցանել, Հրաման ետ ամենայն քրիստոնէից աշխար-
հին՝ զի պահաւք և աղաւթիւք խնդրեսցեն 'ի Քրիստո-
սէ, զի մի՛ շարժեալ գնասցէ յաշխարհէն շնորհն այն:

Եւ ժողովեալ ամենայն երկիրն 'ի տեղին յայն,
ուժգին խնդրուածովք և արտասուածոչ ողբովք
խնդրէին 'ի Քրիստոսէ արգելուլ: Եւ ածեալ նմա
ջորիս և բերեալ նմա դեսպակ արքունի, և առին
գնացին: Իսկ իբրև ելին ընդ դուռն քաղաքին, յան-
կարծաւրէն ցամաքեցան աղբեւրքն՝ որ ելանէին
'ի մէջ քաղաքին և հոսէին արտաքս, և ամենայն
երկիրն վայիւ և աղաղակաւ գնային զհետ նորա:

Եւ եղև իբրև մեկնեցաւ 'ի քաղաքէն ասպարէզս երիս՝ յանկարծակի զտեղի առին ջորիքն՝ որ 'ի դեսպակին. և ոչ ոք կարաց զնոսա շարժել 'ի տեղւոջէն: Եւ դարձեալ անդրէն յանկարծակի բռնաբար սուր սուր հարկանելով զամբոխն պատառեցին և զգունդն բռնութեամբ և ընթացան անդրէն 'ի քաղաքն. և եղև իբրև մտին ընդ դուռն քաղաքին՝ անդրէն արձակեալ բղիսեցին ջուրք գետոյն, և հոսէին ջուրքն արտաքս լի յորձանաւք ջուրց իբրև զառաջինն:

Գիտութիւն արարին կայսերն վասն նորա փութանակի: Եւ նորա տուեալ տանել նմա պատարագս, հրամայեաց առնել, որպէս և նայն կամեցաւ. թողին զնա և զնացին 'ի բաց:

ԺԸ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՏԻ:

ՎԱՍՆ ՏԻԵՋԵՐԱՀՈՉԱԿ ՔԱՂԱՔԻՆ ԱՆԻՈՅ ԽՈՂԽՈՂՄԱՆ ՍՐՈՎ:

Ամուրն Անի և որ շուրջ զնովաւ դստերք իւր՝ առաւել յամբարտաւանութիւն կրթեալ՝ ընդդէմ երկնից կայթս հարկանէին. մինչև շարժեաց աստուած զթագաւորն պարսից՝ փոխանակ ինքեան՝ տեսանել, թէ զե՞նչ գործի 'ի նմա: Եղև գործ պատերազմի յերկիրս հայոց ընդարձակեցուցանել զբնա-

կութիւնս իւրեանց և տիրել 'ի վերայ սահմանի այլոյ թագաւորութեան. և էր թուականիս մերոյ ամօ Հինգհարիւր երեքտասան (ՌԿԴ Քրիստոսի ծննդեան):

Արդ եկեալ Հասանէր թագաւորն բազում բերուօք և անթիւ սպառազինաւք. մտեալ յաշխարհս մեր՝ ահ և երկեւղ Հասուցանէր Հեռաւորաց և մերձաւորաց. կոխէր, տապալէր զաշխարհս բազումս, մինչև եհաս 'ի քաղաք՝ որ զմեղս իւր 'ի կատարումն լրիւ իւրով ունէր: Կանգնեաց զխորանն իւր ընդդէմ քաղաքին Անւոյ և տարածեաց զբանակս ընդ լայնութիւն երկրին. ջանայր, հնարէր՝ զի զդուռն երկաթի և զնիգս պղնձի 'ի բաց խլեացէ, որ կայր ընդդէմ թագաւորութեանն իւրոյ. և անյոյս լեալ յաղազս ամրութեանն՝ թէպէտ և զմարտն սաստկացուցանէր, կամէր չուել: Եւ զսոյն ոչ գիտացեալ, թէ էարկ տէր 'ի մէջ պահապանաց և իշխանացն երկպառակութիւն և անմիաբանութիւն, ամբոխումն և բաժանումն. և անդէն թողեալ զգործ պատերազմին՝ 'ի փախուստ դարձան և խուճապեալք յերկեղէն (յերկիւղէն)՝ ոչ ոք յազգայինսն կամ 'ի կարեոր բարեկամն Հայեցաւ, այլ իւրաքանչիւր ոք ահիւ ըմբռնեալ: Եւ տեսեալ զայս սպառազէն զաւրացն՝ որ արտաքոյ մարտնչէին, հանդէպ ինքեանց 'ի վերայ պարսպին ճանապարհ առնէին և իբրև զկուտակումն ալեաց ծովու 'ի ծոց քաղաքին Հեղուին և զպարսկական սուրն 'ի գործ արկեալ, ոչ ումեք խնայէին: Իսկ բազմութիւն արանց և կանանց յա-

պարանս թագաւորացն դիմեալ՝ իբր թէ կարիցեն
ապրիլ, և այլքն ճողոպրեալ յամուրն, որ ներքի
բերդ կոչի: Իսկ որ 'ի մէջ քաղաքին ամրացեալ
էին, իբրեւ զիտացին թշնամիքն, թէ անպատրաստ
են, և ոչ գոյ 'ի նոսա այր պատերազմաւդ կամ կե-
րակուր և ըմպելի, վաղվաղակի շուրջ պատեալ և
շտապ տագնապի հասուցանէին, մինչև յակամայ
արտաքս հանին:

Անդ էր տեսանել զվիշտս և զտագնապս իւրա-
քանչիւր հասակի. զի 'ի զրկաց մարցն յափշտակեալ
լինէին մանկունք՝ անողորմաբար զքարի հարեալ,
և մարքն արեամբ և արտասոււաւք զմանկունս իւ-
րեանց թանային. զհայր և զորդի մի սուր խող-
խողէր. զի ծերք և երիտասարդք, քահանայք և
սարկաւագունք զմի սրոյ ճաշակ մահու ընկալան.
զի լցաւ քաղաքն լի ծայրիւ և ծայրիւ, և ճանապարհ
էր մարմին սպանելոցն. զի 'ի բաղմուլթենէ կոտո-
րելոցն և յանթուելի դիականցն՝ վտակն մեծ, որ
անցանէ առ քաղաքաւն, ներկանէր արեամբ. և գա-
զանք վայրի և ընտանի՝ եղեն գերեզման դիականցն.
վասն զի ոչ գոյր, որ թաղէր և հարկաւոր հողովն
ծածկէր զխողխողեալսն: Այլ և 'ի ճարպոյ անիրա-
ւութեանց 'ի նման գործելոցն սոչորեցաւ բարձ-
րաշէն և գեղեցկայարմար ապարանքն, և եղև ա-
մենայն բնակութիւնն իբրև հողաբլուր. և վաշիւն
և նենդութիւնն, որ 'ի նմա՝ խափանեցաւ:

Այս է բաժին անիրաւ քաղաքաց, որ շինեն
զինքեանս արեամբ աւտարաց և 'ի քրտանց տնան-

կաց փարթամանան և 'ի վաշխից և յանիրաւութեանց զտունս իւրեանց ամրացուցանեն. և ինքեանք զմիտս իւրեանց անողորմ ունելով առ աղքատս և տնանկա՝ միայն հեշտութեան և փափկութեան սպասեն և 'ի գործոց աղտեղութեան ոչ խորշին, այլ միայն արբեալ լինին՝ ի ցանկութեանցն, որ զնոսա ըմբռնեալ ունի: Եւ արդ զի՞նչ լինի նոցա 'ի հասանել բարկութեան տեառն. սպառին և պակասին, որպէս մոմ յերեսաց հրոյ, եթէ թագաւոր իցէ և եթէ իշխան, որպէս ծանեաք 'ի զրեւոցս: Բայց թագաւորն պարսից բազում զաւառաց տիրեալ և անթիւաւարաւ՝ դարձաւ յաշխարհն իւր:

ԺԹ. Ն Ո Յ Ն:

ՄԱՐԴԻԿ՝ ՎԱՅԵԼԶՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԻ.

Չոր աւրինակ գեղեցիկ դէմք առն՝ 'ի ծաղկի հասակի սիրուն և ցանկալի տեսողացն ցուցանի, իսկ յորժամ զարդարիչ հոգին մահուամբ բաժանի 'ի նմանէ, յառաջին պայծառ և գեղեցիկ զարդուցն ահարկելի և անշուք ցուցանի տեսողացն, նաև գութն ընդ նմա հատանի ըստ այնմ¹, թէ մոռացեալ եղէ ես, որպէս մեռեալ, 'ի սրտէ, ըստ նմին աւրինակի զերկիր է տեսանել. զի յորժամ մարդա-

¹) Սաղմոս Լ, 13:

բնակ շինութեամբ հարստանայ, յայնժամ երկրագործք առատութեամբ սերմամբ զանդաստանս լընուն. որք յորժամ բուսանին, կանաչագեղ տեսեամբ զվայրսն վայելչացուցանեն և բարձրաբերձ աճմամբ 'ի վեր ընձիւղին. և յորժամ զհասկիցն զկերպարանս 'ի գագաթունսն երևեցուցանեն, յայնժամ թանձրախիտ բորձրութեամբն ամպաձև տեսողացն ցուցանի, և 'ի քաղցրաշունչ աւդոյն ճաւճի, ճեմի զաւրէն ծովային ալեաց. այսպէս և հաւտք անդէից արաւտականաց 'ի հովիտս դալարաբեր բուսոց առ ցուրտ աղբերակամբք խայտան, խաղան, և երկիր իբրև զգայեակ՝ գեղեցիկ դիմաւք զարդարի նոքաւք ըստ այնմ¹⁾, եթէ ցնծասցեն դաշտք և ամենայն, որ է 'ի նոսա:

Իսկ այժմ ղնորին հակառակն տեսանեմք. երկիր աւերակ, թափուր 'ի բնակչաց, քաղաքք կործանեալք և անդաստանք խոպանացեալք և փշաբերք ահագին և զարհուրելի անցաւորացն ցուցանի: Նաև քաղցրաձայն հաւուց տարմք, որք մարդասէր բարոյիւք ընտանի գոլով մերային ազինս, որ քաղցրանուագ եղանակաւք զվայրսն հնչեցուցանեն և յառաւաւտինսն ճռուական երգովք և բարձրաձայն կարկաչիւք զերկրագործսն 'ի բնոյն դանդաղանաց իբրև խթանաւ զարթուցեալ, իւրաքանչիւր արուեստից պատրաստաբար յարդարէին. բայց այժմ շէնք աւերակք և ամայիք և անմարդիք, և նոցա ոչ գոյր տեղի բնակութեան. զի ո՛ւր աառե-

¹⁾ Սաղմոս ԴԵ, 12:

ղունքն բոյն կառուցանեն, և ուր տկարք 'ի թրուշ-
նոց 'ի նոսա ապաւինին ըստ սաղմոսին ձայնի¹. և
կամ ուր ծիծառն զիւր վարանից բունիկն յարդարէ՝
աներկեւզ սնուցանել զառ 'ի յինքենէ ծնեալսն:

Ի. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ:

ՅԱՂԱԳՈՂ ՊԻՏՈՑԻՅ:

Պէտք են բացայիշատակք համառաւտ քաջա-
ղիպութեամբ 'ի դէմն ինչ վերաբերեալ: Եւ ասա-
ցեալ է այսպէս, յորոց եկաց կենցաղոյս աւգտա-
կարագոյնն: Եւ պիտոյիցս ոմանք են բանականք
և ոմանք գործականք և ոմանք խառնք: Եւ բա-
նականք են, որ բանիւն միայն նշանակեն զչահն,
որպիսի ինչ զառաքինութեանն զոստս քրտամբք
և աշխատութեամբ, Պղատոն ասաց՝ բուսանիլ.
բանզի աւգուտ այսպիսի պիտոյից՝ բանիւ ցուցա-
նի: Եւ գործականք են, որ զգործն ունին յինքեանս,
որպիսի ինչ Պիթագորաս, ուրչափ իցէ կենցաղոյս
չափ՝ հարցեալ յուսմամբ, սուղ ինչ երևեալ՝ ծած-
կեցաւ. այսքան գոլ զժամանակն ընձեռեաց՝ որբան
և տեսութեան չափ. աստանաւր 'ի ներքոյ կայ
գործն միայն տեսութեան: Եւ խառնք են, որ յեր-

¹) ԺԳ, 17. Անդ թռչունք երկնից ձագս հանցեն և բոյն արագլի
ապաւեն է նոցա:

կաքանչիւրոյ, բանիւ և գործով, որպիսի ինչ. Դիողինէս Համբակ տեսանելով ստահակեալ, զմանկածուն տանջեաց՝ ասելով, ընդէ՞ր այդպէս դաստիարակես. աստանաւր գործ էր գանն, և բանն հարկանելոյն պատճառ. վասն որոյ և խառն է: Արդ զանազանութիւն այս է պիտոյից:

Իսկ գործեսցես զնա զլիաւք այսպիսեաւք: Սակաւ ինչ ասացես նախ՝ ասողին գովութիւն: Զկնի այնորիկ՝ զնոյն ինքն զպէտան փոխելով ասացես: Ապա զպատճառն: Ի վերայ այնորիկ և յընդդիմակէն դիցես: Ասացես և զառակն: Եւ բերցես ՚ի վերայ զյարացոյցն: Եւ հաստատեսցես վկայութեամբ զնոյն: Եւ աւարտեսցես զպէտան դուզնաքեայ ՚ի վերայ բանիւ:

ՊԷՏՔ ԳՈՐԾԱԿԱՆՔ.

ԴՈՌԳԻՆԷՍ ՏԵՍԵԱԼ ԶՄԱՆՈՒԿ ՍՏԱՄԲԱԿ, ԶՄԱՆԿԱԾՈՒՆ ԳԱԻԱԶԱՆԱԽՆ ԵՃԱՐ՝

Յիրաւի սքանչացեալ զարմացի ոք ընդ իմաստասիրացն ամենագեղեցիկ յաւրինեալ պարս, որ զեյաւէրժ նոքա կարացին իբր աւրինալ իմն՝ անբաղայ ազատութեամբ, ՚ի բաց զհոգս ընկենլով աշխարհականս, իմաստասիրականին ևեթ պարապեալ տեսութեանց բանի, և այնու դէպ վերոյ ամենայնց լինել մարդկան: Բայց և ՚ի նո՞սա դարձեալ թուի, թէ որք զվեճն գովութեան ունին յաղթանակ, շնականացն անցեալ խոստովանեսցին հոյլք,

այսպիսաբար զանազանելով վերաբերութեամբ, վասն զի նոցա զոլ բանիւ լռացն՝ բնախաւսութիւն է սիրելութիւն: Իսկ այնց յոյժ բարեբաստ եղելոցն, հանապազ զկենցաղաւգտակարագոյնն խրատուք միանգամայն բանիւ՝ 'ի գործոց ցուցանի նահատակութիւն: Տինա պահապանք լինելով իրաւանց և պաշտպանք և բոլոր քաղաքի պատճառք բարեզարդութեան. նորին աղազաւ և պատուականագոյնք 'ի նոսին անուանեցան զլուխ, այնքան յայլոցն վերագոյն:

Ա. Որչափ մեծն 'ի նոսա Դիողինէս հռչակի, փայլեալ իւրովքն միշտ խրատաբանութեամբք. որոց յոյժ անբաւ երանութեանցն է գովութիւն, և հանդէս բոլորիցն եղեալ բանաւորաց:

Բ. Որպէս զի միս 'ի բազմաց նորա իմաստասիրութեանց առաջի ահա եղեալ, պատուականագոյն վարկանիմ՝ զվարդապետութեան նորա աւրինակս. անցցուք զհրաշալի գործոյն տեսանել երևումն, զոր ամենեցուն 'ի խրատ՝ յայտ է՝ և 'ի զգուշութիւն ծանուցեալ. և են բացայիշեցեալքն այս ինչ: Քանզի նա երբեմն զանվայելու՛ճ սովորական տեսանէ իմաստութեան, կացի անազգակեալ 'ի քաղաքի, և անդէն առանց միոյ վաղվաղակի երկբայութեան թողեալ զնա, և զդաստիարակն ջնեալ պատուհասէր:

Գ. Ստոյգ և արդարեւ ընտրող արդարադատն իրաւանց, զի 'ի մանկածուն կողմն միտեալ կարկառէր զանիրաւ ստահակութեանցն տուգանս: Յա-

ղագս որոյ զայս՝ ՚ի սկզբանէ զիտելով ծնողաց՝ զիւրաքաչիւրն ծննդոց զիսկուծիւն անզգամուծեանն թէ ախորժաբար սիրեն՝ ՚ի վատթարն կոյս յեղուլ վասն որոյ և անդատին իմն գոգցես փութացեալ ճեպին, գեր զամենայն լաւագոյն նոցա համարելով, ոչ միայն զկելոյն հոգալ պատճառս՝ այլ և զբարւոքն առաւել կելոյ։ Եւ այնորիկ նմին իրի աղազաւ մեծաւ ջանան զիմաստնագոյնսն գտանել հնարիւք, այլ և զոյոժ հաւատարիմն ՚ի վարդապետաց։ Եւ ՚ի ձեռս տուեալ, այնուհետեւ բազումն յուսան խրախամիտս լինելով՝ առ ՚ի զբարեբախտագոյնսն ՚ի նոցանէն ընդունելով վայելս։ Եւ կարի քաջ խոստովանեալ այս գտցի բան։ Որոց թէ ՚ի սկզբանն առաքինագոյն ուսուցիչն հանդիպեսցի, և ոչ սուղ ինչ այնուհետեւ աշակերտն տարակուսեսցի՝ զնոյնս ճշգրտապէս զիմաստութեանցն բերել պտուղս բազումն և ամենազանս։ Որովք և հանգոյն նոքիմք բարեզարդութեամբք ՚ի կենցաղումն բերկրեալք, ցայնքան՝ ՚ի վայելուչ վարժողաց զաւգտակարագոյնսն կրթեալ խրատս, մինչ սիրելիք կարի քաջ թաղաւորացն եղանիլ, վերակացուք քաղաքացն, պարծանք ծնողաց, և բովանդակ շինութեան տան և գաւառի պատճառք։ Այլ և ինքեանք իսկ՝ բոլոր բարեբախտիկ երեւեալ զուարճանան փառաւք։

Դ. Իսկ որոց այսպէսն ոչ պատահեսցի մանկավարժն. բայց սոցին հակառակ ասացելոցս խննէշութեամբ զգաճեալ և ամենայն անարի տաղտուկ կապեալ վատութեամբ, նա ոչ միայն թէ զանզգամու-

Թիւն 'ի մանկանցն ոչ կարասցէ Հանել ոգւոց, և կամ բարեաց նոցա լինել պատճառք, այլ միանգամայն, որպէս ճշմարիտն երևի՝ զբազմապատիկսն 'ի վերայ առնէ տալ զաղիտիցն սաստկազոյն Թշուառութիւնս, յանգիտութեան ասեմ՝ անուսուփութենէ. յորմէ անպիտանք 'ի բոլորումն գտանին վայելչականս: Այնու զի ոչ 'ի մեծ ատենիցն վարին Հանդէս և ոչ յայլ ինչ 'ի մի արժանաւորացն և պանծալեացն. այլ Թախիծք դրացեացն զոլ և մերձաւորացն տխուր տրտմութիւն. և զլիսովին ատելիք Հարազատն ամուսնաց և զրեթէ Հասարակաց ամենայն իսկ մարդկան՝ իշխանաց և իշխեցելոց: Զայս մի ըստ միոջէ Թուել՝ անառակն կորուստ խոշտարաց 'ի ծուլիցն լեալ խնամողաց՝ ոչ է Հարկաւոր և կամ աներևութաբար 'ի ծածուկ անկեալ իմաստք:

Ե. Որպէս զի զայս Հաւաստեալ իմանալ՝ յանվարժիցն ձիոցն է և 'ի դերեացեալն ամայի անդաստանաց: Յորոց մին զմշակին ահա ամբաստանէ ձեռաց. և երկրորդն զվերելակին տխմարութիւն յանհրազանգն յանդիման ելոյ կացուցանէ:

Զ. Բայց ևս նմանապէս և 'ի հեղեայ չարաչար կրիցն կարի յոյժ Հաստատուն է ուսանել. այնու զի բարիօք ոչ զեւրսն խրատելով որդիս առ 'ի յատուածայինսն ուղիղ գնալ ճանապարհս. ընդ որոց և պատուհասեալ՝ զրաւեցաւ 'ի կենցաղոյս:

Է. Տինա և ոչ փոքր ինչ խրատաբանութեամբ և մարգարէի ումեմն¹⁾ զսոյն աստուած մատուցեալ

¹⁾ Եղեկիէ Գ, 17 և 18:

վկայէ բանիւ, եթէ դէտ զքեզ կացուցի 'ի վերայ տանն Իսրայէլի. որում թէ ոչ բողոքեսցես, զարիւնն 'ի բոց խնդրեցից ձեռաց:

Ը. Արդ այսպէս պարտ և արժան է 'ի վերայ ասացելոցս զարմանալ միայն ընդ մեծ և հռչակաւորն Դիողինէս և զնոյն գովել և ընդունել և զերիցութեանն նմա տալ իմաստասիրութեանն գովանաց մրցանակ: Որ այսպէս կենցաղաւորուտն կարաց խրատուք զընդհանուր քաղաքացն տնաւրինել իրս և գեղեցկաբար վարելով դարձեալ զանապակ բարեացն ուսոյց պահել մտերմութիւն և վարդապետաց առ իւրեանց հաւատացեալ մանկունսն: Որով 'ի ներկայումս զաշխարհագովութեանցն առցեն պսակս և անուն քաջ առ 'ի յապայսն թողցեն անմոռաց յիշատակաւ:

Ի Ա. Ն Ո Յ Ն:

ՏԻՐԵՐԱՆԳՆ ՀԱԻ ԵԱՐՏՈՒՍ ՓԵՏՐՈՎՔ.

Չայն աւետաւոր հրատարակէր առ մետասան երամս աւդապարիցն 'ի վեհագոյն վեհիցն պետաւորէ՝ երազապէս ժամանել 'ի յաւրն երեւելի. որ ոք 'ի ձէնջ իցէ գեղաղէշ 'ի վայելուչ դիտաւորութեան՝ 'ի հասարակացն գումարութեան առցէ զթագից աշտիճան: Ոյց թեւածեալ փութապէս ճախրէին համաչուելով սեռք թեւահերձացն ըստ իւրաքանչիւր հոմերամ տեսակացն հասեալ 'ի տեղիս լոգարանացն. իջեալ առ հեղասահ վտակաւ

խաղիցն յորդահոսան յստակագոյն աղբերացն, և ծայրալիւր վայրաւք վայելչացեալք, երամ երամ գնդիւքն բանակէին: Որոց հանդէսք ներանձիցն բոլորակամ քատակապէս 'ի զարդան պաճուճանացն զանհաւասարսն 'ի փետրոցն յաւրինելով՝ պանծային զգերապատիւն առնուլ ձիրս: Անդ տխրեանգ հաւն խարդաւանեալ զառ 'ի յայլոցն արտաքաղելով, բաղադրելով յիւրում սեւթոյր սարասին, 'ի մէջ բեւրակերպ հաւուցն պայծառանայր՝ դիտաւորեալ բոլորիցն նորահրաշ, որ ծաղկազարդ երանգաւքն պաճուճանաց և գերապարծ հրճուանաւք զզարդուց բոցափայլիւր 'ի հասարակացն: Առ որ հնչելով գերանաւէտ զձայն համագունդ ժողով գումարելոցն՝ նուիրէին նմա վիճակին յաւէտ ըստ արժանի արքայական ճոխութեան: Իսկ խորամանկ թռչունն գիշերասէր 'ի հռչակելին մերձակաց գոլով, պարատեսող խոհականութեամբ ծանալթանայր իւրեանն երանգի: Իսկոյն առեալ 'ի բաց գերծանելով համանման իւրոյինն ներգոյից, բացադրելով աւրէն հոմաղին արտայայտէր զրապանծ խրոխտանս պերճացելոյն: Հետեւելով և այլքն հանգիտարագ իւրեանցասարաս երանգոց դիտակ ելով ըստ մաւտազգաց իրադիտողին՝ զիւրաքանչիւր համանգամայն կապտէին: Երգ այպանելի և ծաղրական. անզարդ յարտուստն զարդարանաց և մերկագոյն յիւրոցն սարասից՝ ծաղը յերաստս յոքնազան հաւուցն եղանիւր:

ԻՐ. ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄՐՐՈՆԱՑԻ:

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԱԻՐ ԻՇԽՈՂՆ ՀԱՅՈՑ ԻՆՔՆԱԿԱ-
ԼՈՒԹԵԱՄԲ ԼԵՒՈՆ.

Անկարգութիւն իմ այն է, որ ընդ ամենայն քրիստոնեայս հաղորդիմ: Գիտելի է իմաստուն քննողաց՝ որ քրիստոնէից ազգք բացատրին 'ի միմեանց իւիք իւիք. իսկ շնորհն աստուծոյ զաւրացոյց զիս՝ զայս սնոտի աւանդութիւնս նոցա՝ գիտութեմբ արհամարհել և զսէրն նախապատուել և է ինձ հայն որպէս զլատինացին, և լատինացին որպէս զհելլենացին, և հելլենացին որպէս զեգիպտացին, և եգիպտացին որպէս զասորին: Արդ եթէ ես միոյ ազգի ջատագով էի, ընդ այլսն ե՞րբ էր կար հաղորդիլ. բայց ընդ իւրաքանչիւրսն, որ միմեանց թշնամիք են՝ խառնիմ, և զքնաւան շահիմ ըստ Քրիստոսի առաքելոյն. և ունիմ բան՝ որ ամենայն հարցողի կարող եմ պատասխանել, թէ ուղիղ ընթանամ և սիրովն Քրիստոսի զամենայն կրճիմն քակեմ. որով բարեհալիմ և 'ի լատինացւոց եկեղեցիսն, և 'ի հելլենացւոց, և յասորւոց, և կամ 'ի հայաստանս. և ընդ սոսա անշարժ, և 'ի նոցին աւանդութիւնն անփոփոխ:

ԻԳ. ՆԵՐՍԷՍ ԾՆՈՐՀԱԼԻ:

ՈՂԲ ԵԴԵՍԵԱՅ:

Լացէ՛ք լացէ՛ք բարձրո՛ւ ձայնիւ
առ հասարակ յամենայնի.
Ձիս ողբացէ՛ք կողկողալի,
որ էք ծընունդ աւազանի:
Եղեսիէ, Ուրհայ քաղաք,
որդեկորոյս, որբ և այրի,
Կանչե՛մ առ ձեզ ձայն կանացի,
կականալիւր ւողորմելի.
Ըզքաւղս 'ի գլխոյս մերկանալով,
զի՛մ պատառեմ ծածկոյթ զարդի.
Փետե՛մ ըզվարսս իմ ցանկալի,
խըզեմ ըզհե՛րս անխնայելի.
Քարամբ ծեծեմ ըզկուրծ սըրտի,
բաղխեմ զերե՛սս իմ յապտակի:
Նըստի՛մ 'ի սուգ 'ի տան մըլթի,
որպէս աւրէն է սգաւորի.
Եւ փոխանակ որդան զգեստի
սե՛աւ ըզգենու՛մ՝ գոյն տըխրելի.
Հեղո՛ւմ արտաւսր անչափելի
յորդ և առատ՝ նըման գետի:

Քանզի առակ եղէ յերկրի,
 տիեզերաց նախատելի.
 Եւ անցաւ որք ճանապարհի
 վայ 'ի վերայ ասն վայի:
 Զի ոչ ծածուկ էի տեղի
 կամ 'ի յանկեան ինչ թագըստի,
 Այլ 'ի գետիցն, որ յԱղենի,
 էի բազմեալ ես 'ի միջի՝
 'ի յԵփրատայ և Տիգրիսի,
 որ Միջագետք անուանի,
 Արքայարան մեծ արքայի
 Հայ ւասորւոց՝ Աբգարոսի:
 Արդ նախ ասեմ զայն, որ կրեցի
 'ի ձեռանէ տեառն ըզբարի,
 Ապա զչարիսն, որ պատահեաց
 ինձ ըստ մեղաց յանկարծակի:
 Դուք Հեզաբար աստ մատուցէ՛ք
 զականջըս ձեր իմոյս բանի,
 Զոր ծանուցից փոքր 'ի շատէ
 ձեզ ըզգանգատս իմ ըստ կարգի:
 Ես մայր էի բազմորդութեան,
 անթիւ ծընայ դուստր և որդի,
 Զորս մայրաբար դարմանեցի,
 իստեանց իմոց կաթն արբուցի,
 Գեղեցկատիպ յաւրինեցի,
 վայելչապէս զարդարեցի:
 Քանզի երկիր պարարտ էի,
 աղբեր կաթին յորդ բըղխէի.

Աւետարեր նըման վայրի
 Լայլ գերագոյն, որպէս թւէի:
 Բեւր բարութեամբ լըցեալ կայի
 'ի զանազան բերմունս երկրի:
 Զո՛ւր կենդանի յինէն բըղխէր,
 զուարթատեսիլ բոյսս յաւրինէր.
 Ըզըտւրաստանս արբուցանէր
 և ըզմարդիկ ուրախ առնէր:
 Ծոփն 'ի միջի իմ ծածանէր,
 քաղցրիկ աւդովն ծիծաղէր.
 Զաղտեղութիւն տըղմին մաքրէր,
 ըզհրապարակսն զարդարէր:
 Բազմագունի տունկ յաւրինէր,
 որպէս ըզդրախան, որ յեզեմ էր.
 Սաղարթաբեր ծառովք ծաղկէր,
 առատագոյն պըտղաւետէր:
 Տերեւախիտ հեղեկ շարժէր,
 հոտ անմահից յիւրմէն բուրէր.
 Նարդոս, քըրքում ինձ ընծիւղէր.
 վարդ, մանուշակ վերաբերէր:
 Առաւաւտեան ցաւդն իջանէր,
 ոսկենըման ճաճանչ փայլէր.
 Անհամեմատ յերկրէ նա՛ էր
 պըտղովքն ամեն, զոր ընծայէր,
 Զոր և ասել ոչ ոք կարէր
 մի առ միոյ, թէ և կամէր:
 Զի զանգաստանս իմ թէ գործէր
 ոք երկրածին և սերմանէր,

Հարիւրաւոր, վաթսուհաւոր
 կամ երեսուն պըտղաբերէր:
 Տոհմականաւք, զոր ընծայէր,
 բազմաբեղուն բարիս բերէր.
 Յըշտեմարանըս ժողովէր,
 այնու զորդիսն իմ կերակրէր.
 Զամենեսեան ուրախ առնէր
 'ի բեր բարիսն, որ ընծայէր:
 Բայց թէ ըզգիրս իմ յանգաւոր
 ոք պատմեսցէ պատշաճսւոր.
 Կարծեմ, թէ չէ՛ նըմանաւոր
 այս քաղաքացս, որ երկրաւոր:
 Լայն և արձակ նըստեալ յաթու,
 որպէս 'ի կառքս թագաւոր
 Կամ թագուհի յոյժ գեղաւոր,
 ոսկետրտուն և ճամկաւոր.
 Փողփողելով 'ի վերջաւոր,
 պայծառազգեստ և պըճնաւոր.
 Շուրջանակի պարառաւոր
 պարիսպ ածեալ լայն և ամուր:
 Աշտարակաւք բարձր ահաւոր,
 իմաստապէս Լարուեստաւոր.
 Որպէս զըլուխըն գիպաւոր,
 մակ հաւասար անձին բոլոր:
 Հաստահեղոյս հիմամբ 'ի խոր,
 մահարձանաւք պըսակաւոր.
 Տո՛ւնք և տաճար վարմանաւոր
 շինեալ 'ի գիրկս իմ գեղաւոր,

Յարկք և փողոց՝ տեղ վաճառոց՝
 զոյր յաւրինեալ Հանճարաւոր:
 Բայց և զխորանսն լուսաւոր,
 Թէ որպիսիք յոյժ փառաւոր,
 Զայն չէ ասել ինձ Հնարաւոր
 կամ հողեղէն մարդ երկրաւոր.
 Զի երկնայնոցն էր նմանաւոր,
 վերնագունին Հանգիտաւոր.
 Զարմանազան և աննրման,
 զոր չէ՛ տեսեալ ոք բանաւոր:
 Այդպէս կացի յոյժ խրնդաւոր,
 զերդ մայր որդւովք բերկրեալ յորդոր.
 Դուստր և որդիք իմ բեւրաւոր
 զինեւ կային շուրջ պարաւոր.
 Փրթութեալ վարդից նրման Թերթից
 կամ գեղունակ ճրղած խրնձոր.
 Որպէս զայգի մեծ դաշտաւոր
 կամ բարունակ ողկուղաւոր.
 Իբր 'ի յանկեան սուռնկ սորեկորթ
 տեղւոջ պարարտ և զաւրաւոր:
 Եւ Թանասունք խորհրդաւոր
 աւանք պատեալ զինեւ բոլոր:
 Եւ ես բազմեալ, զերդ Թագաւոր,
 կայի 'ի մէջ Հանդիսաւոր:
 Արդ այս բարիքս, որ պատմեցան,
 փոքր 'ի շատէ բան ճառեցան.
 Որ 'ի յանցեալ դարուն ըսկսան
 և այժմ առին փոյլթ ըզվախճան:

Յորում էի ուրախական,
 մասին հասեալ երանական,
 'ի տեսողաց ներբողական
 և լըսողաց զարմանական:
 Բայց 'ի հասեալ ներկայական
 ժամանակիս, որ զիպեցսն,
 Բարիքն ամեն ըսպառեցան.
 և քաղցրութիւնքն դառնացան.
 Եւ երանի տալոյն փոխան
 զիս եղկելի այժմիկ կարդան:
 Թըշնամեաց դասքն մեր խընդան
 և սիրելիք ձայնիւ ողբան.
 Գլուխ 'ի վերայ իմ ամբառնան,
 որք 'ի ներքոյ ոտից եղան:
 Ազգ, որ ծառայքն էին բնական,
 ծընունդք՝ որդիքն աղախնական,
 'ի Ստուայէ փախըստական
 հագար ւորդին հալածական.
 Զի մի՛ ժառանգ նա հայրական
 Աբրահամու զոլ սեպհական:
 Այժմ՝ յազատիս վերայ յարեան,
 հանել զտիկինըս կամեցան,
 Անժառանգել զիս խորհեցան
 և հալածել յորդուոց մարդկան:

ԻԴ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԾ:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ՍԱՐԳՍԻ ԶԱԻՐԱՎԱՐԻՆ:

Ամենասուրբ երրորդութեան ընտրեալ ծառայ
և հաւատարիմ,

յաղթաւղ սպառազէն և քաջ նահատակ.
երազահաս սուրբբղ Սարգիս, շնորհաց աւթեվան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Թագաւորին երկնաւորի՝ սուրբ զաւրապետ
և մենամարտիկ,

սիրով անմահին խաչեալ յաշխարհի.
երազահաս սուրբբղ Սարգիս, խաչիւ պըսակեալ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց.
Արեգական արդարութեան մեծ կարապետ՝
պայծառ արուսեակ,

ցոլացեալ 'ի մտից 'ի յելս արեւու.
երազահաս սուրբբղ Սարգիս, անշէջ ճառագայթ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Աւետաւոր հայոց Մեծաց զիմեալ 'ի մէջ
երկրի հիւսիսոյ,

հողմըն հարաւոյ 'ի դաշտ ծաղկածին.
երազահաս սուրբբղ Սարգիս, տունկ անմահութեան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

Առաքելոց զինու վառեալ մըտեր 'ի մեծ
 հանդէս քաջութեան,
 Մարտիրոս որդւովդ 'ի Պարսս վըկայեալ.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս և Մարտիրոս՝
 մեծ պըսակաւորք.
 բարեխաւս լերուք առ տէր վասն անձանց մերոց:
 Զգերագոյն պատիւ առեր 'ի բարձրելոյն
 բանին բարեխաւս,
 կատարիչ խընդրոց, լըսաւդ աղաւթից.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, զիւաց հալածիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Դու յաւալից կենաց մարդկան զաւրեղ բըժիշկ,
 սըրբիչ արտասուաց.
 Նեղելոց դիւրիչ վըշտաց մըխիթար.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, գերեաց գերեհան.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Քո գեղեցիկ անուն բարի
 քաղցր և անոյշ պըտուղ շըրթանց
 հաւատացելոց.
 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան յուսով կոչեցեալ,
 ընդ ամենայն տեղիս յիշեալ և փառաւորեալ.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, գերեաց աղատիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Սաղաւարտ յուսոյ անմահ բանին
 եդեալ 'ի զլուխ մերոյ իշխանին.
 սուսեր աջոյ,
 վահան հաւատոյ
 քրիստոսասէր զաւրաց

ԻԳ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԵԺ:

ՇԱՐԱԿԱՆ ՍՐԲՈՑՆ ՍԱՐԳՍԻ ԶԱԽՐԱՎԱՐԻՆ:

Ամենասուրբ երրորդութեան ընտրեալ ծառայ
և հաւատարիմ,

յաղթաւղ սպառազէն և քաջ նահատակ.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, շնորհաց աւթեվան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Թագաւորին երկնաւորի՝ սուրբ զաւրապետ
և մենամարտիկ,

սիրով անմահին խաչեալ յաշիւարհի.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, խաչիւ պըսակեալ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց.
Արեգական արդարութեան մեծ կարապետ՝
պայծառ արուսեակ,

ցոլացեալ 'ի մոից 'ի յելս արեւու.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, անշէջ ճառագայթ.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
Աւետաւոր Հայոց Մեծաց զիմեալ 'ի մէջ
երկրի հիւսիսոյ,

հողմըն հարաւոյ 'ի դաշտ ծաղկածին.
երազահաս սուրբըդ Սարգիս, տունկ անմահութեան.
բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

Առաքելոց զինու վառեալ մըտեր 'ի մեծ
 հանդէս քաջութեան,
 Մարտիրոս որդւովդ 'ի Պարսս վըկայեալ.
 երազահաս սուրբդ Սարգիս և Մարտիրոս՝
 մեծ պըսակաւորք.
 բարեխաւս լերուք առ տէր վասն անձանց մերոց:
 Զգերագոյն պատիւ առեր 'ի բարձրելոյն
 բանին բարեխաւս,
 կատարիչ խընդրոց, լըսաւ աղաւթից.
 երազահաս սուրբդ Սարգիս, զիւաց հալածիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Դու ցաւալից կենաց մարդկան զաւրեղ բըժիշկ,
 սըրբիչ արտասուաց.
 նեղելոց դիւրիչ վըշտաց մըխիթար.
 երազահաս սուրբդ Սարգիս, գերեաց գերեհան.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Քո գեղեցիկ անուն բարի
 քաղցր և անոյշ պըտուղ շըրթանց
 հաւատացելոց.
 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան յուսով կոչեցեալ,
 ընդ ամենայն տեղիս յիշեալ և փառաւորեալ.
 երազահաս սուրբդ Սարգիս, գերեաց ազատիչ
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Սաղաւարտ յուսոյ անմահ բանին
 եղեալ 'ի զուխ մերոյ իշխանին.
 սուսեր աջոյ,
 վահան հաւատոյ
 քրիստոսասէր զաւրաց

և զաւրապետաց.
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, ամուր պարիսպ
 ընտիր հեծելոց.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:
 Խաչաչարչար սուրբ զիտապետ
 նըշանագործ անուամբ 'ի խաչ
 և յեկեղեցի,
 առաւել պայծառ 'ի գլուխս Գազայ,
 'ի զագաթան տեղւոյն աւրհնեալ սրբբոյն Մեսրովպայ
 երազահաս սուրբըդ Սարգիս, բազնեաց կործանիչ.
 բարեխաւս լեր առ Քրիստոս վասն անձանց մերոց:

**АРМЯНСКО-РУССКІЙ
СЛОВАРЬ**

ԲԱՌԱՐԱՆ
Հ Ա Յ Ն Ռ Ո Ի Ս Ե Ր Է Ն

Աբգար *п. и*
 Աբգար *р* соб. им. Авгарь,
 царь Эдесский.
 Բեդայ *р* с. монахъ, инокъ;
 древняя форма мн. ч.
 արեղեան.
 Աբել *ш (h, p)* соб. им. Авель.
 Աբраам *п. и* соб. им. Ав-
 раамъ.
 Բահар *п. и*, *ш* с. жад-
 ность, алчность.
 1 Բահар *п. и*, *ш* *г. и.* ночевать;
 проводить ночь.
 2 Բահар *п. и*, *ш* *г. и.* надѣвать.
 * Բահар указ. м. этотъ, тотъ
 о предм., ближайшемъ ко
 2-му лицу, сохранилось.
 лишь въ нѣсколькихъ ар-
 хаическихъ формахъ: от-
 лож. Բահар, 'р Զիդ Բа-
 хар Обз еп. Іоан.
 Աдам *ш* соб. им. Адамъ.
 Աдемъ георг. н. Эдемъ.
 Բед *ш (h, p)* пр. свобод-
 ный; благородный.

Բед *ш (h, p)* с. освобо-
 дитель.
 Բед *п. и*, *ш* с. свобода.
 Բед *ш (h, p)* с. родъ; на-
 родъ Матթ. 21, 43.
 Բед *п. и* пр. родовой; на-
 родный; родственникъ Ар.
 Բед, *ш (h)* с. родъ.
 Բед *п. и* с. сѣдалище; скамья;
 престолъ.
 Բед, *ш (п)*, обыкн. во мн.
 ч. с. волна Арист. || сѣ-
 дина.
 Բед *п. и* пр. сокрушаю-
 щій противника.
 Բед *нар.* охотно.
 Բед *г. и.* хотѣть; о-
 добрать; находить пріят-
 нымъ, вкуснымъ, Բед *ш.*
 упиваться.
 Բед *р* с. болѣзнь; страсть;
 порокъ.
 Բед *г. и.* вести, приводить;
 Բед *ш.* обводить стѣ-
 ною; Բед *ш. см.* Բед *ш.*

անհամար *пр.* невольный; *յահակ* *пр.* противъ воли.
 անան-*ар ш (б,р)* *пр.* именитый, извѣстный.
 անանը *р, особ. мн. ч.*
 անանը-*т, ш* ухо; уши.
 անհի-*ар* *пр.* уставившій глаза: *ш. ընդի* уставлять глаза, уставляться глазами *Объ еп. Иоан.*
 ան *р* *с.* страхъ, ужасъ.
 ան *нар.* вотъ.
 անգին *пр.* страшный, ужасный.
 Ահար-*ն* *соб. им.* Ааронъ.
 անգին-*т* *пр.* страшный.
 ան-*ар* *нар.* вотъ.
 ան-*ар* *нар.* вотъ.
 ան-*ар ш (б,р)* *пр.* страшный, ужасный.
 անգ-*н* *с.* верхняя одежда; ряса.
 անգ *ш (б,р)* *с.* образъ; *тв. աղաղակ* *ratione* по причинѣ; *յաղաղ* *о, изъ-за.*
 անգին *ш, п и бш* *с.* рабыня.
 անգին-*ան ш (б,р)* *пр.* свойственный рабынѣ; принадлежащій *р.*
 անգ-*ш (б,р)* *с.* крикъ, крики.

անգ-*ն* *м.* кричать.
 ան-*н* *м.* молотъ; толочь, истолочь *Поч. св. от.*
 ան-*н* *м.* умолять, просить.
 ան-*ն* *ш (б,р)* *с.* продавецъ голубей.
 ան-*ն* *ш (п-)* *с.* источникъ.
 ան-*ն* *р, бр* *с.* источникъ.
 ան-*ն* *ш* *с.* лубъ.
 ան-*ն* *ш* *слож. суш.* лукъ и колчанъ.
 ան-*ն* *см. ան-*ն*.*
 ան-*ն* *пр.* завитой; *ш. ծարրի* *հերած* съ завитыми концами волосъ.
 ան-*ն* *р* *с.* жалость, соболѣзнованіе; горестъ, печаль; уныніе *Ел. Бит. арм. съ перс.;* бѣдствіе; *ш. նախանձալ աղետի* вслѣдствіе гибельной зависти.
 ան-*ն* *т, бш* *с.* кишки; внутренности.
 Ան-*ն* *т, бш* *геогр. н.* Агдзникъ.
 ան-*ն* *ш (б,р)* *с.* волненіе, смятеніе, безпокойство, сумятица; шумъ; затрудненіе.

Աղան-+, *ի* этн. н. Албанцы; --*աօր*. н. Албания.
 աղբեր-ի-ն, *հան* с. нечистота, скверна; позоръ,
զործք *ш-թհան* нечистыя дѣла, позорныя д.
աղաք *ш* (*б,ի*) *пр.* бѣдный.
աղաք-ախ-ի-ն, *հան* с. любовь къ бѣднымъ.
աղան-ի-+ *ի*, *миш* во мн. ч. с. молитва.
աղ-է՛ճ *ալ.* плодиться *Быт.* 1, 22.
աղ-՛մն, *ան* (*սն*) с. увеличеніе; размноженіе; ростъ *Арист.*
աճ *ш* (*б,ի*) с. годъ.
աճախ, *бш* (*ս*) *пр.* пустынный, одичалый.
աճալ-է՛ճ *ալ.* стыдиться, постыдиться *ի* сз *отл.* *кого* л.
աճան, (*р*)*ան* (*սн*) с. лѣто.
աճբանան см. *հաճբանան*.
աճբանան-է՛ճ *ալ.* обвинять; обличать сз *род.* *кого* л.
աճբանան-ի-ն, *հան* с. гордость.
աճբի *ի* с. толпа; смятеніе; гуль.
աճբի-մն, *ան* (*սн*) с. смута, волненіе.

ամբ въ сложеніи см. *ամբ*.
ամբադեղցի см. *դեղցի*.
ամբաղան *пр.* всякаго рода, всяческій.
ամբայ *опр.* м. весь; всякій; *вз отриц. предл.* никакой, *լստ ամ նմանս-թհան* ни по какому подобію *Исх.* 20, 4; *յամենայնի* всячески.
ամբան-բ *п* *пр.* пресвятой.
ամեն-ի-ն *нар.* совсѣмъ; вовсе.
 1 *амб* *и* *опред.* м. всякій, весь.
 2 *амб* *нар.* аминь, истинно *Матѳ.* 21, 31.
амб *п* *и* *հան* с. мѣсяць.
 1 *амб-ր* *пр.* крѣпкій, укрѣпленный; недоступный.
 2 *амб-ր* *п* с. крѣпость, укрѣпленіе.
амб *п* с. облако.
амбայ *пр.* подобный облаку, какъ облако; *ш-տեսղանցն ցուցանի* зрителямъ представляется, какъ облако.
амб-անան *аլ.* укрѣпляться.
амбայ-ց/ան-է՛ճ, *и* *аլ.* укрѣплять; обезопасить; обезпечивать.

ստր-ի-ն, Բան с. укрѣп-
ленность; крѣпость, ук-
рѣпленіе.

այ межд. гей! о!

այդ և և с. заря; այդու
на зарѣ, по утру.

այդի, Բш (ւ) с. виноград-
никъ; садъ.

այդրդ ш (Է, Ի) с. виногра-
дарь, садовникъ.

այդ указ. м. этотъ, тотъ, о
предметъ близъ второго
лица; — այդպէս такимъ
образомъ, какимъ что л.
дѣлается или состоитъ
близъ второго лица; —
այդպիսի таковой съ
тѣмъ же отношеніемъ
ко второму лицу.

այժմ и

այժմի՛ս см. Ժամ.

այլ неопр. мѣст. иной,
другой; — нар. և այլ еще,
и еще; — со. но, а.

այլապէս ш (Է, Ի) пр. с.
иновѣрецъ.

այն указ. м. тотъ; քան
այնորիկ поэтому Исх.
20, 11.

այն-հերեւ см. հեր.

այնչափ см. չափ.

այնպէս см. պէս.

այն нар. да!

այսին-է՛մ я. насмѣхаться;
осмѣивать.

այսին-լի пр. достойный
смѣха; утомительный.

այն указ. м. этотъ; слѣ-
дующій, ш. ինչ слѣ-
дующее; ш. ինքն т. е.,
именно.

այն с. дуновеніе; духъ,
бѣсъ.

այնին см. այն.

այսպիսի-պէս нар. такимъ
образомъ.

այսին см. Ժամ.

այսին-ը см. ար.

այրի см. ար.

այր, ան, արանց с. муж-
чина; мужъ; супругъ.

այրի с. пещера; вертепъ.

Այրարատ геогр. н. Айра-
ратъ.

այրի, Բш (ւ) с. вдова.

¹ Դան указ. м. этотъ, тотъ
о 3-емъ лицѣ или пред-
метѣ, ближайшемъ къ
3-ему лицу, сохранилось
лишь въ немногихъ арха-
ическихъ формахъ: отл.
անաի, 'ի ձիոյ անաի;
самостоятельно: оттуда.

ան- *преф. отриц.* не, безъ
въ именахъ и глаголахъ.
անպարտելի *гл.* не приз-
навать; ослушаться; без-
чинствовать.

Անանь *соб. им.* Ананъ.

անանի *п* с. мята.

անանի *пр.* непреходящій.

անապատ *пр.* нестѣпанный
съ водою: чистый.

անապատի *ш (б, в)* *пр.* рас-
путный; беззаконный, без-
порядочный.

անասուն *п* *пр.* безсловес-
ный: — с. животное.

անարդիւն *гл.* презирать, от-
вергать.

անարդիւն *ш (б, в)* *пр.* недо-
стойный.

անարդի, *бш (лп)* недоблест-
ный; вялый, жалкій; роб-
кій; присущій трусу.

անգործ *пр.* невинный, бе-
зукоризненный.

անգոյ *п* *пр.* несказуемый,
невыразимый; неизмѣри-
мый, необъятный *Л. II.*
Письмо.

անգամ *с.* время: разъ, *մի-*
անգամ однажды, *մեկ-*
անգամ другой разъ,
вторично; *որ միանգամ*

кто только; даже *միշտ*
զի միշտ անգամ ևն
Объ еп. Иоан.

անգիտութիւն, *бш* с. не-
знание, невѣжество.

անգործ *п* с. выпивка, вы-
бладка (золотомъ, сереб-
ромъ и драгоценными
каменьями).

¹ *անդ* *п* с. поле, нива; село
Исх. 20, 15.

² *անդ* *нар.* тамъ; туда; тог-
да; тотъ (въ связи съ сло-
вами обстоятельства
мѣста или времени).

անդադար *пр.* безпрестан-
ный; *ш. լիկիւմ* не пре-
кращаться.

անդամ *п* с. часть тѣла,
членъ.

անդամ *ш (б, в)* с. поле,
нива.

անդամ *п* и *п* с. рабо-
чій скотъ; скотъ.

անդէն *нар.* тамъ же, *ան-*
դէն 'ի տեղւոյն на томъ
же самомъ мѣстѣ *Ел. Бит.*
арм. съ перс.: тотчасъ
Объ еп. Иоан.; *ш. և անդ*
'ի սկզբանն въ самомъ
началѣ.

անդունդ, *п* с. бездна.

անդարի նар. оттуда, ш.
'ի սղգըանէ сь самага
начала Ел. О люб. кз Б.

անդар нар. туда, 'и ш.
ш. къ нему самому Обз
еп. Иоан.

Անդրէան соб. им. Андрей.

անդրէն нар. оттуда Матө.
21, 18; сѣйчасъ Обз еп.
Иоан.

աներևոյի ր пр. безвидный
Быт. 1, 2

աներևոյի ար нар. невид-
димо, таинственно.

աներիւն ր пр. безстраш-
ный, смѣлый; — нар. безъ
страха, безбоязн.; смѣло.

անգար ր пр. неукрашен-
ный; ш. յարապատ զար-
դարանազ лишенный чу-
жихъ нарядовъ.

անգահ-ի՛ս гл. обездумѣть,
дерзать Л. П. Письмо;
злиться.

անգահոյի ն, հան с. бе-
зуміе, неразуміе; злость.
անէ՛ք, ր об. во мн. ч. с.
проклятіе.

անընդունի ն, հան с. не-
стяжательность.

անի ր пр. безчисленный.

անշուշտ ր пр. неизчисли-
мый.

անշահար-ի ն, հան с.
несвоевременная ѳда.

անշահ-ի՛ս гл. лишать
наслѣдства, л. потомства;
изводить.

Անի ւ քеօր. н. Ани, столи-
ца Арменіи въ эпоху Баг-
ратидовъ: քоро՛ւնն էтотъ
былъ укрѣпленъ Ашо-
томъ Мсакеромъ въ 783
г. по Р. Х., а сз 961 г. онъ
былъ обращенъ въ сто-
лицу; нынѣ развалины
на правомъ берегу Ар-
на-чая (Ахуряна), вер-
стахъ въ 30-ти на югъ
отъ Александрополя.

անի՛ք ն-ի՛ս, ր гл. прокли-
нать.

անիշտ ш (հ, ր) и ր пр. не-
правый, несправедливый.

անիշտ-ի ն, հան с. не-
справедливость, противо-
законіе, неправда.

անիշտ-ի՛ս гл. щадить 'и сз
вин. что л.; у Ф. О
Муш. въ смысл не ща-
дить.

անիշտ-ի ն, հան с. не-
смѣшанность, чистота; не-

воздержанность *Матѳ.*

23, 25.

անխնայելի *нар.* безпощадно, безжалостно.

անխնայ *пр.* неприготовленный; невооруженный, беззащитный.

անի/անի՛ս, *սյ լ.* падать; свертаться; ввергаться; впадать, погружаться 'ի մեզս въ грѣхи; անկեալ 'ի ծածոսի իմաստ хранимая въ тайнѣ мысль.

անխորհուրդի՛ն, *եան с.* безпорядочность; нарушение закона.

անի՛ն, *եան с.* уголь.

անհամեմատ *р* *пр.* несравненный.

անհանգիստ *нар.* непрерывно, безпрестанно.

անհասարակ *ш (б,р) и р* *пр.* неравный; несравненный *Вор. օз ч. пер.*

անհրահանգ *пр.* необученный, невоспитанный; неопытный.

անի, *ան (р) с.* душа; особа, лице, личность *Л. П. Письмо; զանձն* себя *Матѳ. 23, 12; զանձն* *իւր* себя *Ф. О Муш.*

անշնայ *пр.* стройный.

անճահ *р* *пр.* бессмертный.

անճահո՛րի՛ն, *եան с.* безсмертіе.

անճարդ *р* *пр.* безлюдный.

անճարի՛ն " *пр.* безплотный.

անճշտ *(б,р) и р* *пр.* безгрѣшный, невинный.

անճիւրհան՛րի՛ն, *եան с.* несогласіе.

անճի՛ր *ш (б,р) и р* *пр.* безумный; глупый.

անճոռայ *пр.* незабвенный.

անճոռո՛րի՛ն *եան с.* глупость.

անյոյ՛ն *ш (б,р) и р* *пр.* безнадежный; *ш. լիսել* отчаиваться.

անճան *р* *пр.* неподобный.

անշարժ *р* *пр.* непоколебимый; твердый.

անշի՛ջ *ш (б,р) пр.* неугасимый, вѣчный.

անշո՛ւ *пр.* безъ блеска; обезчещенный; жалкій.

անողորճ *р* *пр.* безжалостный, *զմիսս իմ անողորճ* *սէրիմ ան* *сз вин.* не питаю въ душѣ жалости къ кому *л.*

անողորճար *нар.* безжалостно.

անյ' շի *пр.* сладкій; пріятный; вкусный.

ան-ան-է՛ճ *гл.* называть; — *стр.* называться; — *пр.* *прим.* такъ называемый.

ան-անի, *биш* (*лп*) *пр.* именитый, известный.

ան-ն, *ան*. *с.* имя, *յանուն տիան* во имя Господа, *Զրուան օրն անուն* нѣкто по имени Зрвань; слава.

ան-անур *пр.* благовонный, благоухающий.

ան-ан-ѳи-н, *биш* (*лп*) *с.* неучение; невѣжество.

ան-ѳи-н, *биш* (*лп*) *пр.* неизмѣримый.

ան-ан-ур-ан *пр.* неготовый, неприготовленный; неподготовленный, пустой *Быт.* 1, 2.

ան-ан-ур *пр.* неповинный; невинный.

ան-ан-ур *пр.* негодный, гадкій.

ան-ан-ур *пр.* нечистый, грязный.

ան-ан-ур-ан-н, *биш* (*лп*) *с.* нестяжательность.

ան-ур-н-н-է՛ճ *гл.* отдѣлять *Быт.* 1, 7

ան-ан-ур-н-է՛ճ *пр.* неподобающий, безобразный.

ան-ан-ур-н *пр.* необученный; плохообъѣженный (*о лошади*).

ան-ан-ур-н (*б, в*) *пр.* не-свѣдущій, незнающій.

ան-ур *см.* 1. *н.*

ան-ур *обыкн.* во *мн.* *ч. с.* проходъ, переходъ; происшествіе, случай; приключеніе, страданіе.

ան-ур-н-է՛ճ, *пр.* *гл.* проходить; случаться; переправляться; преходить, уходить; превосходить.

ան-ур-н-н (*б, в*) *пр.* проходящій; преходящій; прохожій, странникъ.

ան-ур-н-н-է՛ճ, *пр.* *гл.* вести; переводить; проводить; позволять пройти.

ան-ан-ур-н-н *пр.* неизмѣнный.

ան-ан-ур-н-н (*б, в*) *пр.* беззаконный; нечестивый.

ան-ан-ур-н-н-н, *биш* (*лп*) *с.* беззаконіе.

ան-ан-ур-н-н-н (*б, в*) *с.* ученикъ.

ան-ан-ур-н-н-н-է՛ճ *гл.* дѣлать ученикомъ, — цеою; обращать въ свое ученіе.

աշխարհ լինի՞ս յ. трудить-
 ся; беспокоиться.
 աշխարհ-լի չի, *հան* с.
 трудъ, работа.
 աշխարհ *ш* (*հ, ր*) с. страна;
փոր *ш.* или *ш.* про-
 винція *Геопр.*; міръ.
 աշխարհագր-լի չի, *հան*
 с. мірская хвала, обще-
 ственная слава.
 աշխարհական *ш* (*հ, ր*) *пр.*
 свѣтскій, мірской.
 աշխարհացոյց *ր* с. геогра-
 фія.
 աշխարհ-մի, *ան* с. опла-
 киваніе.
 աշխարհ *ш* (*հ, ր*) с. башня.
 աշխի՛հան *ш* (*հ, ր*) с. сту-
 пень; степенъ; санъ, *Թա-
 գից* *ш.* санъ вѣнценосца.
 աշխ, *ш* и *ր* с. очи, глаза.
 աշխ' *передъ* *гласнымъ*, а *пе-
 редъ* *согласнымъ*:
 աշխ *нар.* затѣмъ, потомъ;
 и такъ; — *со.* тогда, то.
 աշխ *ր* *пр.* будущій; *աշ-
 'ի յապայտի* на будущее
 (время).
 աշխարհ-է, յ. каются,
 покаяться.
 աշխարհ-լի չի, *հան* с.
 покаяніе.

1. *ш и ѣ* с. дво-
 рець.
ш (ѣ, ѣ) с. убожище.
ш гл. прибѣгать;
 находить убожище.
ш гл. ли-
 шать чувствъ, ошеломлять,
 озадачивать.
ш с. *ш* с.
 возстаніе.
ш (ѣ, ѣ) с. пощечи-
 на, оплеуха.
ш и
ш гл. спасаться, оста-
 ваться въ живыхъ.
ш пр. правый.
ш гл. оказывать со-
 дѣйствіе.
 1. *ш* предл. съ вин. къ; при,
ш пр. при чемъ *Вор.*
ш чуж. пер.; съ род.
 вслѣдствіе, изъ-за; съ
 твор. близь, около, у,
 на *Георг.*; мимо *Объ еп.*
Иоан. II; *ш. ѣ* въ его
 время *М. Хор. О Тигр.*;
 съ отл.: ради, вслѣдст-
 віе; для.
 2. *ш* см. *ш*.
ш (ѣ, ѣ) с. подобіе,
 притча; сказка.

нар. отдѣльно,
особо.

~~мнѣ~~ предл. съ род. безъ.

нар. передъ, прежде; **впередъ Вид.**
ст., раньше.

...**ѣ** предл. съ род.: передъ кѣмъ, у кого; ш. съ род.=дат. на русскомъ Матѳ. 23, 13.

¹ ...၂၇==...၂၇ ငွေငွေ.
 နာမာ. ၂၁, ၉.

² *мѣнѣе* и пор. ч. первый; прежній; — нар. *мѣнѣе* прежде, раньше.

...и (б,р) с. ВОЖДЬ.

ш (*h*) пр. щедрый; обильный; — нар. щедро; обильно; — ср. ст. *шпш-шпшрѣ* щедрѣ; весьма обильно.

—*ᲙᲗ᲏ᲠᲚᲗ*, *ᲕᲗ᲏Რ* с. оби-
ліе, *ᲙᲗ᲏ᲠᲚᲗ ᲙᲗ᲏ᲠᲚᲗ*
обильнымъ поствомъ.

нар. болѣе.

нар. утромъ.

и пр. утренній;
по у-
рамъ.

апостольскій.

~~посылать~~ ил. посылать; --пр.

**прич. шпшрkwш послан-
ный; апостоль.**

бродѣтельнѣйшій.

бродѣтель.

𐌰𐌶𐌳𐌰, (𐌰𐌿𐌶𐌰) 𐌱, 𐌰𐌿𐌶𐌰-
 𐌳𐌰 𐌶. дѣлать, создавать,
 творить, 𐌰. 𐌺𐌹𐌺𐌹𐌳𐌰𐌶𐌰
 𐌲𐌰𐌶𐌰 творить милость
 Исх. 20, 6, 𐌰. 𐌰𐌺𐌰𐌶𐌰𐌲𐌰
 творить молитву, мо-
 литься Обз еп. Іоан. II;
 совершать, исполнять 𐌺𐌰𐌶-
 𐌺𐌰 волю Матѳ. 21, 31;
 поступать, 𐌰𐌿𐌶𐌰𐌲𐌰 𐌶𐌰-
 𐌳𐌰 поступили съ ними
 Матѳ. 21, 36; 𐌶𐌰𐌶𐌰-
 𐌶𐌰𐌲𐌰 𐌰. пролагать до-
 рогу; 𐌰. 𐌶𐌰𐌶𐌰𐌺𐌰 прино-
 сить плодъ Быт. 1, 11,
 Матѳ. 21. 43.

*—/ъ—ъ, / ил. брать, взять,
 ʃwɪɬɪ ш. брать на себя,
 соглашаться на что л.;
 взяться за что л.; схва-
 тить Матѳ. 21, 39; при-
 нимать; 'r ʧbrɪɪ ш. под-
 нимать вверхъ, ɬr 'r ʧbrɪɪ
 ш. выгонять лошадь
 наверхъ, т. е. на берегъ
 Ел. Бит. арм. съ перс.;*

ш. *qāwān* произносить
имя; ш. *qāwān* окан-
чиваться.

qāwān пр. съ мощ-
ными бедрами, бедристый.
*указ. м. этотъ, сохра-
нилось лишь въ нѣсколь-
кихъ архаическихъ фор-
махъ: отл. *шшр*, *шр-
шшр* *шшр* *шшр* Матѳ.
21, 37; самостоятель-
но: отсюда.

шшр *ш* с. реченіе; ска-
занное слово.

шшр, *шшр* гл. говорить,
шшр говоря; называть;
разсказывать, описывать;
пересказывать, *шшр*
ш. пересказывать своими
словами; сочинять; —н.
прич. *шшр* сочинитель,
авторъ.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* (ш,р) геогр.
н. Ассирія.

шшр, *шшр* (ш,п) этн. н.
сиріецъ.

шшр *шшр* *шшр* (ш,р) и *ш* с.
ристаллище; стадія, про-
дольная мѣра въ 125
шаговъ.

шшр нар. здѣсь,
тутъ.

шшр см. *шшр*.

шшр *шшр* см. *шшр*.

шшр *шшр* с. звѣзда.

шшр *шшр* *шшр* с. Богъ.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* пр. боже-
ственный.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* *ш* (ш,р)
и *ш* пр. богоненавист-
ный; ненавидящій Бога;
нечестивый.

шшр *шшр* гл. ненавидѣть.

шшр *шшр* *ш* с. собраніе; суди-
лище; засѣданіе.

шшр *шшр* *шшр* (ш,п) ненавистный;
ненавидящій Исх. 20, 5.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* *ш* (ш,р) геогр.
н. Азербейджанъ.

шшр пр. быстрый; *шшр*
шшр поскорѣе, почаще.

шшр см. *шшр*.

шшр *шшр* *шшр* с. созданіе; мн.
ч. твореніе, бытіе.

шшр *шшр* *шшр* (ш,р) с. творецъ,
шшр *шшр* *шшр* см. въ концѣ
словъ, начинающихся съ
шшр.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* пр. прич. опьянен-
ный, см. *шшр*.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* *ш* гл. напо-
ять; вспоить.

шшр *шшр* *шшр* *шшр* *ш* и *ш* с. утроба.
шшр *шшр* *шшр* гл. мѣшать; пре-

пятьствовать; задерживать; — *стр.* *արգելի* / *անի* / *ս* бытъ задержаннымъ *Вид. ст.*; замыкаться *Поуч. св. от.*

արդ нар. и такъ.

արդար и нар. праведный; правдивый; истинный, должный; — с. праведникъ.

արդարադար / нар. правосудный, безпристрастный.

արդարեւ нар. дѣйствительно, поистинѣ.

արդարեւեմ / *անի* с. праведность; справедливость.

արդեւ нар. въ самомъ дѣлѣ; пишется также:

արդեւեւ нар. развѣ?

արեգակն / *ան* с. солнце.

արեւ с. солнце.

արեւմտ / *ար* / *лишь во мн. ч.* с. западъ.

արեւմտեալ и нар. бдительный; бодрый.

արեւմտ / нар. достойный; должный, законный *Матѳ. 23, 16*; — *сущ.* достоинство, *լիւր արեւմտ* / по достоинству, какъ подобаетъ.

արեւմտեալ и *ш* (*б, в*) нар. до-

стойный, почтенный.

արեւմտեալ / *եւ* (*ւ*) нар. достойный; *ш. անեւ* / *удостаивать.*

Արդեւ / *եւ* этн. н. арийцы, иранцы; *արեւ* см. ниже.

Արդարեւեմ / *ի* соб. им. Аристакеъ: *Ар. Ластивертскій, родомъ изъ мѣстечка Ластиверта, около Арица, армянскій историкъ ХІ-го вѣка по Р. Хр.; сочиненіе его Վանն անդիգն անդեւոյ 'ի յայլասեանն ազգաց, որք շուրջ զմեք են, О несчастіяхъ, постигшихъ (Арменію) отъ окружающихъ насъ (армянъ) иноплеменныхъ народовъ обнимаетъ время отъ 989 г. по 1071 г. Изъ него заимствованы двѣ статьи Хрестоматіи, ХVІІІ-ая и ХІХ-ая, обѣ по Венеціанскому изданію 1844 г., первая изъ ХХІV главы (109—111 стр.), вторая изъ ХVІІІ главы (81 стр.).*

арѣ-л, *hsh* с. кровь; про-
литіе крови *Матв. 23, 30.*

арѣ+ см. *arsh*.

арѣ-л с. серебро.

арѣ-л-л, *h* ил. бросать;
'*h* *qrrd* ш. пускать въ
дѣло. употреблять; ш.
л-р лить воду; *q* съ
твор. облить что л.; ш.
shhhrd надѣть одежду;
q съ твор. одѣть что,
orh ш. *qrrhr* *h-р*
накинуть овчину на пле-
чи; ш. 'и *ll* вселять
въ комъ.

арѣ-л-л, ил. прези-
рать, пренебрегать; --стр.
быть пренебрегаемымъ; —
пр прич. *arshhrsh*
презрѣнный.

Арѣ-л *h* (*h*) соб. им. Ари-
манъ.

арѣ-л ш (*h, h*) пр. свобод-
ный; открытый.

арѣ-л-л, ил. отпускать;
посылать; —пр. прич. *arsh*
shhsh пущенный, безъ
задержки.

арѣ-л с. корень; мн. ч.
коренья, травы *М. Хор.*
Письмо Авт.

Арѣ-л ш соб. им. Аршамъ,
отецъ царя *Авгара.*

арѣ-л (*h, h*) пр. с. самецъ;
мужчина *Быт. 1, 27.*

арѣ-л-л *h* с. искусство; ре-
месло; занятіе, дѣло
Арист.; чудо.

арѣ-л-л-л ш пр. ис-
кусный; —нар. искусно.

арѣ-л-л, *hsh* с. муже-
ство, доблесть.

арѣ-л-л ш (*h, h*) с. ут-
ренная заря.

арѣ-л-л-л ил. изгонять;
обращать въ бѣгство.

арѣ-л-л-л ил. обнару-
живать, открывать.

Арѣ-л-л ш соб. им. Арта-
ширь.

арѣ-л-л, ш с. слезы,
ед. см. *arsh*.

арѣ-л-л-л пр. со сле-
зами и воплемъ, ш. *arsh*
shhsh плача съ воплемъ
и со слезами, плача на-
взрыдъ.

арѣ-л-л-л пр. смѣ-
шанный со слезами; слез-
ный, со слезами.

арѣ-л-л-л ил. извлекать,
выщипывать.

арѣ-л-л, ш пр. наруж-

ный, внѣшній; — с. внѣшность.

արքայն *нар.* внѣ ш. *ар-*
քայն Թիւնն *уу* внѣ цар-
ства Божьяго; вонъ; ш.
քան զայլն вонъ изъ
сада *Матѳ.* 21, 39;
снаружи *Матѳ.* 23, 27.

արքա *нар.* внѣ 'р *ք-*
աքէն внѣ города *Вид.*
ст.; вонъ; *կ* *արքա*
выйди ко мнѣ! *Вид. ст.*

արքան *нар.* извнѣ; — *пр.*
внѣшній, чужой.

արքան *с.* слеза; *мн. см.*
արքանք.

Արքայն *геогр. н.* Арцахъ.
արքայ *с.* царь.

արքայան *ш (к,р) пр.* цар-
скій, царственный.

արքայարան *с.* мѣстопре-
бываніе царя, резиден-
ція ц.; столица.

արքայն *ш (к,р) с.* цар-
ство.

արքայան *ш (к,р) с.* па-
сущійся; *мн. ч.* кочев-
ники *Арист.*; пастбища.

արքայ *ш (к,р) пр.* старшій.

արքայն *ш (к,р) с.* разбой-
никъ.

արքայն *ш (к,р) с.* раз-
бой.

արքայ *ш (к,р) с.* водоемъ;
чанъ; купель.

արքայ *межд.* о горе! увы!

арк *ш (к,р) с.* село; мѣ-
стечко.

արքայն *ш (к,р) с.* пре-
даніе.

ар *ш (к,р) с.* добыча.

ар- *м.* кончать, за-
ключать.

ар- *ш (к,р) и пр.*
приносящій радость; ве-
селящій; обѣтованная
(земля) *Нерс. Благ.*

ар- *ш (к,р) с.* еван-
геліе.

ар- *ш (к,р) пр.*
евангельскій.

ар- *ш (к,р) с.*
евангелистъ.

ар- *ш (к,р) пр.* бла-
говѣстительный; радост-
ный; вѣстникъ радости
Троп. Сарг.

ар- *ш (к,р) пр.* по-
винутый, пустынный, пу-
стой; — с. развалины.

ар- *с.* въ концѣ сло-
варя.

Р.м.т.н.ш (*h, h*), *п*, *h* и *hш*
с. жертвенникъ; капище,
кумирникъ *Трон. Сарг.*
Р.м.т.н.ш пр. многопри-
носящій: плодородный;
обильный.

Р.м.т.н.ш пр. разноцвѣт-
ный, разнообразный.

Р.м.т.н.ш пр. толпящій-
ся во множествѣ; *р. н.ш*
чш множество скрещи-
вающихся копій.

Р.м.т.н.ш пр. нагромож-
денный въ большую ку-
чу; — с. громадный сваль,
груда.

Р.м.т.н.ш, *шш* и. раз-
множаться.

Р.м.т.н.ш пр. многократный; многооб-
разный.

Р.м.т.н.ш пр. увеличивать.

Р.м.т.н.ш и. сидѣть, са-
диться; помѣщаться.

Р.м.т.н.ш пр. любвеобиль-
ный.

Р.м.т.н.ш пр. много-
численное потомство;
многочисленные дѣти.

Р.м.т.н.ш пр. мно-
жество; толпа.

Р.м.т.н.ш (*h, h*) пр. много,
многіе; *р.м.т.н.ш* *р.м.т.н.ш*
чш больше преж-
няго, *р. н.ш* силь-
ное, большое рвеніе *Ф.*
О Муш., *р. н.ш* нѣ-
сколько разъ *Вид. ст.*

Р.м.т.н.ш (*h, h*) с. чаша.

Р.м.т.н.ш и. дѣлать; отдѣ-
лять *чш* что л. 'р сѣ
отл. отъ чего л.

Р.м.т.н.ш, *шш* с. раздѣ-
леніе; распря.

Р.м.т.н.ш и *h* с. часть, до-
ля; участь, удѣлъ *Арист.*
Ам.

Р.м.т.н.ш см. *Р.м.т.н.ш*.

Р.м.т.н.ш с. счастье.

բաղարարէ՛մ *гл.* слагать, располагать.

բաղիւմէ՛մ *гл.* бить, ударять, поражать; *բ.* ընդ միմեանս биться другъ съ другомъ; *բ.* յաւանակի бить по ланитамъ, заушать.

բամբուր, *մի* *с.* бамбирнъ, струнный инструментъ.

բայ *со.* но, а.

բանի *с.* слово; բանք *հն* ինձ ընդ քեզ я имѣю сказать тебѣ нѣсколько словъ *Обз еп. Иоан.*; 'ի վերայ *բ.* эпилогъ *Хр.*; Слово (Богъ); дѣло, занятіе; изреченіе; *բ.* մարգարէի բеченное пророчомъ; *բ.* մի одно *Матѳ.* 21, 24.

բանական *ш (б, в)* *пр.* словесный *Хр.*

բանակէ՛մ *гл.* располагаться лагеремъ.

բանար *ш (б, в)* *пр.* одаренный даромъ слова; разумный; мудрый *Хр.*

բանջար *ш, и и в* *с.* зелье *Быт. 1, 11.*

բանարին *ш (б, в)* *с.* клеветникъ; діаволь.

բանարին-ընէն, *հան* *с.* клевета, навѣтъ.

բարձրանմ, (*բձ*) *ի* *гл.* поднимать; возвышать; 'ի բար *բ.* уничтожать;—*стр.* подниматься; быть отнятымъ *Матѳ.* 21, 43, б. уничтоженнымъ; прекращаться.

բար, *ս.* *с.* нравы; природа, характеръ.

Բարսի *հա* *соб. им.* Варахія.

բարեբախտիւն, *ի* *ср. ст.* счастливѣйшій, весьма удачный; самый лучшій *Хр.*

բարեբախտի *пр.* счастливый.

բարեբախտի *ի* *пр.* счастливый.

բարեբախտիւն, *հան* *с.* благолѣшіе.

բարեբախտ *ш (б, в)* *и в* *пр.* *с.* ходатай, заступникъ, *բ.* ընդիմ *ш* *սէր* быть ходатаемъ передъ Господомъ.

բարեկամ *ш (б, в)* *пр.* *с.* доброжелатель, пріятель, другъ.

բարեկեր *пр.* добродушный, веселый, радостный; бла-

гопріязненний; симпатич-
ний Ф. О Муш.

распус-
кать добрую славу съ в. о
комъ л.;—стр. пользо-
ваться доброю славою.

манъ, барсомъ: *связка священныхъ вѣтвей, срѣзанныхъ и собранныхъ по извѣстному обряду, которую жрецъ мадаянъ (почитатель Ормузда) держалъ въ рукахъ при жертвоприношеніи.*

**благодѣтель, благотвори-
тель.**

хорош (**лш**) пр. хоро-
шій, добрый; **р. х** хоро-
шо *Быт.* 1, 4; — *ср.*
ст. **лш** лучший, лучше;
— *с., особ. мн. ч.* **рш**-
рх добро, благо, доброе
дѣло; польза.

Բարե՞նք, *нар.* хорошо.

**сердѣтъ и. сердиться;
негодовать.**

Родъ-Рѣ-ъ, баша с. ГИВВЪ.

¹ *Ерѣ* с. подушка; почетное мѣсто; степень, старшинство.

² *Exerj* с. бедро.

высокій, громкій (голосъ).

пр. превысокій; высокій.

**глаголю пр. громоглас-
ный; громкій.**

Возв-
щаться.

пр. высокопостроенный, высоко возведенный.

Возвышать: поднимать.

Բարձրագույն պր. Всевышній.

Բարձրագույն, հանձն. ԲԱՆ-
ԾՈՒԹԱՆ.

Զորյո՛ւ, / с. нравъ, при-
рода; природное свойст-
во, врожденная способ-
ность, *մարդասիր բա-
րյուր* врожденная любовь
къ людемъ.

Բար-Բի-ն, *Կան* с. добро,
благо; *Կրկիր* բարու-
թեան *Բեան* благословенная
земля *Исх. 20, 12.*

Фур-2-м (b/p) с. ВИ-
НОГРАДНАЯ ЛОЗА.

Բարձրագույն ժամ. Բարձրագույն.

нар. отдѣльно, вдали; ' /

բ. прочь *Обз еп. Иоан. II.*;
'*ի բազեայ* или '*ի բազէ*
издали;—*բայ* '*ի предл.*
сз отл. кромѣ.

Բայալրէ՛ճ *гл.* откладывать,
отдѣлять; устранять, от-
брасывать *Вор. сз ч.*
пер.; снимать.

Բայալրէ՛ճ *гл.* излагать,
преподавать; объяснять;
отлагать, отдѣлять;—
стр. отдѣляться, отли-
чаться *Нерс. Ламбр.*

Բայալրէլարմի՛ն *ш (б,р)* *с.*
(ἀπομνημόνευμα): достопри-
мѣтельное слово или
дѣло, *Համառվատ* *բ.*
краткое изреченіе.

Բայալրէլեղեմ *пр.* досто-
примѣтельное изреченіе.

Բայալմն *ш (б,р)* *пр.* до-
статочный; *сз зависящимъ*
отъ него неопр. накл.:
способный, въ силахъ.

Բէլփագէ *геог. н.* Виефагія.

Բէլլանէ՛ճ, ի *гл.* ломать, раз-
бивать; сокрушать;—*стр.*
сокрушаться, надрывать-
ся (о сердцахъ)—*пр. прич.*
Բէկեալ изломанный, по-
битый.

Բէլլանէ՛ճ, ահ (ռւն) *с.* ломаніе.
Բէլլալէբոն *см. Բէլլալէբոն*
Բէլլան, ահ (ր) *с.* бремя;
ноша.

Բէլլան *н* *с.* ротъ; уста.

Բէլլր ի *с.* крѣпость.

Բէլլէ՛ճ, ի *гл.* приносить;
բ. '*ի վերայ* приводить,
доставлять, производить;
—*н. прич. Բերող* ви-
новникъ *М. Хор. О*
Тир.;—*стр.* нестись,
мчаться, вѣхать '*ի վե-*
րայ на комъ *л.*

Բէլլրէ՛ճ *гл.* радоваться, ве-
селиться; наслаждаться.

Բէլլանէ՛ճ, ահ (ռւն) *с.* прино-
шеніе; произведеніе, плодъ
Нерс. Благ.

Բէլլ *ռւ и н* *кол. ч.* де-
сять тысячъ; множество.

Բէլլալէրմի ի *пр.* многооб-
разный; разнообразный.

Բէլլալան *ш (б,р)* *пр.* деся-
титысячный; десятками
тысячъ, многочисленный.

Բէլլալէբոն *ш* *собс. им.* Ве-
ельзовулъ.

Բէլլլի *ш (б,р)* *с.* врачъ.

Բէլլլէ՛ճ *гл.* лѣчить, исцѣ-

лять;—*стр.* вылъчиваться, исцѣляться.

ԲԺԶԻՆ-ԲԻՆ, *հան* с. лѣчение; исцѣление.

ԲԻՐ, равно производныя и сложныя съ բԻՐ см.

ԲԻՐ.

ԲԻՐ-ԷՏ *ա.* бить, вытекать Себ.; изливаться *Нерс.* *Благ.*; произращать *Бытіе* 1, 11.

ԲԻՐԱՆՈՒՆ-ԲԻՆ, *հան* с. физиологія; глубокое изслѣдованіе || врожденный даръ слова.

ԲԻՆԻՍ (*Ե, Բ*) *пр.* коренной, родной *Ф. О Муш.*; туземный, мѣстный.

ԲԻՆԻՆԻՍ (*Ե, Բ*) *пр.* природный, коренной.

ԲԻՆԻՆ-ԷՏ *и*

ԲԻՆԻՆ-ԷՏ *ա.* обитать, жить.

ԲԻՆԻՆԻՆ (*Ե, Բ*) с. обитатель, житель.

ԲԻՆԻՆ-ԲԻՆ, *հան* с. жилище, обиталище *Л. П. Письмо*; населеніе, населенное мѣсто; поселеніе.

ԲԻՆ [բուն] *нар.* совѣтъ; вовсе;—*пр.* весь, *զբն* —

սբն շահիմ всѣхъ ихъ пріобрѣтаю *сз друзья Нерс.* *Ламбр.*

ԲԻՐ Ի с. кругъ;—*пр.* круглый; цѣлый, весь *Ի բոլորում զայն շահիմ* *Хр.*;—*нар.* кругомъ, *ստեղծ զին ԲԻՐ* окружали меня со всѣхъ сторонъ *Нерс. Благ.*; цѣликомъ, совершенно.

ԲԻՐԱՆԻՆ *нар.* по общему желанію, единодушно.

ԲԻՐԻՆ-ԷՏ *ա.* взывать; возглашать, свидѣтельствовать; жаловаться.

ԲԻՆ *с.* гнѣздо.

ԲԻՆ *с.* растеніе, *Հովհաննիս Զաւարմբեր բուսոյ* ущелье съ зеленѣющими растеніями.

ԲԻՆԻՆԻՆ *пр.* цѣлый, весь;—*нар.* вообще.

ԲԻՐԻՆ (*Ե, Բ*) *и* Ի *пр.* прокаженный.

ԲԻՐԻՆԻՆ-ԵՏ *ա.* по-ражать проказою, насыщать проказу.

ԲԻՆԻՆԻՆ-ԷՏ, *ա.* блистать, какъ пламя; ярко сіять.

ԲԻՆԻՆԻՆ-ԵՏ *см.* *Փառստոս.*

лилоянинъ, галилейскій.
 գաղար *нар.* тайно, тайкомъ.
 գաղահ, (*հհ*)/, *հհ* ил. при-
 ходить.
 գաղ / *с.* ударъ, побой.
 գաղգաղ *с.* жалоба.
 գաղնի *и* / *с.* сокровище;
 сокровищница.
 գաղնալի *и* *нар.* весенній.
 գաղը / *нар.* мерзкій.
 գաղըհ *ил.* считать мерз-
 кимъ; — *стр.* брезгать,
 гнушаться,
 գաղն, (*ն*)ան *с.* весна.
 գաղաղ *и* (*հ*)/ *с.* посохъ;
 палка.
 գաղа *и* (*հ*)/ *с.* область.
 գа — *го* *см.* въ концѣ
 словъ, начинающихся съ *г*.
 գեղն / *с.* геенна.
 գեղաղ *нар.* прекрасный,
 наиболее красивый.
 գեղաղ *и* (*հ*)/ *нар.* кра-
 сивый; *իրրհ զգեղաղու*
ւրանելիք дивные по
 красотѣ.
 գեղեղ *и* (*հ*)/ *нар.* краси-
 вый; прекрасный; *нар. см.*
ավենագ. прекраснѣйшій;
 — *нар.* прекраснѣ всего.
 գեղեղաղ *нар.* прекрасно.
 գեղեղաղաղ *нар.* краси-

восложенный.
 գեղեղաղ *нар.* съ прек-
 раснымъ образомъ.
 գեղեղաղ *нар.* съ прекрас-
 ными ногами, быстроно-
 гій.
 գեղաղ *нар.* красивый.
 գեղ *и* *и* *и* (*հ*)/ *с.* рѣка.
 գեղ *и* *и* *и* (*հ*)/ *с.* поч-
 ва; земля.
 գեր *предл.* съ *вин.* надъ
 чѣмъ, выше чего; *при*
сравн. см. въ смыслъ
բան, чѣмъ: *գեր զավե-*
նայն լաւագոյն Хр.
 գերագոյն / *ср. см.* высшій.
 գերազանց *нар.* почетнѣй-
 шій.
 գերազանց *нар.* крайне гор-
 деливый; надменный.
 գերեղ *и* (*հ*)/ *с.* могила.
 գերեղ *с.* исторгающій изъ
 плѣненія; избавитель.
 գերել, *ես* (*ւո*) *нар.* плѣн-
 ный; плѣненный.
 գերել *и* (*ես*) *с.* плѣне-
 ніе.
 գեղ *и* (*հ*)/, *род.* գեղ *с.*
 селеніе; деревня.
 գեղեղ *и* (*հ*)/ *нар.* при-
 страстившійся къ вину;
 пьяница.

գործ " с. дѣло, дѣйствіе,
 գ. պատերազմիս военное
 дѣйствіе *Арист. Ами*,
 битва; գ. դառնութեան
 жестокое дѣло (бой) *Ел.*
Бит. арм. съ перс.

գործակաշ (հ, ի) *пр.* дѣй-
 ствіемъ, наглядный *Хр.*

գործելս *ил.* дѣлать; творить
 (грѣхи) *Вид. ст.*; со-
 вершать; производить; *съ*
твор. составлять изъ чего
л.; работать *Исх. 20, 9*;
 обрабатывать; գ. զոր-
 ւածութիւնъ быть миро-
 серднымъ; — *стр.* творить-
 ся; совершаться; проис-
 текать; быть причинену.

Գորգար-ի *ш геогр. н.* Гугары,
 одинъ изъ пятнадцати
 главныхъ округовъ Вели-
 кой Арменіи, на грани-
 цѣ съ Грузіею.

գոհ-ի " с. любовь *Ընդ* къ
 кому *л.* *Арист.*; жалость.

գոհարելս *ил.* собирать; —
пр. прич. գոհարեալք
 собравшіеся, слетѣвшіеся
Вор. въ ч. пер.

գոհարեալ-ի, հան с. соб-
 раніе.

գոհարեալ (հ, ի) *пр.* цвѣт-
 ной, разноцвѣтный; хо-
 рошей масти, породистый
Объ еп. Иоан.; красивый,
 прекрасный.

գոհարեալ (հ, ի) *и ի* с. пол-
 чище; войско; отрядъ *см.*
 շարքակաշ; толпа.

գոհարեալ *пр.* румяный.

գործել-ի (ի'), ի *ил.* на-
 ходить; — *стр.* оказы-
 ваться.

գործելու (հ, ի) с. по-
 вязка на лбу и на ру-
 кахъ съ словами изъ св.
Писанія: хранилище.

գործող *ил.* с. верховое, вьюч-
 ное животное: осель;
 катерь; лошадь *Объ еп.*
Иоан.

գործել-ի *ил.* возбуждать; 'ի
 վերայ գ. в. противъ кого *л.*

գրել-ի *см.* գրել.

գրելս *ил.* писать, написать
 съ *вин.* о чемъ *л.*; *пов.*
գրել, գրել почти, какъ
 будто.

գոհարել, հա (ւո) с. поясъ.

*Гмст.суф., показываю-
щий, что предметъ близъ
или у второго лица.*

7^{ми} личн. м. онъ о предметъ, ближайшемъ ко второму лицу.

травяной и пр. зеленый;
травяная зе-
лень Быт. 1, 30.

Тысяча пр. приносящій
зелень, доставляющій свѣ-
жую траву, зеленѣющій.

травы, *ли* (ли) с. зеленая трава, зелень.

корми-
лица; воспитатель.

դանդաղաբան-ի, և Ս. МЕДЛИ-
ТЕЛЬНОСТЬ, ВЯЛОСТЬ, քնյն
Դ. СОНЛИВАЯ ВЯЛОСТЬ.

Դանիլի սոբ. им. Данилъ.
Դանիլի (Կ, Բ) с. поле.

ростками; распустившійся,
цвѣтущій *Нерс. Благ.*

вращаться; обращаться;

поворачивать *Георг.*

и. становиться
горькимъ, обращаться въ
въ горечь, въ огорче-
ніе.

речь; жестокость.

с. рядъ; собраніе;
толпа.

радьникъ, полотенце; платокъ.

...и (h, f) с. вос-
питатель.

и. ВОСПИТЫ-
ВАТЬ.

դ. ընդունիմ **подвергаться суду, быть осуждену.**

прич. *qshing* судья.

с. вѣкъ, столѣтіе.
с. обращеніе; *фрзгн-*
ѣднн г. спасительное
обращеніе.

нар. ОПАТЬ, см.
нар.

դարձնալիս (հ,հ) с. поворотъ.

դարձնելիս (հ,հ) обращать; отвращать, отминая Себ.

դարձնելիս և. печься съ вин. о комъ л.; кормить.

Դառնիլիս (հ,հ) соб. им. Давидъ.

Դեղևիս (հ,հ) с. лѣкарство.

Դեղևիս нар. еще, пока; դեղևիս еще, уже, только что А. П. Письмо, стр. 35; между тѣмъ.

Դեղևիս (հ,հ) с. носилки.

Դեղևիս (հ,հ) с. бугристая мѣстность.

Դեղևիս և. быть необработану, запущену.

Դեղևիս [см. դեղևիս] (հ,հ) с. злой духъ; бѣсъ, дьяволъ.

Դեղևիս (հ,հ) с. лицо; видъ; образъ; ընդ դ. противъ.

Դեղևիս (հ,հ) с. случай, удобный случай; — *пр.* подходящій, удобный, должный; — *нар.* сообразно, какъ должно.

Դեղևիս (հ,հ) с. стражъ, блюститель; въ сложеніи съ ակի глазъ образуетъ—

Դեղևիս с. сложное слово,

употребляющееся въ выраженіяхъ: а) դեղևիս ակի устремлять глаза, наблюдать, высматривать; б) դեղևիս ի վեր ակի, համարակալով поднимать къверху взоры, оглядываться.

Դեղևիսիս *пр.* неудобноносимый.

Դեղևիս, с. адъ.

Դեղևիսիս (հ,հ) с. трудность; неудобство, դ. դեղևիս трудный переходъ рѣки Ел. Бит. арм. съ перс.

Դեղևիսիս *пр.* повергнутый подобно трупу; դ. լիս դեղևи падать замертво.

Դեղևիս, ակի (ակի) с. трупъ.

Դեղևիս և. устремляться, направляться.

Դեղևիսիս соб. им. Діогенъ.

Դեղևիսիս, ակի (ակի) *пр.* обладающій мѣтками стрѣлами.

Դեղևիսիս (հ,հ) *пр.* мѣткій; соразмѣрный.

Դեղևիս և. случаться; встрѣчаться.

Դեղևիսիս (հ,հ) с. дозорная, сторожевая башня.

դիւանապետ (հ,ի) с. над-
зиратель; епископъ.

դիւանաբէ՛ւս յ. осматривать;
— *пр. прич. դիւանա-
բէւս* показавшійся *Вор.*
вз ч. пер.

դիւանաբէ՛ւն, *հան* с. ос-
матриваніе; созерцаніе,
соображеніе; мысль, на-
мѣреніе.

դի՛ւրի *и н, особ. во мн. ч.*
с. положеніе; *см. դի՛ւս.*

դիւանաբէ՛ւս (հ,ի) *пр.* пора-
женный бѣсомъ, бѣсно-
ватый.

դիւանաբէ՛ւս *пр.* совращенный
дьяволомъ, бѣсовскій.

դիւրի՛ւն (հ,ի) с. облегчи-
тель, облегчающій.

դիւանաբէ՛ւս *пр.* ставшій
полубогомъ; сдѣлавшійся
героемъ.

դիւրի՛ւս, յ. приходитъ въ
движеніе, въ смятеніе.

դիւս *см. դիւ.*

դիւանաբէ՛ւս (հ,и) *ի, դիր* յ. ста-
вить, класть; *սոսըի դ.*
предлагать; *դ. 'ի վերայ*
сз род. возлагать на кого
л., դ. 'ի сз вин. возла-
гать на что *л.; ձեռն դ.*

'ի վերայ сз *род.* руко-
полагать *кого л., վերիցու-
թեան ձ. դեմ 'ի վե-
րայ ք* рукополагаю тебя
въ священники *Обз еп.*
Іоан.; взваливать *ձեզս*
'ի ձեզաց վերայ грѣхи
на грѣхи; *'ի մոի դ.*
мысленно, въ душѣ рѣ-
шать, заключать; уст-
раивать, *Հանդէս դ.* уст-
раивать собраніе, соби-
раться *Хр.*

դիւանաբէ՛ւս *указ. м.* этотъ же са-
мый, тотъ же самый (о
предметъ, ближайшемъ
ко 2-му лицу).

դիւանաբէ՛ւս *мнч. м.* ты; *'ի քեզ*
у тебя *Исх. 20, 10.*

դիւանաբէ՛ւս *пр.* незначи-
тельный, малый; краткій.

դիւանաբէ՛ւս, *ան (սէն)* с. дверь;
ворота; дворъ (*персид-
скаго царя).*

դիւանաբէ՛ւս, *հր* с. дочь.

դիւանաբէ՛ւս (հ,и) с. книжникъ;
чтецъ.

դիւանաբէ՛ւս (հ,и) *и и* с. садъ;
рай.

դիւանաբէ՛ւս, *հա (սн)* *пр.* сосѣд-
ній; сосѣдъ.

Եգիպտոս и
Եգիպտոս, *Եգ* этн. н. Егры; —
геогр. н. Мингрелия.
Եգիպտացի, *և* *пр.* египтя-
 нинъ; *Եգիպտացի* *Եգիպտաց*-
ւոց земля Египетская
Исх. 20, 2; коптъ (хри-
 стианинъ) *Нерс.* Ламбр.
Եգ см. *Դեմ*.
Եգիպտացի *геогр. н.* Эдемъ.
Եգիպտացի *пр.* эдессіецъ,
բաղաբ Եգիպտացւոց го-
 родъ Эдесса.
Եգիպտացի *геогр. н.* Эдесса.
Եգ, *ան* (*Ի*) с. волъ, быкъ.
Եգ, *Եր* с. берегъ; край; пре-
 дѣль.
Եգ и
Եգ со., если; или *Матѳ.* 23,
 17; хотя *Թէ ոչ Կամաբ*
Օծ *еп.* *Іоан.*, *Թէ և*
 хотя бы *Нерс.* *Благ.*;
 что, *ոչ Եգիպտ* не то, что
 или не то, чтобы или
 нельзя сказать, что, *ոչ*

Եգիպտացի *Եր*, *пр* *Եգի*-
Թեաց *Ел.* *Бит.* *арм.*
 съ *перс.*
Եգիպտացի, *և* *этн. н.* эѳі-
 опъ.
¹ **Եգ** см. *Եգ*.
² **Եգ** *Ի*, особ. во *мн. ч. с.*
 выходить; *Եգ* восходъ,
 востокъ *Геогр.*; Исходъ,
 названіе второй книги
 пророка Моисея.
Եգ *ան*-*Եգ*, *Ի* *ил.* выходить;
 исходить; удаляться; *Եգ*-
Եր *Ե.* быть уведену въ
 плѣнъ; *Ե.* *Եր* съ *вин.*
 очутиться, оказываться
 съ *кѣмъ л.*
¹ **Եգ** *ш* (*Ե, Ի*) с. пришлецъ
Исх. 20, 10.
² **Եգ**, *Եգ* см. *Դեմ*.
Եգիպտացի *ш* (*Ե, Ի*) с. приш-
 лецъ; новообращенный,
ան *Եգ* *Ե.* *Դ* обратить
 хотя одного *Матѳ.*
 23, 15.

Էկեղեցի, եա (ւո) с. церковь.

Էհան см. հանէմ.

Էղանալ ա (ե,ի) с. образъ;
время; ритмъ; мелодія
Арист.

Էղանիւմ, է ա. становить-
ся; быть, см. էմ.

Էղբայր, род. աւր с. братъ;
монахъ Поуч. св. от.

Էղբայրապանութիւն, եան
с. братоубійство.

Էղբայրութիւն, եան с.
братолюбіе.

Եղեկի соб. им. Египтэ
или Елисей, армянскій
писатель V вѣка по
Р. Хр., известный глав-
нымъ образомъ, какъ ав-
торъ историческаго со-
чиненія Վանն Վարդա-
նայ և Հայոց պատե-
րազմին О войнѣ съ пер-
сами армянъ подъ пред-
водительствомъ Вардана.
Изъ Исторіи Елисея
внесены въ Хрестоматію
два отрывка, начало
V-ой главы и описаніе
битвы на рѣкѣ Тигму-
тъ изъ VI-ой главы,
оба по Тифлисскому из-
данію 1879 года.

Էղեցի см. Էղանիւմ.

Էղծ с. разрушеніе; опровер-
женіе.

Էղկել, եա (ւո) пр. несчаст-
ный, жалкій.

ԷՏ [եցի] ա. быть, суще-
ствовать; аор. եցի, եցեր,
եա՛ց и т. д. употреб-
ляется лишь въ каче-
ствѣ неотдѣляемаго вспо-
могательнаго, такъ սիր-
եմъ любить, аор. սիր-
եցի; когда же этотъ
глаголь является отдѣль-
но, аор. и буд. онъ зним-
ствуетъ у глагола եղա-
նիմ; է որ—է որ, часть—
часть, одинъ — другой.
Կողմ էր, որ յաղթեալ,
և կողմ էր, որ պար-
տեցաւ одна сторона по-
бѣдила, а другая была
поражена Ел. Бит. арм.
сз перс.; է сз неопр.
накл. можно, нужно, էր
տեսնելъ нужно было
видѣть; յանդիման եմъ
предстать, являться; сosl.
չեցէ (ոչ+եցէ) неужели
не?

Էպերէմ ա. бранить, поно-
сить.

Եպիսկոպոս (Ե, Ի), — *սուր*
с. епископъ.

Երանձ *ալ.* кипѣть; пылать;
вспыхивать.

Երանձ, ան (ուն) с. ки-
пѣніе.

1 Երանձ *մի.* м. я; *զին* =
զին.

2 Երանձ *սմ.* Էճ.

Երանձ *соб. им.* Исавъ.

Եր *սմ.* Գրանձ.

Երեւ *սմ.* Գրանձ.

Երեւ *սմ.* Գրանձ.

Երեւան *нар.* быстро,
живо.

Երեւան *пр.* быстро до-
стигающій, быстро яв-
ляющійся на помощь.

Երեւան *и*

Երեւան *Ի* с. ребенокъ.

Երեւան *Ի* (Ե, Ի) *пр.* бла-
годѣтель *шп.* сз *вин.*
кого л.

Երեւան *с.* стадо; стая,
Երեւան Երեւան стаями, *Հո-
ւերեւան* или *Համերեւան*
всѣмъ стадомъ.

Երեւան *Ի* (Ե, Ի) *пр.* бла-
женный, *սմ.* Համեւան.

Երեւան-Եր *пр.* преблажен-
ный, счастливый, завид-
ный.

Երեւան (Ե, Ի) с. цвѣтъ;
краска.

Երեւան *Է, Ե* (Ը) *пр.* бла-
женный.

Երեւան *пр.* блаженный, *Ե.
Ի* *պին* блаженъ тотъ;
Ե. տալ называть, счи-
тать блаженнымъ,

Երեւան-Էրեւան, *Երեւան* с. бла-
женство; завидное каче-
ство, достоинство *Хр.*

Երեւան *Ի* (Ե, Ի) с. узда.

Երեւան *Ի* *геогр. н.* Араксъ.

Երեւան *Ի* с. собраніе.

Երեւ *нар.* когда; когда?

Երեւ *нар.* нѣкогда.

Երեւ *нар.* когда либо; *ոչ
отриц. предл.* никогда.

Երեւ *с.* пѣсня; *Երեւ ար-
հան* воспѣвать; осмѣи-
вать.

Երեւ-Էճ *ալ.* пѣть; воспѣвать;
Ե. Բամբուր пѣть подъ
струнный инструментъ
бамбирнъ.

Երեւ *Էրեւան, (ու) պ* *ալ.* кля-
стся, покаяться *'Ի* сз
вин. чѣмъ л.

Երեւ *с.* вечеръ.

Երեւ *Ի* *с.* вечеръ.

Երեւ *Ի* (Ե, Ի), *особ. мн. ч.*
с. лице; поверхность.

ԵրԿ— кол. ч. два: склон.
 лишь во мн. ч. ԵրԿուք
 (им. и твор.), ԵրԿուց,
 ԵրԿուս (вин. и им.).

ԵրԿ-ԷրԿ и

ԵրԿ-ԷրԿ соб. ч. оба; и тотъ,
 и другой, և ԵրԿոցուց
 который изъ двухъ?

ԵրԿուսուհի— ԷրԿ, ԷրԿ с.
 раздоръ.

ԵրԿուհիք և (Ե, Բ) пр. земле-
 дѣльческій;—с. земледѣ-
 лець.

ԵրԿուհիք և (Ե, Բ) пр. земно-
 родный; человекъ.

ԵրԿուհիք և (Ե, Բ) пр. зем-
 ной.

ԵրԿուհիք և (Ե, Բ) и Բ поряд.
 ч. второй.

ԵրԿուհիք Եровандянъ,
 прозвище Тиграна, по М.
 Хор. означающее „Еро-
 вандовичъ“, т. е. сынъ
 Ерованда, на дѣль же
 въ приводимомъ въ Хре-
 стоматіи отрывкѣ (20
 стр.) слово Еровандъ,
 обращенное въ имя отца
 Тиграна и потому снаб-

женное окончаніемъ pat-
 ron. ԷրԿ, есть эпитетъ
 (зенд. raevand = е-раванд)
 Тиграна (Tishtrya) и зна-
 читъ—блестящій, луче-
 зарный.

ԵրԿուհիք և ԵրԿу. н. Іеру-
 салимъ.

ԵրԿուհիք և ԵրԿу. н. іеру-
 салимскій, іерусалимецъ.
 ԵրԿուհիք և (Ե, Բ) и Բ поряд.
 ч. третій.

ԵրԿուհիք և ԵրԿу. н. Трои-
 ца.

Է со. и; даже Է և ԵրԿу. н.
 ԵրԿу. н. Ф. О Муш.; а.

Է-Է нар. только.

Է-Է ԵրԿу. н. և (Ե, Բ) поряд.
 ч. седьмой.

Է-Է ԵрԿу. н. և Բ кол. ч. семь-
 десять, пишется обыкн.:
 ԷրԿу. н. և ԵрԿу. н.

Է и пр., т. е. сокраще-
 ніе въ письмѣ словъ Է
 ԵрԿу. н. и прочее.

Է нар. еще; болѣе Матѳ.
 23, 39.

ԵրԿу. н. և ԵрԿу. н. Евфратъ.

2 предл., сопровождающий
вин. надежъ; ч съ мѣст.
суф. (и, т или ъ) мо-
жетъ управлять роди-
тельнымъ надежомъ,
такъ ч [Ѣ] чѣн-гуж тотъ,
т. е. извѣстный вамъ слу-
чай со смоковницею; про-
исшедшее на вашихъ ма-
захъ со смоковницею; съ
твор. вокругъ чего л.,
о чемъ л., чѣн-гуж-
тѣш-гуж-гужъ [гуж-гуж-
Хр.; съ отл. о чемъ л.,
вокругъ чего л.; съ чего л.
чѣн-гуж-гуж Объ еп. Иоан.
чѣн-гуж-гужъ ил. разъяряться,
злиться.
чѣн-гуж-гужъ ш (ѣ, ѣ) и ѣ пр.
различный, разнообраз-
ный.
чѣн-гуж-гужъ-ѣ ил. различать;—
стр. отличаться.
чѣн-гуж-гужъ-ѣ-ѣ, чѣн-гуж-
гужъ с. раз-
личіе, разница.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ ил. робѣть, бо-
яться.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ с. украшение; на-
рядъ позднѣйш. съ осн.-ѣ
Нерс. Бл.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ ш с. украшенія,
наряды.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ ил. украшать;—
стр. украшаться, наря-
жаться.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ ш (ѣ, ѣ) с. укра-
шатель; украшающій.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ, чѣн-гуж-
гужъ ил. пробуж-
даться.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ [ѣ] ил. будить.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ, чѣн-гуж-
гужъ (лн) пр.
ужасный, потрясающій.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ пр. удивитель-
ный по роду, изъ рода
дивныхъ.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ, чѣн-гуж-
гужъ (лн) пр. уди-
вительный; чудный.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ см. чѣн-гуж-гужъ-ѣ.

чѣн-гуж-гужъ-ѣ ил. удивляться
гужъ съ вин. чему л.

ш (h, h) с.сѣмя; плодъ;
литя.

— " = " см. въ концѣ
словъ, начинающихся съ \mathfrak{z} .
 \mathfrak{z} + \mathfrak{r} / соб. им. Заха-
рія.

𐌸𐌹𐌳𐌹𐌲𐌰, *уу* *л.* носить; одѣ-
 ваться, облекаться *сѧ*
твор. во *что* *л.*; быть
 объѣту, подвержену *Хр.*
 𐌸𐌹𐌳𐌹𐌲𐌰𐌹𐌲𐌰, (*бг*) *уу* *л.* на-
 дѣвать; быть одѣтымъ.
 𐌸𐌹𐌳𐌹𐌲𐌰𐌹𐌲𐌰, *л* и *л* *с.* одеж-
 да; *𐌸𐌹𐌳𐌹𐌲𐌰𐌹𐌲𐌰* *𐌸𐌹𐌳𐌹𐌲𐌰𐌹𐌲𐌰*
 желѣзные латы *М. Хор.*
О Тирр.

ᠠᠭᠤᠨᠠᠨᠠᠭᠤᠨ ил. повергать на
земь, сваливать на землю.

поинать; предупреждать;
предостерегать.

с. предо-
стереженіе; вниманіе.

ꙗꙑꙕ ꙗр. скользкій, ошибоч-
ный; непостоянный, легко-
мысленный; распутный,
развратный.

блжш (б, в) пр. лю-
бящй распутство; рас-
путный.

վա. ПОЛЗТИ; ДВИГАТЬ-
ся, գտեղեպւն զ. ТОП-

ТАТЬСЯ НА МѢСТѢ, ТОЛ-
ПИТЬСЯ НА МѢСТѢ.

ԳԵՂՈՒՆՆ յ որ. пресмыкающій-
 ся, *գեղունս շնոց կեն-
 րանեաց* пресмыкающих-
 ся съ живыми душами
Быт. 1, 20.

𐌿𐌹𐌿𐌹 и
 𐌿𐌹𐌿𐌹 нар. какъ въ позднѣй-
 шихъ памятникахъ вѣм.
 классич. 𐌹𐌹𐌹𐌹 и 𐌹𐌹𐌹𐌹𐌹.
 𐌿𐌹𐌿𐌹 𐌹𐌹𐌹𐌹, 𐌹 и. вырывать,
 выщипывать Вор. въ ч.
 пер.; спасать.

и с. оружіе;
доспѣхи.

ѣ со. что Быт. 1, 4; съ
сост. накл. чтобы Исх.
20, 12; когда, ꙗко ꙗко
ꙗко ꙗко ꙗко ꙗко
еп. Иоан.; такъ какъ,
ибо Исх. 20, 11; см. 1ѣ.

ՀԻՄՆԵՐ ՇՄ. 1Է.

2722 u

7 1/2 CM. 1 1/2.

предл. съ род. послѣ,
за;—нар. стылу; потомъ.

ᠡᠭᠦᠰᠡᠨᠲᠤ ᠶ᠋ᠢᠨ ᠵᠣᠷᠯᠠᠳᠤ ᠪᠠᠭᠠᠩᠭ᠎ᠠ ᠬᠠᠭᠠᠨᠴᠤ
ᠶ᠋ᠢᠨᠲᠤ ᠶ᠋ᠢᠨ ᠵᠣᠷᠯᠠᠳᠤ ᠪᠠᠭᠠᠨᠴᠤ ᠬᠠᠭᠠᠨᠴᠤ

пр. бодрый на
видъ, съ радостнымъ ви-

домъ; нарядный *Нерс.*
Благ.

развиваться, веселиться, наслаждаться.

၇၂၃-၇၆၃ ငမ. ၁-၇၆၃.

даровой; пустой;
даромъ, на-
прасно.

нр. тщеслав-
ный; суетный, пустой.

стр. кончаться, переходить (изъ жизни).

Зрнмъ ш соб. им. Зрванъ.
 ннр пш, равно п с. вой-
 ско, воинство.

начальникъ.

У-р-р-р (h, h) с. ПОЛЕО-
ВОДЕЦЪ; воевода.

ливать; давать силу.

Углы (θ, φ) пр. силь-
ный.

$q_{\alpha} - r_{\beta} q_{\alpha} (t, h)$ пр. могут.

უპ-ტ-ტ-ბ, ხან ს. სილა.

b.

£ cm. £s.

ѣтш (ѣ,ѣ) и ѣ с. самка;
женщина Быт. 1, 27.

ѣзъ и пл с. оселъ; осли-
ца *Матѳ. 21, 2.*

$$^1 \text{ Lr cm. Ls.} - ^2 \text{ Lr cm. 1 l.}$$

£.

ᄃᄃ ᄃᄃ. ᄃᄃ

ЛАННЫЙ.

л. ЛОВИТЬ, ХВАТАТЬ;
стр. БЫТЬ ПОЙМАНУ, ПО-
ПАДАТЬСЯ; б. ОХВАЧЕНУ,

ահիւ բմբռնեալ охва-
ченный ужасомъ, բմբռ-
նեալ ունի сь вин. ох-
ватилъ кого л.

բմկելի, եա (ւո) равно во
мн. ч. с. питье, напи-
токъ.

բմկէ՛ս, արբի և. пить пов.
поздн. բմկէ՛ս вм. клас-
сич. արբ Սոս. св. от.;
—пр. прим. արբեալ вы-
пившій; пьяный.

բնք предл. сь род. за что
л., по чему л.; вмѣсто,
за, изъ-за Обз еп. Іоан.;
сз дат. вмѣстѣ сь, բնք
նմա вмѣстѣ сь нимъ
Обз еп. Іоан.; сз твор.
подъ чѣмъ л.; сз вин.
въ, բնք միտս въ мыс-
ляхъ, въ душѣ, мыслен-
но; по, на բնք ամենայն
անդամս по всѣмъ чле-
намъ, на всѣхъ членахъ
Обз еп. Іоан. II; բնք
въ сз вин., по направ-
ленію къ, բնք Մարտ
Георг.; сз кѣмъ л., բնք
միմեանս другъ сь дру-
гомъ, между собою.

բնարշակացո՛ւց շնչէ՛ս, ի և.
расширять.

բնարշակէ՛ս և. расширять.

բնարշակէ՛ս см. րէ՛ս.

բնարշակի ա (ե,ի) пр. про-
тивный; противоположный,
յրնդդիմակէն ex τοῦ ἐναντίου
Хр.

բնէ՛ր см. 1ի.

¹ բնհանուր нар. повсюду;
вообще; отсюда прила-
гательное:

² բնհանուր ու ի, равно
сол. ր нар. повсемѣстный,
вселенскій; общій.

բնանայն пр. пустой, тщет-
ный; —нар. напрасно, по-
пусту Вид. ст.

բնանէ՛ս, բնկալսу неопр.
բնդունել և. принимать;
одобрять.

բնխանէ՛ս, (ց)ս և. бѣгать;
поступать Нерс. Ламбр.

բնխանէ՛ս, (րց)ս և. чи-
тать.

բնխի՛ս, եա с. ужинъ; пир-
шество Матѳ. 23, 6.

բնջայէ՛ս ու

բնջայէ՛ս և. подносить, да-
рить.

բնի՛ն շնչէ՛ս, եցի և. бросать,
повергать; բնկ. զանձն
бросаться, бидаться; ի
բաց բնկ. отбрасывать;

ընկ. 'ի ևս ևս սք օտն.
предоставлять кому, ըն-
կեա ևս աստուած զՀո-
ղու քո предоставь Богу
заботиться о тебѣ; ср. ան-
կանի.

ընկեր և (հ,ի) с. товарищ;
ближній Исх. 20, 14.

ընկեւէս և. подставлять но-
гу; ниспровергать; одо-
лѣвать.

ընկերէս և. вручать, пере-
давать; преподавать Хр.

ընկերէս և

ընկերէս և. пускать ростки;
разрастаться; 'ի վեր ընձ.
расти, подниматься вверхъ.

ընկեյ см. ինչ.

ընկանի, եւս (ւո) քր. до-
машній, семейный, мн. ч.

домашніе, семья; родст-
венный, близкій, ручной,
укрошенный.

ընկեր ու ի քր. избранный;
ընկեր ընկեր избран-
ный изъ избранныхъ.

ընկերէս և. выбирать, из-
бирать; — н. прич. ընկ-
րող разбирающій, раз-
биратель; — քр. прич.
ընկերեալ избранный, от-
борный.

ընկ' см. և'.

ընկ' см. և'.

ընկ' предл. сз дат. по Быт.
1, 11, ըստ գործոյ по
дѣламъ Матѳ. 23, 3; по,
передъ лицомъ Быт. 1,
20; со стороны Георг.

ընկ' см. և'.

Թ.

Թագ և (հ,ի), ի և ո с.
вѣнецъ, корона, Թագիդ
աշտիճան см. աշտիճան;
вѣнокъ.

Թագաւոր և (հ,ի) с. вѣнце-
носецъ; царь.

Թագաւորէս և. царство-
вать; воцаряться.

Թադարէցոյնէն, *ի* *ալ.*
воцарять, ставить царемъ.

Թադարոնիւն, *եան* *с.*
царствованіе; царство; *ти-*
туль *царя:* царствен-

ность, *իւր* *Թ.* его Ве-

личество *Арист. Ани.*
Թադահի, *եա* (*ւո*) *с.* ца-

рица.

Թադահի *եան* *и* *ի* *с.* пря-

таться: скрывать, укры-

вательство; *անիւրիւն* *Թա-*

զըստի потаенный уголъ.

Թադոյնէն, *ի* *ալ.* скры-

вать.

Թադի *ի* *с.* скука, печаль.

Թադէն *ալ.* погребать, хоро-

нить.

Թադի *եա* (*ի*) *с.* сѣдло.

Թադի *եա*, (*ց*) *ի* *ալ.* мочить;

обливать *Арист. Ани.*

Թադի *ը*, *ու* (*ու* *род.*) *пр.*

густой; плотный; частый.

Թադի *ը* *пр.* густой *и*

частый, *Թ.* *բարձրու-*

Թեաբն (нива) вздыма-

ясь густою массою *ко-*

лосеզ *Арист.*

Թադի *ը* *и* (*ի*) *пр.* ту-

поумный.

Թադի *ը* *եան* *с.* гу-

стота; плотность; масса.

Թադահի *ալ.* толковать;

переводить;— *стр.* быть

толкуему, переводиму; оз-

начать.

Թադահի *нар.* ниспро-

вергаясь *и* валяясь, *ԳԹա-*

ւալգոր *Թադալ սողալ*

Գիրաւորացն (видя,) что

раненные падали, какъ

подкошенные, *и* ползли

Ел. Бит. арм. сз перс.

Թադի *ալ.* опоражнивать;

выливать; *ի* *բազ* *Թա-*

փեմ спадать прочь *Обз*

еп. Иоан. II.

Թադի *ը* *пр.* порожній, пу-

стой; *сз отл.* лишенный,

безъ *кого или чего* *а.*

Թադահи *см.* Թադահи.

Թադահи *нар.* можетъ быть,

авось.

Թադի *ի* *с.* лепестокъ; листь.

Թա *с.* крыло, *ալ* *Թ.* пра-

вое крыло.

Թադի *եա*, *пр. прич. եալ* *ալ.*

расправлять крылья; по-

трясать крыльями.

Թադի *ը* *и* (*ի*) *пр.* разсѣ-

кающій *воздухъ* крыльями.

Թադи *и* (*ի*) *пр.* кры-

латный, пернатый *Бит.*

1, 20.

Բլլլլլ, *Է* (*Լ*) с. смоков-
ница.

Բլ см. *Էլլ*.

Բլլլլլլլ пр. плечистый,
широкоплечій.

Բլ' - և (*Թլլլ*, *Բ* *Թլլ*)
с. число.

Բլ-լ (*Է, Բ*), *Բ* и *և* пр.
кривой; превратный.

Բլլլլլ, *Է* (*Լ*) с. врагъ,
непріятель.

Բլլլլլլլ *Բլլ*, *Է* с. не-
счастіе, бѣдствіе.

Բլլլ *Բ* и. оставлять, *Թлլ*
Բ тѣмъ болѣе *Объ ен.*
Іоан. II.

Բլլ и *Բ* слабый; *Բ. և*
допускать, разрѣшать.

Բլլլլ (*Է, Բ*) пр. чис-

ленный; — с. счисленіе;
эра, лѣтосчисленіе, ар-
мянское лѣтосчисленіе
ведется съ 551 года по
Р. Хр.

Բլլ [*Բլ*] и. считать,
исчислять; — стр. счи-
таться, казаться, *прլլ*
Բ (= *Թлլ*) *Нерс.*
Благ.; *Թл* кажется
Матѳ. 21, 28.

Բլլ с. письмо.

Թл соб. им. *Θομα*,
апостолъ; древн. *ορθογρ.*
Թлլ.

Բл с. сабля *Объ ен.*
Іоан.

Բլլ пр. летающій; — с.
птица.

Փ.

Փլլ и *և* (*Է, Բ*) с. вре-
мя, часъ; *լլլ* [*լլ*
լլլ] сейчасъ, теперь,
нынѣ, *լլլ* нынче;
լլլ до сихъ поръ;

և *լլլ* тотчасъ;
լլլ тогда; *լլլ*
когда.

լլլ (*Է, Բ*) с. время.
լլլ и. прибывать.

Ժանրանոս *пр.* зловонный, смрадный.

Ժանանդ ա (*Կ, Ի*) *с.* наследникъ.

Ժանանդոսիւն, *Կան* *с.* наследство.

Ժանլոս *с.* собраніе; мѣсто собранія, мѣсто *Быт.* 1, 9.

Ժանլէ՛ճ *ил.* собираю.

Ժանլոսոսիւն *Կան* *и п* *с.* соб-

раніе; народъ; синагога *Матѳ.* 23, 6.

Ժանլոսոսիւն *пр.* спасшій народъ, избавитель народа.

Ժանլոսլէ՛ճ *ил.* выдерживать, терпѣть; крѣпко держаться *Ես.* 4, 12 *и* ныхъ образовъ *Поч.* *св. от.*

Ժանլոսոսիւն, *Կան* *с.* воздержаніе; выносливость.

Ի.

¹ *Ի *и* Էի *вопр. м.,* *вз* *им.* малоупотребительное, какой? что? *род.* Էր *и* *сз* *предл.* Էրի Էր почему? зачѣмъ? *вин.* Էր^с что? почему? какъ? Էրի-արի *какимъ* образомъ? какъ? *Матѳ.* 21, 28.

² Է *и* 'Է *предл. сз* *дат.* *вѣ* *чемъ* *л.* *Быт.* 1, 11; *по* *чему* *л.* *Быт.* 1, 27; *сз* *вин.* *вѣ,* *на* *(куда)* Երի

вѣ *садѣ* *Матѳ.* 21, 30, 'Է Զարիւ Էրի *на* *югѣ* *Георг.*; *вѣ,* *на* (*идѣ,* *когда*), Էրիիւ *на* *небесахъ* *Исх.* 20, 4, 'Է Երի *вѣ* *день;* *кѣ,* 'Է Երի *кѣ* *воротамъ* *Вид. ст.;* 'Է Եւ *кѣ* *нему;* *для,* 'Է Երի Երի Երի *для* *освѣщенія* *Быт.* 1, 14; *до,* Էրի Ե 'Է Երи *до* *третьяго* *и* *чет-*

вертаго рода *Исх. 20, 5; сз вин. же замѣняетъ то дат.* 'ի մարդ чело-
вѣку, то твор. 'ի ձայն
звукѣ; сз отл. изъ 'ի
քաղաքէ 'ի քաղաք изъ
города въ городъ; сз
(откуда), յերկնից сз не-
бесъ *Матѹ. 21, 25; пос-
лѣ, յառաջին պայծառ-
կ զեղեցիկ զարդուցն*
послѣ прежнихъ блестя-
щихъ и красивыхъ наря-
довъ *Арист.*; въ въ вы-
раженіи 'ի սկզբանէ въ
началѣ *Быт. 1, 1, соб-
ственно: сз начала.*

իբր нар. какъ, полная форма:
իբրէ [i + բւր] со. какимъ
образомъ; какъ, իբրև
զփուշ; когда.

իժ ի с. ехидна.

իժ և притяж. м. мой.

իժ-անձ և. понимать; уз-
навать.

իժ-ար ի с. смыслъ; поня-
тіе; мысль *Хр.*

իժ-ար-անէրա (б, ի) с. лю-
бомудрецъ, философъ.

իժ-ար-անիւնիւնա (б, ի) пр.
философскій.

իժ-ար-անիւնիւնիւն, հան с.

философія; мн. ч. плоды
занятія философіею *Хр.*
իժ-ար-անիւնիւնիւն ի сравн. ст.
мудрѣйшій.

իժ-ար-անիւնիւն և пр. мудрый;—
с. мудрецъ.

իժ-ար-անիւնիւն, հան с. муд-
рость.

իժ [i + հան] неопр. м. нѣчто;
вслѣдъ за именами, рав-
но глаголомъ իմի являет-
ся частицею, которая
своею неопредѣленностью,
смотря по тексту, уси-
ливаетъ или, напро-
тивъ, ограничиваетъ зна-
ченіе предшествующаго
слова, и тогда лишь от-
части представляется
возможность сохранить
его въ русскомъ перево-
дѣ, замѣняя выразе-
ніями въ родѣ: по ис-
тинѣ, именно или до из-
вѣстной степени, почти,
пожалуй и т. п.

իժն склоняется во мн. ч.

իժն-ն-ի և

իժն-ն-ի, և և ան (իմամբ)
кол. ч. девять.

իժն-իւրա (б, ի) поряд. ч.
девятый.

իւձ см. 14.

իւձ *неопр. м.* что либо; — *вопр.* что? *որ* *իւձ* см. *որ*; *իւձ* *որ* = *որ* *իւձ*; *որպիսի* *իւձ* какъ напри-
мѣръ; *ոչ* *իւձ* нисколько
не, никакъ не; *չէ* *իւձ*
ничего; *զիւձ* что *Исх.*
20, 17; *զիւձ* *այն* *բանք*
իցեն что это за слова?
Объ еп. Иоан.; нѣчто, *այն-*
չափ *իւձ* *զի* *ևն* *Объ еп.*
Иоан., *իւձ* иногда замѣ-
няетъ частицу *իմ* въ
ея значеніи именно, поч-
ти и т. п. см. *подъ*
этимъ *словомъ*; имуще-
ство, особ. во мн. ч.:

իւձ-ի, *ի* с. имущество, бо-
гатство.

իւձի, *եան* *опред. м.* самъ;
себя, *յիւրեան* въ себѣ
Быт. 1, 29; *զиւրն* его
Поч. св. от.

իւձաւորութիւն, *եան* с. са-
модержавіе; *твор.* само-
державно.

իւձաւոր (ե,ի) с. прави-
тель; князь; *իշխան* *աշ-*
խարհ топархъ *М. Хор.*
Письмо Авг.

իւձաւորութիւն, *եան* с. уп-

равленіе *Быт. 1, 16*;
господство, княжество;
власть *Матѳ. 21, 23.*

իւժ-էճ *и.* владычествовать
съ *род.* надъ *кѣмъ* *л.*
Быт. 1, 26; управлять
съ *род.* *чѣмъ* *л.*

իջ/ան-էճ, *ի* *и.* спускаться;
сходить; слѣзать; сли-
ваться *ի* съ *вин.* куда
л. Вид. ст.

իջ-յ/ան-էճ, *ի* *и.* застав-
лять спускаться; сводить,
тащить внизъ съ чего *л.*

ի- см. 14.

ի-ի нар. по истинѣ, въ са-
момъ дѣлѣ; — со. же
Матѳ. 21, 26; а, но.

ի-ի-լ-լ см. *и-и-լ-լ.*

ի-ի-յ-յ нар. тотчасъ, немед-
ленно.

ի-ի-ւ-ւ-յ см. *и-и-լ-լ.*

Իսրայել этн. н. Израиль.

իշ (ե,ի) с. вещь, дѣло;
обстоятельство.

իշար-իշար (ե,ի) *пр.* раз-
сматривающій что либо,
пристально разглядываю-
щій, разглядѣвшій *Вор.*
въ ч. *пер.*

իշար-իշար-իշար [իշ] с. дѣйстви-
тельность, правда:

порядокъ; обычай; право;
правосудіе.

* Իրեալի, особ. во мн. ч.

м. другъ друга, взаимно.

Իյէ см. ԻՏ.

Ի-Ի+ см. Ի+.

Ի-լ с. масло; елей.

¹ Ի-ր п прит. м. suus, свой;
его.

² Ի-р ом. Ի-րոյ, равно—

Ի-րեան лич. м. sui, sibi,
себя, себя и пр. (о

третьемъ лицѣ); отл.

Դիւրմէն отъ него, род.

мн. ч. Իւրեանց ихъ.

Ի-րաւանլ Ի-ր п неопр. м.
каждый.

Ի-րեանցաւորսն пр. при-
надлежащій, присущій
ихъ костюму.

Ի-րոյն прит. м. suus, его
собственный.

Ի+ [Ի] неопр. м. нѣчто;
тв. Իւիւր Իւիւր кое чѣмъ.

Լ.

Լ-ւճ гл. плакать.

Լ-ւճբնայի см. Ներսէս.

Լայի Ի пр. широкій.

Լայի-Լճ гл. расширять.

Լայի-Լիւն, եան с. шири-
на; ширь, ընդ Լ. երկրին
во всю ширь страны.

Լ-ւորիւլիւրոյի см. Սրբա-
հիւ.

Լ-ւորիւնայի, ևп этн. н. ла-
тинянинъ; католикъ Нерс.
Ламбр.

Լար Ի с. тетива.

Լ-ւ см. Զարի.

Լ-ւաւոյն Ի ср. ст. лучшій;
наилучшій.

Լեւան, (р)ան(Ի) с. гора.

Լեւանաւոր ա (Ե, Ի) с. гор-
ная равнина; гора и до-
лина, վանեալք և
ցրուեալք լինէին 'Ի
լեւանաւորսն ամուր ձո-
րոցն разсыпались и раз-
сѣивались по горамъ и

доламъ въ недоступныхъ
ущеліяхъ *Ел. Бит. арм.*
сз *перс.*

лб " *пр.* полный сз *тв.* че-
го л.; — *нар.* вполнѣ, со-
вершенно.

лб]з-тс, *буд.* лб глф, *нов.*
лб р, *неопр.* лб кб л *нед.*
л. становиться, быть;
случаться, удаваться
Матѳ. 23, 15.

лб р с. полнота, лб р л-
рл во *всей* своей, его
полнотѣ.

лб р л *пр.* налагающій иго,
порабощающій.

лб лш (лб) с. коромысло.
лб л-тс, (г)л, лб г л. на-
полнять; лб г лмдкншл
лб лл (молва) охвати-
ла все мѣста; лб лб лл
занимать посѣвомъ, за-
сѣвать; исполнять (сло-
во); дополнять *Матѳ.*
23, 32; 'л сз *вин.* сы-
пать во что л.; — *стр.*
быть наполнену.

лб ллш (лб) с. купаль-
ня, купанье.

лб л *нар.* только.

лб л с. свѣтъ, лб лл *Бит.*
1, 4 есть *вин.* сз мѣст.

суфф. л, въ данномъ
случаѣ имѣющимъ зна-
ченіе *опред. члена.*

лб ллш, лб л л. мыть;
омывать.

лб ллш с. см. лб л.

лб л с. ярмо; иго.

лб ллш лс, л гл. развя-
зывать; л ллш разрѣ-
шать, нарушать постъ
Поуч. св. от.; отвязы-
вать.

лб лш (лб) *пр.* молчали-
вый.

лб ллшш (лб) *пр.* даю-
щій свѣтъ; л лб ллш 'л
сз *вин.* свѣтитъ на что
л. *Бит. 1, 17.*

лб ллшшш (лб) *пр.* свѣт-
лый, свѣтящій; — с. свѣ-
тило *Бит. 1, 14.*

лб ллшшшл-л, лб л с. ос-
вѣщеніе.

лб ллшл л и л луна, мѣсяцъ.

лб ллшшш и л с. слухъ, мол-
ва, вѣсть.

лб ллшшшш, лб л с. слухъ; уши.

лб лс, (лб л)ш, лб л л. слу-
шать; выслушивать *Матѳ.*
21, 33; слушать; *прег-*
нантно: слышать и ви-
дѣть, лб л (въ смыслъ 'л

լԵԿ или *լԵԿԼԻԿ*) слыша
и видя *Ел. Бит. арм.*
сз *перс.*

լԵԿԼ см. *լԵԿԼԻԿ*.

լԵԿԻ см. *լԵԿԼԻԿ*.

լԵԿԼԻԿ, (*Ի'*) *Ի* ил. остав-
лять; пренебрегать;—*стр.*
ослабѣвать; отчаяваться;
обмирать; — *пр. прич.*
լԵԿԼԻԿ обмершій, лишив-
шійся чувствъ.

Խ.

ԽԵԼԻԿԻԿ, *ԽԵԼԻԿ* с. не-
зрѣлость; неопытность.

¹ *ԽԵԼԻԿ* с. прудъ; стоячая
вода; берегъ съ застоива-
шеюся у него водою,
ԽԵԼԻԿ *լԵԿԼԻԿԻԿ* *լԵԿԼԻԿԻԿ*
լԵԼԻԿԻԿ *լԵԼԻԿԻԿ* *լԵԼԻԿԻԿ*
լԵԼԻԿԻԿ стоячая вода у
береговъ чистыхъ, обиль-
но текущихъ источни-
ковъ *Вор. 63 ч. пер.*

² *ԽԵԼԻԿ*, *ԽԵԼԻԿ* и *ԽԵԼԻԿ* с. игра;
смѣхъ, насмѣшка.

ԽԵԼԻԿԻԿ ил. прыгать, ска-
кать; плясать; играть;
ринуться; двигаться, ше-
ствовать; см. *ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ*,
ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ.

ԽԵԼԻԿԻԿ, *ԽԵԼԻԿ* с. миръ,
спокойствіе.

ԽԵԼԻԿԻԿ ил. скакать, рѣз-
виться.

ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ ил. нарушать;
портить.

ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ, *ԽԵԼԻԿ* и *ԽԵԼԻԿ* ил.
завидовать.

ԽԵԼԻԿ с. крестъ.

ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ *пр.* замучен-
ный на крестѣ.

ԽԵԼԻԿԻԿ ил. распинать;—*пр.*
прич. ԽԵԼԻԿԻԿ распятый.

ԽԵԼԻԿԻԿ *пр.* смѣшанный;—
нар. беспорядочно, безъ
разбора.

ԽԵԼԻԿԻԿԻԿ *пр.* распут-
ный.

мѣшати, смѣ-
шивать; путать; — *стр.*
быть смѣшану; вмѣши-
ваться; сообщаться, имѣть
общеніе.

устрои-
вать козни, обманывать;
— пр. прич. устроивши злокозненно, ко-
варно.

pr. желтоватый, рыжий; золотистаго цвѣта, бѣлокурый *М. Хор.*
О Тигр.

...и (L/I) с. тьма.

пр. шрачный, тем-
ный.

л. мѣшать; препятствовать; прекращать; — *стр.* быть прекращену; переставать, изсякать.

Ինքն-լիշ, *հան* с. из-
нѣженность; слабость; *хо-*
тя это слово образовано
отъ—

лѣтъ (л,р) и р пр. из-
нѣженный; слабый; но
форма—

խէնչ-իւն, հան с., безъ
ослабленія звука *х* въ *х*
(или *х*) въ неударенномъ

слоѣтъ, есть вульгарное
правописаніе вм. ѣтъ-
ѣтъ-ѣтъ.

л. стричь.

показан (L, h) с. стрелкало.

ᠲᠤᠨ ᠣᠰᠢᠮᠪᠡᠯᠢᠪᠠᠳᠤᠶᠢᠨ, ᠣᠳᠤᠠᠵᠢᠱᠢᠪᠠᠳᠤᠶᠢᠨ.

глухой / *гл.* оглушать.

Ի՛՛՛՛՛՛՛ [**ի՛ի՛** կոփանիւ] ձ. ԿԻ՛՛՛՛՛՛՛
 րывать; исторгать; 'ի բազ
 իւ. срывать.

зѣмѣ и с. забота; попеченіе.

ἡμεῖς-ἐς *гл.* заботиться; пе-
щись; — *н. прич.* ἡμεῖς-ἐν
воспитатель *Хр.*

л. щадить 'р съ
вин. что л.

радоваться, ве-
селиться.

Знаешь ли (L/H) пр. веселый, радостный.

ᲕᲗᲐ Კ Ქ. исканіе; просьба.

𐰣𐰆𐰪𐰭𐰆𐰪 𐰤. ИСКАТЬ, 𐰣𐰆𐰪𐰭𐰆𐰪
 𐰤. ВЗЫСКИВАТЬ КРОВЬ,

мстить; требовать, просить; стараться *Матф.*
21, 46.

с. прошеніе;
просьба.

и с. яблочно.

Իսրահայանո-Քի-ն, Էսին Ը.

разумъ; благоразуміе; *тв.*
разумно.

հոհակեր ա (*հ, ր*) [*см. *հոհակեր*] *с.* поваръ;
'*ր* հոհակերացն изъ кух-
ни *Поч. св. от.*

հոհէմագոյն *ր* *ср. ст.* муд-
рѣйшій.

հոհ-հոհ-է՛ս *ил.* закалывать;
убивать.

հոհ-հոհ-մո՛հ, ահ *с.* избіе-
ніе; умерщвление.

հոհարհ ա (*հ, ր*) *и ր* *пр.*
низкій; краткій *Вид.*
ст.; 'р *հոհարհ* внизу.

հոհարհ-է՛ս *ил.* преклонять
колѣна *Обз еп. Иоан.*;
обыкновенно имѣетъ то
же значеніе, что—

հոհարհեցո՝յալ-է՛ս, *ր* *ил.*
унижать.

հոհարհ-է՛ս *ил.* быть унижен-
нымъ, кроткимъ; смирять-
ся *Вид. ст.*

հոհարհո-թի՛ն, *հաին* *с.* низ-
кость; покорность, кро-
тость, смиреніе.

հոհար ա (*հ, ր*) *с.* маль-
чикъ; юноша.

հոհան-ան-է՛ս *ил.* быть запу-
щеннымъ, невоздѣлан-
нымъ.

հոհարհան-է՛ս *и*

հոհարհան-է՛ս *ил.* признавать,
հ. դպարտող թիւն при-
знавать себя побѣжден-
нымъ;—*стр.* быть при-
знану.

Խոհրդ ա *соб. им.* Хосрой
II Парвизъ, персидскій
царь (590—628).

հոր *п* *с.* трава.

հորոր-է՛ս *ил.* отклоняться,
отступать, *հ. առ իրեա-*
րըս уступать другъ дру-
гу *Вид. ст.*; заблуждаться;
сбиваться съ пути ||
приближаться.

հորորակի՛ն *нар.* поперекъ.

հոր *п* *пр.* глубокій, 'р *հոր*
глубоко.

հորմանի ա (*հ, ր*) *пр.* хит-
рый, коварный.

հորան ա (*հ, ր*) *с.* палатка:
храмъ *Нерс. Бла., стр.*
58.

հորդ *п* *с.* власяница, вре-
тище.

հորդանդերձ *пр.* одѣваю-
щійся въ власяницу, но-
ситель вретца *Ф. О*
Муш.

Խորէ՛նացի՛ն, *л* *соб. им.* Хо-
ренскій, прозвище ар-

мянскаго историка V в. Моисея, происходившаго изъ неизвѣстнаго нынѣ мѣстечка Խորէւնի или Խորէնի. Такъ какъ Խ, равно сокращеніе его ք=խ въ фонетикѣ армянскаго языка является равнозначущимъ звука ւ, то Խորէւնի или Խորէնի можно признать мѣш діалектической разновидностью названія Խորւնի, мѣстечка близъ Муша (въ Турецкой Арменіи); въ пользу этого отождествленія говоритъ мѣстное преданіе: въ монастырѣ св. Апостоловъ, около Хоронка, показываютъ могилу Моисея и его брата Мамбрэ (Ad. Baumgartner, Ueber das Buch «die Chrie», стр. 457, прим. 1); см. Մոմբրէ.

Խորհիմն լ. думать; разсуждать Матѳ. 21, 25; замышлять.

Խորհրդաբեր լ. совѣтъ, Խորհրդաբեր լ. совѣщаться, обсуждать; раз-

сужденіе; мысль, грѣховная мысль Поуч. св. от., стр. 14 и 15; намѣреніе; тайна, таинство.

Խորհրդաբեր (Խ, Բ) пр. таинственный, имѣющій таинственный смыслъ Нерс., стр. 58, иди рѣчь о мистическомъ числѣ 70.

Խորհրդի լ. 'ի сѣ отл. уклоняться отъ чего л., остерегаться; стѣсняться, стыдиться чего л.

Խորհրդաբեր, ան (սլ) с. разрываніе, сокрушеніе, Խ. աղբղանց Ел. Бит. арм. сѣ перс.

Խորհիմն լ. прокалывать, пронзить; ранить; — пр. прич. Խորհրդաբեր исколотый, раненый.

Խորհրդաբեր и н с. суматоха, смятеніе.

Խորհրդաբեր լ. приходиться въ смятеніе; трепетать.

Խորհրդաբեր с. собраніе, соединеніе, Խ. առնել соединяться, сшибаться; толпа.

Խորհրդաբեր լ. волновать, смущать; — стр. волноваться, смущаться 'ի վերայ по чему л.

խր-անս լ. БЫТЬ частымъ,
густымъ; тѣсниться, ժաւ
սն ժաւս խոսցեալ
моди тѣснились другъ къ
другу *Ел. Бит. арм. сз*
перс.

խրխանսխր *пр.* благодущ-
ный, веселый.

խրխ-անս լ. роскошест-
вовать; наслаждаться; ве-
селиться.

խրխանսխր-խի-ն, *Կան* с.
пиршество.

խրխ *ս.* поученіе; со-
вѣтъ.

խրխանսխր-խի-ն, *Կան* с.
наставленіе, поученіе.

խրխ-է՛ս լ. поучать *սն*
сз вин. чему л., настав-
лять; наказывать.

խրխան-ս, *ш* с. бичливость,
заносчивость.

խ-ս-է՛ս լ. говорить, խա-
սցաւ ընդ ժողովուրդս
сталъ говорить народу
Матѳ. 23, 1.

Թ.

Ծագ-է՛ս լ. восходить,
свѣтитъ 'Ի *сз вин. надъ*
чѣмъ л.

Ժաժան-է՛ս լ. колыхаться;
быть зыбкимъ.

Ժաժի-է՛ս լ. скрывать, по-
крывать; — *стр.* скры-
ваться.

Ժաժիյի Ի с. покрывало.

Ժաժո-ի *пр.* скрытый, тай-
ный, 'Ի ճ. тайно.

Ժաի *ш (Կ, Ի) и ս.* отвер-
стіе, щель; — *пр.* просвер-
ленный, сз течью *Вид.*
ст.

Ժաի-է՛ս լ. просверливать;
разверзать.

Ժաի-ի աի (*ս, Կ*), *ш (Կ, Ի) и*
ս с. цвѣтокъ; ճ. Հա-
սաիի цвѣтушій возрастъ.

Ժաի-սաիի *ш (Կ, Ի) и Ի*
пр. украшенный цвѣтами;

баться, отливать (цвѣта-
ми) *Нерс. Благ.*, 56 стр.

ծխանի, ան (ու) и

ծխելի, ան (ու) с. ла-
сточка.

ծնանի, ալ и. родять; —
и. прич. ծնող родитель,
— льница.

ծնանի ան и и с. рож-
дение; порождение; дѣти
Нерс. Благ.; ծնունդը
Бытіе, названіе первой
книги пророка Моисея;
Рождество.

ծոյլ (Է, Ի) и Ի пр. лѣ-
нивый, нерадивый.

ծովու с. море; озеро; прудъ.

ծովի (Է, Ի) с. озеро.

ծովյե՝ն и пр. морской.

ծռնի с. колѣно; ծ. անի ս-
гибать, преклонять ко-
лѣна.

ծոյ и с. лоно, нѣдро; па-
зуха, грудь; нутрь, са-
мая середина, сердце 'Ի
ծոյ քաղաքին *Арист.*
Ани.

Կ.

Կանի, ան (Ի) с. молоко.

Կաթնի Ի соборное посла-
ніе *Л. П. Письмо.*

Կաթն см. Կան.

Կալ (Է, Ի) пр. хромой.

Կանախ (Է, Ի) с. волшеб-
никъ.

Կանախի пр. заплакан-
ный.

Կանի стоять, Կ. յան сто-

ять на ногахъ, յալալիս
Կ. стать на молитву; у-
стоять, выдерживать *Ф.*
О Муш., держаться; Կ. 'Ի
վերայ сз род. понимать,
доискиваться чего л.; Կ.
շուրջ Կ сз твор. обсту-
пать кого л.; находиться,
լնդ լծով կանախ нахо-
дившійся подъ игомъ *М.*

Хор. О Тигр.; быть, 'р
 ներքոյ կայ присутст-
 вуетъ, имѣется.
 2 կամ-տ, ւ с. воля, ոչ կա-
 ճաւք противъ воли; при-
 казаніе, повелѣніе.
 3 կամ со. или.
 կամ-է՛՛, неопр. կամել ւл.
 хотѣть.
 Կայելъ соб. им. Каинъ.
 կայր-տ, ր с. скрипъ, трескъ,
 хлопаніе, կայթի հար-
 կանելու бречать, хло-
 пать.
 կայր, Եր с. императоръ.
 կանաչագիւլ пр. украшенный
 зеленью; Կ. տեսիլ кра-
 сивый видъ зелени, кра-
 сивая на видъ зелень.
 կանաչի, Եւ (ւ) пр. жено-
 подобный; женскій; сла-
 бый.
 կանգն-է՛՛ ւл. ставить, Կ.
 խորան разбивать палат-
 ку; поднимать, возбуж-
 дать.
 կանչ-է՛՛ ւл. звать; взывать.
 Կանաչադէ՛լիս, ո геогр. н.
 Каппадокія.
 կանաչ-տ, ւ и ր с. колчанъ.
 կանչելու пр. прич. охва-
 ченный.

կանչ-է՛՛ ւл. связывать; при-
 вязывать.
 կանաչ-է՛՛ ւл. расхищать.
 կան-տ, ւ с. колесница.
 կանոն-յան-է՛՛, ր ւл. воз-
 двигать; строить; вить
 (гнѣздо).
 Կанѣ-т, ր геогр. н. Каспій;
 Կասпիդ ծով Каспійское
 море.
 կանոն-ճ, ան(ւ) с. отступ-
 ление, отпаденіе Л. П.
 Ист.
 կանաչելու пр. прич. со-
 вершенный.
 կանաչի-լ ւ (Ե, ր) с. испол-
 нитель.
 կանաչի-ճ, ան(ւ) с. окон-
 чаніе; конецъ; совершен-
 ство.
 1 կար ո и ր с. веревка.
 2 կար ր и ո с. сила; воз-
 можность Нерс. Ламбр.
 կանաչելու ւ (Ե, ր) с. пред-
 теча.
 կարտ ւ (Ե, ր), с. порядокъ.
 կարդ-ամ ւл. звать; назы-
 вать || читать.
 1 կար-է՛՛ ւл. пить.
 2 կար-է՛՛, արդ ւл. мочь; Կա-
 рող եմ могу.

ст. весьма полезный для жизни.

իւրաւիւր ս с. пища.

իւրաւիւր-է՛ս յ. л. питать, кормить.

իւրաւիւր-իւ (h, f) с. образъ; форма.

¹ իւր-ի с. кить Быт. 1, 21.

² իւր-ի с. точка; мишень, цѣль; моментъ, время.

իւն, ինոջ, ինիւմբ, ինիւմբ с. женщина; жена.

իւր-ի с. страсть, страданіе.

Կիր-ի соб. им. Киръ, персидскій царь.

իւր-ի-է՛ս, (ս) ի յ. л. глотать, поглощать.

իւր-ի с. вѣсь; вѣсы; судъ.

իւր-է՛ս յ. л. взвѣшивать.

իւր-է՛ս յ. л. попирать, топтать; —пр. прич. իւրիւմբ попранный *Поч. св. от.*

Կուր-ի, և соб. им. Кулпинскій, такъ называется по мѣсту происхожденія писатель V вѣка *Езникъ* (Եզնիկ), одинъ изъ старшихъ учениковъ Месропа, изобрѣтателя армянскаго алфавита. Главнымъ его произве-

деніемъ считается переводный трудъ Եզնիկոյ Опроверженіе лжеученій, въ четырехъ книгахъ. Шестнадцатая статья *Хрестоматіи* представляетъ начало второй книги, посвященной опроверженію персидской религіи маздаизма, и взята изъ Венедиктскаго изданія 1826 года (стр. 113—115).

Կոյն-իւր իр. полный жалости; сокрушенный, удрученный.

Կոյն и

Կոյն, ահ с. сторона, 'ի կոյնի сь вин. въ сторону кого л., 'ի մահա-ծոռն կոյնի Хр.; страна, край.

¹ Կոյն-ի с. дѣва; дѣвица.

² Կոյն-ի (h, f) с. сторона.

Կոյն-ի (h, f) и իр. слѣпой.

Կոյն-է՛ս յ. л. звать; называть; приглашать; —стр. называться *Матѳ. 23, 7.*

Կոյն-ի-է՛ս յ. л. избивать; —пр. прич. կոյնիւմբ побитые, убитые.

Հաբէլ см. Աբէլ.
 Հագար соб. им. Агарь.
 Հազар кол. ч. тысяча.
 Հալածակն ш (b, p) пр. гонимый, преследуемый.
 Հալածէն ил. гнать.
 Հալածելիш (b, p) с. гонитель.
 Հակառակш (b, p) и p пр. противный, противоположный;—предл. сз род. напротивъ.
 Հալորդէն и
 Հալորդէն ил. быть причастнымъ, сообщникомъ Матѳ. 23, 30; имѣть общеніе ընդ сз вин. сз кѣмъ л. Нерс. Ламбр.
 Համագնոր пр. весь столпившійся, всею толпою.
 Համահաճայի p пр. цѣлый, весь;—нар. цѣликомъ, заразъ.
 Համանման p пр. подобный, похожій.

Համալը—էն ил. вмѣстѣ идти, дружно нестись.
 Համառոտ p пр. краткій.
 Համարէն ил. считать, почитать, առ ոչ ինչ հ. ни во что не ставить.
 Համարյալէն ил. осмѣливать-ся.
 Համբալш (b, p) с. ребенокъ; мальчикъ; юноша.
 Համբառ—յն—ան, (pд) p ил. поднимать; возвышать; возносить;—стр. подниматься; возноситься.
 Համբառш (b, p), n и ու с. молва, այս հ. молва объ этомъ; слава.
 Համբառէն ил. разглашать.
 Հայ n этн. н. армянинъ, Հայերէն по армянски, Հայ-ռուսերէն армянско-русскій;—Հայր Եօրք. н. Армения, Մեծ Հայր, Կրկիր Հայոց Մեծայր Великая Армения, Armenia Major, Փարս Հայր

Малая Арменія, Armenia Minor, *Բարձր Հայք* Верхняя Арменія, *Չորրորդ Հայք* Четвертая Арменія. *Հայաստան* / *геогр. н.* Арменія.

Հայեցանք / *ил.* заставить кого л. смотрѣть, глядѣть ' / *сз вин.* на что л. Л. П. Письмо.

Հայ-ի՞նք *ил.* смотрѣть, взглянуть, обращать вниманіе; / *վեր Հ.* смотрѣть вверхъ, оглядываться.

Հայր, *род.* *Հայր*, *основа* *Հայրին* и *успеченная* (вз *им.*, *вин. мн. ч.*, иногда и *вз твор. ед.*) *Հայր* с. отецъ, *սուրբ Հայրք* святые отцы *отшельники*, *изреченія* и *разсказы* *коихъ* *приведены* *въ Хрестоматіи* (*V-ая статья*) *по Венеціанскому изданію патериковъ* (*Վարդ արքոց Հայրանց* *Էն* 1855) *томъ I*, 432 *стр.* = *V a*, 513 *стр.* = *V b*, 560 *стр.* = *V c*, 579 *стр.* = *V d*, 612—613 *стр.* = *V e* и 712—713 = *V f*).

Հայրանիւն *ш* (*Է, Ի*) *отцовскіѣ*. *Հայրանիւն* *ш* (*Է, Ի*) с. *патріархъ*.

Հայրենի, *Էա* (*Ա*) *пр.* *отечественный*, *родной*.

Հանապազ *нар.* *постоянно*.

Հանգիստարար *нар.* *съ* *равною* *быстротою*, *одно-временно* *Вор. въ ч. пер.* *Въ Венец. изданіи вмѣсто этого слова стоитъ* *անգիստարար*, *не* *объясняемое* *въ словаряхъ*.

Հանգիստարար *ш* (*Է, Ի*) *пр.* *подобный*.

Հանգոյն *пр.* *однообразный*, *равный*; — *нар.* *равнымъ образомъ*.

Հանգոյն / с. *завязка*, *застежка*.

Հանգ/լին, *Էա* *ил.* *отдыхать*, *почить* *Исх. 20, 11*.

Հանդարար / *пр.* *сдержанный*: *покойный*, *смирный*.

Հանդարար-էն *ил.* *успокаиваться*.

Հանդարար-իւն, *Էան* с. *спокойствіе*.

Հանդերձ / с. *одежда*.

Հանդեպ *предл.* *съ* *род.* *навстрѣчу*; *напротивъ*, *противъ*.

Հանդէս *ի* с. собрание; борьба, состязание; ристалище *Троп. Сарг.*; зрѣлище; смотръ; доказательство.

Հանդիպիւմ *ի* л. случаться, оказываться.

Հանդիսաւոր *и* (*б,ի*) *пр.* торжественный, славный.

Հանդո՞րծիւմ *и* л. выдерживать, терпѣть, выносить; мочь *Вид. ст.*

Հանել, *ի* л. извлекать, Հ. ջուր черпать воду *Вид. ст.*; выводить *Исх. 20, 2, Հ. զձազս* выводить птенцовъ; производить *Быт. 1, 12*; изгонять (бѣсовъ); исторгать; отнимать, брать *յհիւքն* къ себѣ *Обз еп. Иоан.*; 'ի խաչ Հ. распинать на крестѣ.

Հանձնար *и* *и* с. способность, искусство; умѣніе, знаніе; мудрость, разумъ.

Հանձնարաւոր *и* (*б,ի*) *пр.* способный, искусный; мудрый, разумный; — *нар.* искусно *Нерс. Благ., стр. 58.*

Հասնիւմ *и* (*б,ի*) с. ростъ; воз-

растъ *զՀասակս ամենեցուն* возрасты всѣхъ людей, *т. е. людей* всѣхъ возрастовъ, *արանց Հասակաց և կանանց* для мужчинъ и женщинъ *всѣхъ* возрастовъ *М. Хор. О Тигр., իւրարանչիւր Հասակ մոմ* всякаго возраста.

Հասնիւմ, *ի* л. достигать; прибывать; являться, наступать (о времени); 'ի վերայ Հ. постигать, понимать, получать *сз род.* что л., *մասին Հասնալ երանական* получивъ въ удѣлъ блаженство *Нерс. Благ.*

Հասարակ *и* (*б,ի*) *пр.* общій; *мн. ч.* всѣ вообще, *սակ Հասարակ* вообще, поголовно; всѣ безъ изъятія.

Հանի *и* с. колось.

Հասնացնիւմ, *ի* л. доводить; 'ի վերայ Հ. *и* Հ. *сз род.* наводить, нагонять на кого л.

Հասնակեղծ *и* *пр.* плотно вбитый; устойчиво водруженный, Հ. Հիմնւք *и* խոր глубоко *и* крѣпко

ный; точный; ясный; до-
стовѣрный; твор. ясно.
Հաւարտ, *п* с. вѣра.
Հաւարտի, *бш* (*лп*) *пр.*
достойный вѣры; вѣроят-
ный; *сз* отриц. Հաւատա-
ւորի невѣроятный.
Հաւարտի *ил.* вѣрить '*ի*
сз вин. во что *л.*; —*пр.*
прим. Հաւատացեալ '*ի*
Քրիստոս, вѣрующій во
Христа, *шп* *իւրեանց*
Հաւատացեալ довѣрен-
ный имъ Хр.
Հաւարտի՛ն *ш* (*б,ի*) *пр.* вѣр-
ный, преданный.
Հաւարտոր *ш* (*б,и*) *пр.* с.
монахиня.
Հաւ" = Հօ" *см.* въ концѣ
словъ, начинающихся *сз* Հ.
Հեղ" *пр.* кроткій.
Հեղեւոր *нар.* кротко, сми-
ренно.
Հեղեւոր *пр.* тихо текущій,
тихій.
Հեղեի *нар.* кротко; тихо.
Հեղեւոր *ш* (*б,и*) с. языч-
никъ.
Հելլենայի *эти. н.* эллинъ;
греческаго (православна-
го) исповѣданія *Нерс.*
Ламбр.

Հեծ/անի՛ն, *ш* *ил.* сажусь
верхомъ, вѣду верхомъ '*ի*
ձի на конѣ —*пр.* *прим.*
Հեծեալ вѣдущій верхомъ,
всадникъ.
Հեծեալ, *п* с. конница.
Հեղճամբ, *ш* *ил.* медлить,
мѣшкать; дѣйствовать вя-
ло.
Հեղի, *бш* *соб. им.* Илій
первосвященникъ, отецъ
Офни и Финееса *см.* I
Царства 3, 12—13, а
также 1, 2 и 4 главы.
Հեղճ, '*и* *ил.* лить; про-
ливать; —*стр.* литься; '*и*
сз вин. вторгаться куда
либо, наполнять что *л.*;
—*пр.* *прим.* Հեղեալ
լաղաՀոլթեան погряз-
шій въ алчности *Объ еп.*
Іоан.
Հեղորանի *ил.* наслаждаться.
Հեղորի՛ն, *бш* с. наслаж-
деніе, удовольствіе.
Հեղոր *ш* (*б,и*) *пр.* дале-
кій, дальній.
Հեղ" с. плетение: верев-
ка, ремень (обуви) *Объ*
еп. *Іоан.*
Հեղ" и *б* с. слѣдъ, *զՀետ*
сз *род.* слѣдъ за кѣмъ

և., послѣ чего л.; твор.
 сз мѣст. *սյնուհետև*
 послѣ него, послѣ того,
 затѣмъ, впослѣдствіи;
 отл. сз мѣст. *յայտհե-
տև* послѣ этого, отнынѣ.
հերկանմարդի пр. пѣшій
 воинъ.
հերկեմ гл. слѣдовать, по-
 слѣдовать; подражать.
հեր ш (б,р) с. волосъ.
հերյան гл. разсѣкать;
 разрывать.
հիմ, *ան* (пн) с. основаніе,
 фундаментъ.
հին пр. древній, старый;
 прежній М. Хор. О Тигр.,
հին ակերս ветхій день-
 ми, престарѣлый.
հինգերորդ пр. кол. ч. пят-
 надцать.
հինգերորդի ш (б,р)
 пор. ч. пятнадцатый.
հինգերորդ ш (б,р) пор. ч.
 пятый.
հանդերձ, *հան* с. бо-
 лѣзнь.
հանդ с. сѣверъ.
հանդան гл. умирять,
 покорять.
հանք, *ի* с. средство.
հանքաքար ш (б,р) пр. изо-

брѣтательный; возмож-
 ный, *է* *հ* нельзя сз
 дат. пад. лица, но у
 Нерс. Благ., стр. 58.,
 ем. дат. изъ-за размѣра
 стоитъ им.: *հողհէն
մարդ երկրաւոր*.
հանդէմ гл. находить сред-
 ство; изощряться; выду-
 мывать.
հնգերորդ см. *հնգերոր-
դ*.
հնգերորդի см. *հն-
գերորդի*.
հնչան ш (б,р) с. точило.
հնչեմ гл. звучать; огла-
 шаться *զայն* возгласомъ,
 крикомъ.
հնչեցնայան гл. ог-
 лашать.
հնչում, *ան* (пн) с. звонъ;
 отзвукъ, эхо.
հոգ с. забота, см. *ընդե-
ն*.
հոգեմ гл. сз вин. заботить-
 ся о чемъ л.
հոգեշնորհ пр. одаренный
 благодатью св. Духа.
հոգեւոր ш (б,р) пр. видя-
 щій духомъ; ясновидецъ.
հոգեւոր ш (б,р) пр. духов-
 ный.

Հոգի, *հա* (ւո) с. духъ
Быт. 1, 2; душа.

Հող с. земля, прахъ.

Հողաբլուր с. земляной холмъ, земляная насыпь; гряда земли.

Հողիկէն *ш* (հ,հ) *пр.* земной, изъ праха; *переносно:* тлѣнный, смертный.

Հողմ *и*

Հողմ, *шն* (ուն) с. вѣтеръ.

Հոհան, *шն* (հ) *пр.* однородный; родственный.

Հոհերմс см. էրմс.

Հոյւտ, *ի* с. рой; толпа; сонмъ.

¹ Հոս-էс *ил.* лить, изливать; низвергать, повергать, раздавливать *Матѳ.* 21, 44.

² Հոս-էс *и*

Հոս-էс изливаться; течь.

Հոգիէն *ш* (հ,հ) с. ущелье.

Հոդ с. запахъ.

Հոդ с. огонь.

Հոհան-ի *ш* (հ,հ) *пр.* славный.

Հոհանիւն, *ш* (ւո) *пр.* имѣющій прославиться; достойный славы.

Հոհան-էс *ил.* разглашаться; славиться.

Հոհան-ի *ш* (հ,հ) с. метаніе пламени, молнія.

Հոհան-էс *ил.* приказывать, повелѣвать.

Հոհան *ш* (հ,հ) с. приказаніе; заповѣдь *Исх.* 20, 6.

Հոհան, *ш* (ւո) *пр.* дивный.

Հոհան-ի *ш* (հ,հ) с. площадь; народное собраніе.

Հոհան-ի-էс *ил.* возглашать, возвѣщать.

Հոհան *и* этн. н. еврей.

Հոհան-ի *ш* (հ,հ) с. вѣстникъ; ангелъ.

Հոհան-и-т, *ш* с. радость, веселіе.

Հո-и *и* с. стадо.

Հо-и см. Հоур.

2.

Չափ ու с. птенець.
 յարահարհ, *ան* с. лѣвая
 сторона; лѣвое крыло,
 флангъ.
 յարէ՞ս ил. осмѣивать, над-
 ругаться.
 յայի с. голосъ, возгласъ,
 крикъ, звукъ; ձայիք
 лязгъ *Ел. Б. арм. сз*
перс.
 յէլ см. Դ--.
 յէլ см. Դ--.
 յէռ, *ան* (*ի*) и *ш* с. рука,
 'ի ձեռն при посредствѣ,

съ помощью; 'ի ձեռանէ
 отъ руки, отъ.
 յէշ с. лошадь, конь.
 յէրէնէ, *ես* (*ւո*) с. оливко-
 вое дерево, լեւոն Չի-
 թենկոց Елеонская гора.
 յէր с. даръ, подарокъ;
 награда.
 յէռ, (*р*) *ան* (*ու*) с. зима.
 յըռ с. ущеліе.
 յըռ с. одежда; верхняя
 одежда.
 յիւն, *ան* с. рыба.

1.

Լազար соб. им. Лазарь:
 Л. Парпскій, изъ села
 Парти (на полдневномъ
 пути къ северу отъ Эч-

миадзика) есть армян-
 скій историкъ, младшій
 современникъ Емисея (см.
 Եղիշ). Изъ произведе-

նիւ Լազարя извѣстны
Պատմութիւն Հայոց
Исторія Арменіи, итън-
ная между прочимъ свое-
образнымъ освященіемъ
событій, сопровождав-
шихъ борьбу съ персами
армянъ, подъ предводи-
тельствомъ Вардана
(+451), и Посланіе къ
Ваану Мамиконяну, выз-
ванное желаніемъ автора
оправдаться отъ напа-

докъ непросвѣщенныхъ
современниковъ изъ духо-
венства. Изъ обоихъ про-
изведеній заимствованы,
съ незначительными из-
мѣненіями, по неболь-
шому отрывку для Хре-
стоматіи, именно XIII
статья=174—176 стр.
и XV статья=573—
577 стр. Венеціанскаго
изданія (1873 г.)

ճ.

ճախրել և. кружиться,
взвиваться.
ճակարակ с. лобъ; фронтъ
войска; ճ. պատերազմի
боевой строй, поле битвы.
ճառակ (Է, Ի) и Ի с. блескъ;
сверканіе.
ճանաչար (Է, Ի) пр. съ
оборкою: съ бахромою, съ
кружевами.
ճայլակ, ակ (սև) с. трескъ;

раскаты.
ճանաչել, (ճան) Էս և.л.
знать, узнавать.
ճանաչարակ (Է, Ի) с. доро-
га, путь.
ճառակ (Է, Ի) и ս с. вкусъ,
ճ. մահակ ընդունիլ
вкушать смерть.
ճառակել և.л. вкушать.
ճառակար Ի с. лучъ.
ճառել և.л. говорить; раз-

сказывать; проповѣдывать.

ճարյալ *п* с. жиръ; масло; полнота, обиліе, богатство.

ճշտել *л* *л*. подвизаться; употреблять крайнія усилія, подвергаться опасности *Ф. о Муш.*

ճշտել *л* *л*. торжественно выступать, гулять; прыгать, скакать; рѣзвиться *Аристакэс*.

ճշտել *л* *л*. спѣшить, стараться.

ճշտել *см.* *ճշտել*.

ճշտել *п* и позднѣйшее

ճշտել *п*, *п* и *ш* (*п, п*) с. сукъ, вѣтка *Нерс. Благ., стр. 58: если въ данномъ мѣстѣ Ժրաժ не считать опечаткою Парижскаго изданія Ողբ Եղեմիայի или отискою переписчика вм. Ժրաժ, то см. ճշտել.*

ճշտել *см.* *ճշտել*.

ճշտել [*ճ/իղ*] *л* *л*. пускать ростки;—*пр. прич. Ժրաժ* вѣтвистый, съ вѣтвями *ср. ճիղ*.

ճշտել *нар.* поистинѣ, точно.

ճշտել *п* (*п, п*) и *п* *пр.* истинный; *тв.* истинно, точно. навѣрно.

ճշտել *см.* *ճշտել*.

ճշտել *п* *п* *л*, *п* *л* с. истина.

ճշտել *п* *л*, *п* *л* с. могущество, богатство.

ճշտել *л* *л*. избавлять, спасать; избавляться, спасаться.

ճշտել с. вскрикиваніе.

ճշտել *п* (*п, п*) *пр.* пискливый отъ глагола *ճռռել* чирикать, пищать (о птицахъ).

ճշտել *л* *л*. махать, трясти, потрясать;—*стр.* трястись; колыхаться *Арист.*

Մի предл. сз род. надъ,
на.

Համար и

Համար / пр. сораз-
мѣрный, равный.

Հոգ пл и (пл)ան, — **Հոգ** с.
смерть.

Հանձնարար ш (б, /) пр. осуж-
денный на смерть; до-
стойный смерти.

Հանձնարար с. поправитель
смерти.

Հանձնարար ш (б, /) с. над-
гробный памятникъ; ар-
хитектурные орнаменты
и сооружения, какъ то
вотивные кресты, башни
и т. п., воздвигавшіеся
въ чью либо память на
городскихъ стѣнахъ для
украшенія или обороны
Нерс. Благ., стр. 57.

Մանգուկ соб. им. Ма-
миконянъ, княжескій родъ
въ древней Арменіи.

Հայր, род. **հայր**, основа

հայր [успыченная изъ пол-
ной **հայրան**] с. мать.

Հայրենի нар. матерински,
какъ мать.

Հայրենի и

Հայրենի ш (б, /) пр. дуб-
равный: ¹ дубрава, лѣсная
чаща; ² срубленное въ
дубравѣ дерево, бревно,
իրենդապատհար [/
ԹանձրուԹենի] **հայրա-
ւորաց** Ел. Бит. арм. сз
перс.; ³ дровосѣкъ.

Հանձնարար нар. особенно, **հ**
сз прош. прич. = **հանա-
ւանդ զի** сз изъяснитель-
нымъ наклоненіемъ.

Հանձնարար ш (б, /) с. воспи-
татель.

Հանձնարար / с. воспитатель.

Հանդուրձան, **հան** юность;
дѣтство; молодость, ' /
հանդուրձան сз юности.

Հանդուրձան см. **Հանդուրձան**.

Հանդուրձան ш с. отрокъ; чадо
Матѳ. 23, 37; мальчикъ;

соби́р. հայնկտի, հա (ւո)

дѣти.

հայն-շահ (հ, ր) с. фи́алка.

հայն-ր, ուն (ու род.) пр.

мелкій, малый.

հայն, шн (ր),—տուհ с.

часть; удѣлъ, участь.

¹ *հայն-շահ см. հայն-շ.*

² *հայն-շահ [հայն-ւո] пр. приближенные, գուհ դ. гвардія, отрядъ безсмертныхъ въ персидскомъ войскѣ.*

³ *հայն-շահ ր с. печать, sigillum: грамота, указъ; пергаментъ, рукопись; книга; лѣтопись, исторія.*

Մարտիկոն соб. им. Матѳея, евангелистг: отрывки изъ его евангелія, III-ья и IV-ая статьи Хрестоматіи, воспроизведены по Венеціанскому изданію Армянской Библии (1805 г.), съ перенесеніемъ изъ примѣчанія въ текстъ 14-го стиха 23-ей главы.

հայն, шн (ր),—տուհ с. палець, перстъ.

հայն-էз ил. передавать; предавать;—стр. быть преданнымъ, 'ր արտու-թիւն մատնիմъ терпѣть

пораженіе.

հայն-շահ, հայ [հայն-ւո] ил. приближаться; присту-пать Матѳ. 21, 23;—пр. прич. մատուցեալ առ րр приближившись, подошедши къ кому л. Матѳ. 21, 28, յառաջ մատուցեալ подвинув-шись впередъ, пошедши впередъ Вид. ст.

հայն-շահ-էз, ր ил. приближать, придвигать; շահանջու մ. прислушиваться, слушать.

հայն-շահ (հ, ր) этн. н. мидіецъ; Մարդ ցеор. н. Мидія.

հայն-շահ ր с. пророкъ; ւ. հին пророчица.

հայն-շահ с. человекъ; во мн. ч. обыкновенно—

հայն-շահ шн с. люди.

հայն-շահ-շահ (հ, ր) пр. населенный людьми, մ. շահ-նութիւն обиліе, при-рость народонаселенія Арист.

հայն-շահ-շահ (հ, ր) и ր пр. человеколюбивый.

հայն-շահ-շահ (հ, ր) и ր пр. человекоубійца, убійца.

հայն-շահ см. հայն-շ.

Տարրիւնիլ *см.* Տարր.

Տարրիւնիւն, *հան* *с.* чело-
вѣчество, *որ ինչ Ժարդ-*
կու թեան что *свои*ст-
венно людямъ, чело-
вѣ-
ческое.

Տարրիւն *с.* марзапанъ, на-
мѣстникъ, правитель по-
граничной провинціи, *такъ*
назывались и правители
Арменіи, которыхъ ста-
вили персидскіе цари.

Մարիւն *соб. им.* Маріамъ;
Марія.

Տարրիւն *с.* тѣло, *ճանա-*
պարհ էր Ժարմին ասի-
նեղոյն, дорога пролегла
по тѣламъ убитыхъ.

Տարր *ի* *с.* борьба; битва,
сраженіе.

Մարրիւն *соб. им.* Марти-
рій, сынъ *св. Сергія* вос-
воды.

Տարրիւնիւն, *կայ* *ил.* бороть-
ся; воевать, сражаться.

Տարրիւնիւն *см.* *ոգ* *с.* *ոգ*
словъ, начинающихся съ Ժ

Տարրիւնիւն *и* (*Է, Ի*) *с.* мы-
тарь.

Տարրիւն *ил.* очищать.

Տարր *см.* *Է*.

Տարր *и* (*Է, Ի*) *пр.* большой,

великій; *Ժ 'ի ձէն* *больш-*
шій, старшій изъ вась
Матѳ. 23, 11; զէն Ժ
է что *больше?* *Матѳ.*
23, 17.

Տարրիւն *и* (*Է, Ի*) *пр.* вели-
кій, величайшій.

Տարրիւն *пр.* весьма укрѣп-
ленный.

Տարրիւն *нар.* очень, весьма.

Տարրիւն *и* (*Է, Ի*) *ил.* уве-
личивать *Вид. ст.;* ве-
личать.

Տարրիւն *и* (*Է, Ի*) *пр.* велемудрый,
весьма мудрый.

Տարրիւն, *հան* *с.* вели-
чина; величіе.

Տարրիւն *ил.* раздѣлять; отдѣ-
лять *'ի ՋԷ—Է 'ի ՋԷ*
съ род. что либо и съ
род. отъ чего л. *Быт. 1,*
4;—стр. отдаляться.

Տարրիւն *и* (*Է, Ի*) *с.* верхняя
одежда, накидка.

Տարրիւն, *Է* (*Է*) *пр.* на-
ходящійся въ сторонѣ,
отдаленный; отсутствующій;
—*нар.* въ сторонѣ,
въ сторону, прочь.

Տարր, *и* *с.* грѣхъ.

Տարրիւն *и* (*Է, Ի*) *пр.* грѣш-
ный.

ԲԷԴ—*ш* (Է, Ի) *с.* пчела.

ԲԷԴ—*ալի*, *ալի* *пр.* пчело-
кий, медолазый: карій.

ԲԷԴ, *ալ* *и* *Էր* *с.* медъ.

ԲԷԴ—*ալի* *ш* (Է, Ի) *пр.*
единоборецъ.

ԲԷ—*ալի*—*ի*, *ալ*, *неопр.* ԲԷ-
ալի *ալ* *г.* умирать; —
пр. *прим.* ԲԷալ *а* умер-
ший, мертвый.

ԲԷԷԷԷ—*ի*—*ալ*, *ալի* *с.* со-
стояніе умершаго, мерт-
венность; смерть.

ԲԷԷԷԷ *ш* *соб.* *им.* Мес-
ропъ.

ԲԷԷԷԷ *ի* *кол.* *ч.* одиннад-
цать.

ԲԷԷԷԷԷԷԷԷԷ *ш* (Է, Ի) *пор.*
ч. одиннадцатый.

ԲԷ *а* *прит.* *м.* нашъ.

ԲԷԷԷԷ *а* *прит.* *м.* нашъ.

ԲԷԷ *нар.* иногда; ԲԷԷԷ—
ԲԷԷԷ, то—то.

ԲԷԷ *ш* (Է, Ի) *и* *а* *пр.* голый;
безоружный М. Хор. О
Тигр.

ԲԷԷԷԷԷԷ *ср* *ст.* совер-
шенно оголенный, обна-
женный.

ԲԷԷԷԷԷԷ, *ալի* *г.* обна-
жать; снимать 'ի *ալի*
съ головы.

ԲԷԷ *нар.* близь, ԲԷԷ 'ի
съ *в.* около чего *а.*, у
чего *а.*

ԲԷԷԷԷ *пр.* стоящій близ-
ко.

ԲԷԷԷԷ *ш* (Է, Ի) *пр.* ближ-
ній; близкій; родствен-
никъ.

ԲԷԷԷԷ *пр.* *прим.* [отъ
ԲԷԷԷԷ] приблизившій-
ся || приблизившій, уб-
равшій (волосы) Обз *сн.*
Іоан.

ԲԷԷԷԷԷ *г.* приближаться.

ԲԷ *а* *пр.* другой.

ԲԷԷԷԷԷ *см.* ալի.

ԲԷԷ *и* *ш* (Է, Ի) *пр.* сред-
ній; — *с.* середина, 'ի ԲԷ-
ԷԷ въ серединѣ, среди,
между Нерс. Благ., 'ի
ԲԷԷ *ի* во мѣ Нерс.
Благ., 'ի ԲԷԷ посреди
Быт. 1, 6. между. 'ի
ԲԷԷ съ *род.* Է 'ի ԲԷԷ съ
род. (отдѣлять) что отъ
чего *а.* Быт. 1, 4, ԲԷԷ
ԲԷԷ между Матѳ. 23,
35; чресла. поясъ (пояс-
ница) ԲԷԷ ԲԷԷ *и* ԲԷԷ-
ԷԷ Обз *сн.* Іоан.

ԲԷԷԷ *с.* запасъ; складъ.

ՀԺԿ-ի ահ с. комаръ.

1 ՀԺ кол.ч.одинъ; Մի առ Միոյ, равно Մի ըստ Միոջէ по одиночѣ, подробно; это слово часто употребляется въ качества неопредѣленнаго члена и въ такомъ случаѣ иногда остается безъ перевода Մարդ Մի Вид. ст., սահաւիկ Մի Вид. старца; сз мѣст. суфф. Միս Хр.

2 ՀԺ отриц. при повел. и въ предложен. անի ո՛ր, не. Իսկաւ ա (ե,ի) и ի пр. единомыслящій, единодушный; согласный, ՀԺ бытъ въ единеніи.

Իսկաւ-իւն, հան с. искренности, преданность.

Իսկաւ և пр. единственный, одинъ только; — нар. лишь, только.

Իսկաւիւնսցա (ե,ի) с. отшельникъ, монахъ.

Իսկաւսցա нар. однажды; разъ навсегда; вообще.

*ՀԺ-ն имѣетъ лишь формы мн. ч., и то исключая им. пад., числит. одинъ другого, другъ

друга, ընդ մ. см. ընդ. ՀԺ предл. до, մինչև ի сз вин. до чего л. Դеогр., մինչև յ сз вин. до, вплоть до, մինչև յերբ до какихъ поръ; — нар. пока; — со. пока, մինչդեռ пока еще, между тѣмъ какъ, въ то время какъ Матѳ. 21, 23, մինչև пока Обз еп. Іоан., доколѣ не Матѳ. 23, 39, մինչև пока еще не; сз неопр. накл. что, օտէ сз неопр. накл., ut consecutivum; այնպէս —, մինչ такъ —, что; մինչ զի до того, что; такъ что.

ՀԺ և пр. постоянный; — нар. постоянно.

Միջագետք, ա [междурѣчье] Դеогр. н. Месопотамія.

1 ՀԺ և с. мясо.

2 ՀԺ Хр., стр. 48 см.

1 ՀԺ.

ՀԺ ա (ե,ի), особ. во мн. ч. с. умъ, мысли, զմտաւածել думатъ, мыслить; օմտաւածել мыслей: сердце, душа Արист.

Անի, *ընդ Տիւս* мысленно, въ душѣ *Матѳ. 21, 38.*

Տիրէ՛ճ [*Տի՛ւ*] *и*л. склонять.

Տիւ *с*м. *Տիւ*.

Տի՛րիւրի *с*. утѣшеніе; утѣшитель.

Տիրէ՛ճ *и*л. крестить;—*пр.* прич. *Տիրահալ* крещенный.

Տիրահալ-ի՛ն, *հան* *с*. крещеніе.

Տիւս *и*л. оставаться, съ *род.* ожидать кого *и*л.;—*пр.* прич. *զի՛նի Տիւսհալ* отставшій.

Տիւն *с*. стенаніе, стоны.

Տիւնի *и* (*и*, *р*) *с*. земледѣлецъ; работникъ, рабочій.

Տիգ *и*л. *с*. магъ.

Տիգահալ-ի՛ն, *հան* *с*. сумасшествіе, безуміе, безразсудство.

Տիւնի՛ճ *и*л. безумствовать, бѣсноваться.

Սի՛ւ, *и* *геогр. н.* Мокъ.

Տիւն *с*. воскъ.

Տիւնի *и* (*и*, *р*) *с*. обувь, сапогъ.

Տիւնահալ *и*л. забывать;—*пр.* прич. *Տիւնահալի՛ր* *и*л. забытый въ серд-

цахъ, выкинутый изъ сердца.

Սիւնի *и* (*и*, *р*) *соб. и*л.

Моисей: ¹ пророкъ; изъ

книгъ его, Бытія и Ис-

хода, взяты *I*-ая и *II*-ая

статья *Хрестоматіи*

по *Венеціанскому* изда-

нію *Арм. Библии* (1805

г.);—² армянскій пи-

сатель *V*-го вѣка по

Р. Хр., по прозванію

Хоренскій (*Խորենացի*).

Главное его произведеніе

— *Պատմութիւն Հայոց*

Исторія Арменіи, въ трехъ

книгахъ: изъ первой кни-

ги (XXIV ил.) заимст-

вована VII-ая статья

нашей Хрестоматіи, а

изъ второй (XXXI и

XXXII ил.)—IX-ая (а

и б), объ съ незначи-

тельными поправками,

по Венеціанскому изда-

нію Собранія Сочиненій

М. Хоренскаго (1865 г.).

Точно также по этому

Венец. изданію воспроиз-

ведены два отрывка изъ

книги Յաղաքի Պիտոյից,

О Хріяхъ, переводъ ко-

торой съ греческаго оригинала, съ дополненіями, приписывается М. Хоренскому (см. Ad. Baumgartner, Ueber das Buch „Die Chrie“, Leipzig 1886, отдѣльный оттискъ изъ XL тома Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft): одинъ отрывокъ, XX-я статья Хрестоматіи, есть начало названнаго труда (341—345 стр.), а другою, XXI-я статья, высокопарное изложеніе басни „Ворона въ чужихъ перьяхъ“, которую М. Хоренскій приводитъ, въ эпилогъ (581 стр.), въ назиданіе своему ученику Θεόδору. Изъ Աշխարհացոյցу Географія, приписываемой М. Хоренскому, въ Хрестоматіи помѣщено описаніе предѣловъ Великой Арменіи съ перечисленіемъ ея областей (VII-ая статья) по двумъ изданіямъ, К. Патканова (Армянская Географія VII вѣка по

Р. Хр., приписывавшаяся Моисею Хоренскому, СПбурѣ 1877, 17 стр. текста, § 14) и отца Arsène Soukry (Géographie de Moïse de Corène d'après Ptolémée, Venise 1881, 29 стр. текста, § 14).

Տոբիթիւնիւն ш (h, f) пр. монсеевъ.

Տորոն ш (h, f) [μωρός] пр. безумный.

Տոբիւն ш и п с. мракъ, позднийш. основа—f Нерс. Бл.;—пр. мрачный, темный.

Մոշէր соб. им. Мусегъ.

Մոշէրն Նիսանսոբ. им. Мусканъ Нисалавуртъ, персидскій полководецъ.

Տոբի, особ. во мн. ч. входъ; впаденіе Георг.; закатъ Միջինի f Միջին արեգակնին Ел. Б. арм. съ перс.; западъ; ըստ Միջին Հիւսիսոյ съ сѣверозапада Георг.

Տոբիւն с. оханіе, вздохи.

Տորոն-էճ [միտ+անել] ил. думать.

Տարյանէն, *ի*, *մուտ* *ա.* вхо-
дить; заходить.

Տարբնութիւն, *կան* *с.* наив-
ность, искренность, вёр-
ность.

Տրումանի *ш* (*կ,ի*) *с.* награда,
знакъ побѣды, пальма
первенства.

Տար *пр.* близкій, *մ. ան*
մ. ближній къ ближне-
му, другъ къ другу;—

нар. близь, близко, *մ.*
լինիմ 'ի *с.* *вин.* при-
ближаться къ чему *л.*,
մ. ան *կրկն* близко къ
вечеру, къ самому ве-
черу.

Տարաւոր *ш* (*կ,ի*) *пр.* срод-
ный, родственный.

Մարտի *ш* *соб. им.* Маври-
кій, греческій импера-
торъ (582—602).

Յ.

Յ есть ослабленіе пред-
лога *ի* передъ словами,
которыя начинаются
гласнымъ: *յայի* *ем.* 'ի
յայի, *յաւաջին* *ем.* 'ի
աւաջին; иногда въ та-
кихъ случаяхъ рядомъ
съ *յ* удерживается *ի*: 'ի
յաւր.

յաջէն *ա.* *լին* *с.* *вин.* ски-
таюсь по чему *л.*

աւանայ *с.* *աւանայ*.

Յանի *ш* *соб. им.* Яковъ.

յաւոր *с.* *աւոր*.

յաւանանի *ш* (*կ,ի*) *с.* награ-
да, знакъ побѣды, паль-
ма первенства.

յաւրէն *ա.* побѣждать.

յաւանէն *ա.* упорствовать;
упорно отказываться; *յ.*
'ի *վերայ* *с.* *род.* упорно
держаться за что либо
Объ *ен.* Иоан.

յաւէն *ա.* медлить, мѣш-
кать.

յայն *с.* *յայն*.

յայհէրէ *см. հէր.*

յայր *ի* *пр.* явный, ясный;
յայտ *է* ясно.

յայրնալի *нар.* открыто,
явно.

յայրնէ՛ճ *гл.* отерывать.

յայրնի, *հш* (*ւո*) *пр.* от-
крытый, явный.

յանգոր *ш* (*հ,ի*) *пр.* при-
личный; удобный *Нерс.*
Благ.

յանդգնեցոյ]անէճ, *ի* *гл.* дѣ-
лать смѣлымъ, внушать
отвагу, побуждать 'ի *сз*
вин. на что л., *յանшр-*
ժան [*որհորդ յանդ-*
գնցուցիալ *Л. П. Пись-*
мо.

յանդի՛ն *нар.* на виду,
открыто;—*предл.* передъ
лицомъ, въ присутствіи.

յանդո՛գն *пр.* смѣлый, дерз-
кій; стремительный (на-
тискъ).

յանիւրժանի *нар.* неожи-
данно, вдругъ.

յանիւրժանի *нар.* неожи-
данно, вдругъ.

յանյ]անէճ, *հայ* *гл.* пре-
ступать; нарушать.

յանյեալ *1* *пр. прич. гл.* յան-
յանէճ; *2* *предл.* յ(==է)

и пр. прич. гл. անյանէճ.

յաշ *ի* *с. зенд.* yashta: сла-
вословіе, молитва; жерт-
воприношеніе.

յանալագ- *с.* предвоз-
лежанія.

յանալարի *ի* *ш* (*հ,ի*) *пр.*
сражающийся впереди, пе-
редовой боецъ, *յ. զաւրբ*
передовые бойцы войска
Ел. В. арм. сз перс.

յանալէճ, *гл.* идти впередъ,
յ. քան զձեզ предупреж-
даю васъ *Матѳ. 21, 31.*

յան]նէճ, (*ր*) *հայ* *гл.* под-
ниматься; воскресать; *пов.*
արի, мн. արիք ну!

յան-էճ *гл.* обрубать сучья,
обрѣзывать виноградныя
лозы *Объ еп. Іоан. II.*

յանյոյ *ի* *с.* примѣръ.

յանդարէճ *гл.* украшать; на-
лаживать; приводить въ
порядокъ; готовить; ус-
траивать.

յանի *ш* (*հ,ի*) *с.* кровля, па-
латка, навѣсъ *Нерс.*
Благ., стр. 58; кровь,
домъ; этажъ.

յան յանէճ *гл.* нападать,
бросаться, кидаться 'ի *сз*
вин. на кого л.

յարյանիւն, *ան* (*սն*) с. нападение; наезд; натискъ.

յարն-յան-է՛ճ, *ի* *ա.* поднимать; воскрешать.

յարոս-ար *см.* *արոս-ар.*

յանանիш (*и,ի*) с. молодой оселъ, осленокъ.

յан-է-н-ճ, *ի* *а.* прибавлять.

յан-է-ր *пр.* больший;—*нар.* болѣе, весьма, особенно.

յан-է-րժ *нар.* вѣчно, всегда, *յан-է-րանի* *и* с. вѣкъ;—*нар.*

во вѣкъ.

յан-н-ր *см.* *ан-р.*

յан-''=յո'' *см.* въ концѣ словъ, начинающихся буквою *յ.*

յан-ը-ան-է՛ճ *а.* похищать, отнимать, вырывать;—*стр.* быть похищену.

յан-ը-ան-ի-ն-ի, *ան* с. хищение.

յан-է-ան-յի *см.* *ан-է-ан-յի.*

յан-է-ն-ճ, *и* *а.* измѣнять; обращать.

յан-է-ն-ճ, (*յ*)*ս* *а.* опираться *'и* съ *вин.* на кого *а.*

յан *предл.* съ *род.* послѣ.

յан-ի-ն *пр.* послѣдній; послѣдующій; потомокъ.

յан-ի *нар.* послѣ, потомъ.

յан-ի-ն-է՛ճ *а.* удлинять, протягивать; продолжать, заниматься продолжительно *М. Хор. О Тигр.*—*стр.* удлиняться, затягиваться.

յан-ի-ն-ар *см.* *ан-и-ն.*

յан-и-ն-ան-ճ *а.* сомнѣваться, усумниться.

յан-ի-ն *см.* *ан-и-ն.*

յан-ը-է-ն-ար-ան *см.* *ը-է-ն-ар-ан.*
յан-ը-ш (*и,и*) *пр.* глупый, безумный.

յан-ը-ն-է՛ճ *а.* глушѣть; терять голову.

յан-и-ն *см.* *ан-и-н.*

յан-и-ն-ան *см.* *и-н-и-н.*

յан-ը-ան-ի-ш (*и,и*) с. память. воспоминаніе; memoria rerum, рассказъ *М. Хор. О Тигр.*

յан-է՛ճ *а.* помнить; вспоминать.

Յան-ն *соб. им.* Іисусъ.

յан-ի-ն [*и-и*] *нар.* основательно; справедливо.

յан-է՛ճ [*յ+ан-и-и*] *а.* посылать.

յан-и-ն-ճ [*յи-и*] *а.* зачать; быть зачатымъ.

յан-ի, *ан* (*ан*) *пр.* беременная.

յոգնաւոր / *пр.* многообразный, разнообразный, различный.

Վոլգա *вулгарная форма имени* Վոլգան.

յոյժ *нар.* очень, весьма.

յոյն-ի, *ш этн. н.* ионяне, греки;—*геогр. н.* Греція.

յոյս *с.* надежда, *յոյսով* *հոգեցիտ* *съ* надеждою призываемый.

Վոլգան-ի, *п.с.* *собств. им.* Иоаннъ.

Յոսէփ *соб. им.* Иосифъ.

1. *յորդ* *пр.* обильный;—*нар.* обильно.

2. *յորդ* *Вид. ст., стр.* 16, *см.* *որդ*.

յորդան *пр.* обильно текущий, многоводный;—*во мн. ч. с.* обильные потоки.

յորդոր *пр.* усердный, рев-

ностный; воодушевленный;—*нар.* *съ* воодушевлениемъ *Нерс. Благодат., стр.* 58.

յորդոր-ի *ил.* увещевать, возбуждать;—*стр.* воодушевляться, возгорать желаниемъ *М. Хор. О Тигр.*

յորտ *см.* *տորտ*.

յորտն-ի, ш с. потокъ.

յորտն-ի *см.* *որտն*.

յորտն-ի, ш *ил.* надѣяться.

յոգնաւոր *см.* *յոգնաւոր*.

յորտն-ի (b, h) *пр.* чистый, прозрачный;—*ср. ст.* *յորտնաւոր* весьма чистый, въ высшей степени прозрачный.

յորտն-ի *ил.* соразмѣрять; сочинять; составлять, дѣлать; располагать, сла- гать; устраивать.

Ն.

Ն *мѣст. суф.,* показывающий, что предметъ— близъ или у третьяго ли-

ца. Этотъ же суффиксъ есть опредѣлительный членъ; въ относитель-

номъ предложеніи, опредѣляя имя существительное, собственно относимое къ имени мѣстоименіе, членъ ն помыщается часто въ концѣ глагола: յայն, որ նստին (նստի + ն) 'ի վերայ նորա *Матѹ. 23, 22*, վասն բռնութեանդ, որ լինին (լինի + ն) 'ի ձեռքս *рп* Письмо *Авт.*

ն. личн. м. онъ, 'ի նմա въ немъ, т. е. въ тотъ день *Исх. 20, 10*, 'ի նոցանէ часть изъ нихъ, иныхъ (убьете) *Матѹ. 23, 34*; նոցայցն *М. Хор.* О *Тигр.* есть род. мн. (նոցայ = նոցա) съ суффиксами *յ* и *ն*: первый (*յ*) указываетъ на согласованіе опредѣленія (նոցա) съ опредѣляемымъ (պահպանակաց և զինուց), а второй (ն) есть опредѣлительный членъ, помѣщенный, какъ обыкновенно, при родителемъ = опредѣляющемъ, а не при опредѣляемомъ словъ (փայլ-

մուկ և շողկուկ), къ которому онъ (ն) относится.

ն և со. а также.

նախքէն *геогр. н.* Наза-ретъ.

նախ *пр.* первый, прежній, древній, ն. ժամանակաբ; — *нар.* во первыхъ, сперва, прежде *Матѹ. 23, 26*.

նախախտ + с. предсѣданія.

նախնչ *нл* с. зависть; ревность; рвеніе *Ф. О Муш.*

նախնչարէն *пр.* вселяющій зависть, подстрекатель.

նախնչելի *пр.* завидный; предметъ зависти.

նախնչորա (ե,ի) *пр.* завистливый; ревнитель *Исх. 20, 6*.

նախապահութիւն [նախ + պահութիւն] *гл.* предпочитать.

նախաբնէի *пр.* первосотворенный, первородный (Адамъ).

նախաբնէլի *пр.* заслуживающій порицанія; презрѣнный.

նախաբարա (ե,ի) [նախ + արար] с. глава, отецъ

домъ: патриархъ || нахараръ, князь, *название, присвоенное впоследствии членамъ многочисленныхъ княжескихъ (нахарарскихъ) родовъ, на которые распадалась знать древней Арменіи.*

նահիր-+ с. дичь, добыча на охотѣ; убитые въ бою, жертвы войны, նախ-ճիրի գործելъ производить рѣзню.

նահարանիւ (h, h) с. боецъ, герой; подвижникъ; мученикъ.

նահարանիւ-ի՛ն ա. бороться; подвизаться; страдать мученически; быть замучену.

նահարանիւ-իւն, հան с. борьба; дѣятельность; подвижничество, мученичество.

նայն [նա] указ. м. онъ самъ.

նարդ-ի с. нардъ, пахучее растеніе.

նեղ և ի пр. узкій.

նեղեալ-ը пр. прич. стѣсненный, удрученный.

նեղութիւն, հան с. коварство.

ներանձն, ան (h) пр. личный; каждый;—с. душа.

ներքին см. ներքին.

ներքինաւիւն (h, h) пр. за-служивающій восхваленія, похвальный.

ներքին-ի с. похвала, восхваленіе.

ներգոյ ի пр. присущій, природный, իւրոյին ներգոյից подразумевается փառոց Вор. въ ч. перъ

ներ-է՛ն а. позволять, снисходить; терпѣть съ род. что а.; прощать.

ներկայ ի пр. присутствующій, настоящій, 'ի ներկայումս нынѣ.

ներկայաւ пр. настоящій.

ներկայան-է՛ն, ի а. красить, окрашивать;—стр. быть окрашену; обограться.

ներս-ի с. соб. им. Нерсѣс: 1 Нерсѣсъ Благодатный (Ենորհայի), выдающійся церковный дѣятель XII-го вѣка, съ 1166 года католикосъ всѣхъ армянъ, талантливый, плодовитый писатель и поэтъ, авторъ многихъ трудовъ по апологетикѣ

и герменевтикъ, равно какъ популярныхъ посланій, пѣснопѣній, молитвъ и ряда какъ мелкихъ, такъ обширныхъ стихотворныхъ произведеній; двадцать третья статья Хрестоматіи есть отрывокъ элегіи, написанной имъ по поводу взятія Эдессы мусульманами, въ концѣ 1144 года; отрывокъ заимствованъ изъ Парижскаго изданія 1828 г., стр. 18—24; — 2 Нерсѣсъ Ламбронскій (Համբրոնի շար), сынъ Ламбронскаго князя Ошина, духовный писатель и дѣятель второй половины XII-го вѣка, съ 23 лѣтняго возраста епископъ въ Тарснѣ. Извѣстны его поученія, слова, посланія, толкованія; есть у него и стихотворенія, и нѣсколько переводныхъ произведеній съ греческаго, сирійскаго и латинскаго языковъ. За широкое пониманіе хри-

стіанскаго ученія Ламбронскій пастырѣ не разъ подвергался нападкамъ со стороны части армянскаго духовенства, на которыя ему иногда во избѣжаніе соблазна приходилось отягчать вразумляющимъ посланіемъ. Изъ подобнаго рода посланія (Թուղթ իսկ Իշխանի ԼԷն, Венеція 1865, стр. 219—220) заимствована XXII-ая статья Хрестоматіи.

ԿԵՐ+Ի с. внутренность въ названіи части города Ани ԿԵՐԵԻ ԲԵՐԴ внутренняя крѣпость, кремль, цитадель Арист. Ани.

ԿԵՐ+Ի'Զ և пр. внутренній; — с. внутренность.

ԿԵՐ+Ի'Զ ԿԵՐԵՐՅՆԱՐ нар. изнутри, внутри Матѳ. 23, 25; — предл. съ род. нѣже Исх. 20, 4; подѣ.

ԿԻԳ և (Կ,Ի) с. засовъ.

ԿԻԿ և (Կ,Ի) с. копье.

ԿԻԿ և և (Կ,Ի) с. со-ратникъ.

ԿԻԼ և և Ի с. матерія, вещество.

иҫр-іс *гл.* стремиться, си-
лится.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи *и пр.* подобный; — *нар.*
подобно *сз род. чему л.*;
у Нерс. Благ., стр. 58,
ам. род. изъ-за размѣра
стоитъ им.: Կա՛մ գեղու-
նակ ճրղաճ իրնձոր.

иҫи *нар.* равнымъ
образомъ.

иҫи-и *(и, и)* *пр.* по-
добный.

иҫи, *иш (и)* *пр.* подоб-
ный.

иҫи-и-и, *иш с.* подо-
бие.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи *и (и, и)* *с.* знаменіе
Быт. 1, 14.

иҫи-и-и *и (и, и)* *пр.* чу-
дотворный, чудотворецъ.

иҫи-и-и *пр.* чудотво-
рецъ.

иҫи-и-и *гл.* обозначать,
выражать.

иҫи, *иш (и, и)* *и и с.* лучъ;
сіяніе.

иҫи [**иш*] *указ. м.* онъ
же самъ *Быт. 1, 11;*
тотъ же самый.

иҫи-и-и *нар.* тѣмъ же, точ-
но такимъ же образомъ.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи *пр.* новый.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи-и-и *и пр.* новое чу-
до, невидаль; дивный.

иҫи-и-и *гл.* возобновлять.

иҫи-и-и *(и, и)* *с.* возобно-
витель.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи-и-и *гл.* поработать,
подчинять *иш иш*
себѣ.

иҫи-и-и *и пр.* низкій; худ-
шій, слабый *М. Хор.*
О Тир.

иҫи-и-и *гл.* подносить, при-
носить въ даръ; дѣлать
приношеніе; посвящать,
освящать; — *пр. прич.*
иш-иш освященный,
и. иш-иш священные со-
суды.

иҫи *см.* иҫи.

иҫи-и-и, *иш гл.* садиться *и.*
иш-иш близко подса-
живаться къ кому *л.*; —
пр. прич. иш-иш воз-
сѣдающій *и сз вин.* на
чемъ *л.*

ᠰᠤᠪᠪᠣᠳᠤ *н. с. суббота, ш-рн*
ᠳᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *д. с. суббот-*
ний.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и н. с. польза, вы-*
года.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и. с. выгадывать, при-*
обрѣтать друга, дружить.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и*
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *н. с. мерзкій, гад-*
кій.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *н. с. многій, много,*
ф-рр 'и' ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *малое*
отъ многого; — нар. очень,
весьма; долго.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) с. пѣснь въ*
честь господнихъ празд-
никовъ и святыхъ, тро-
парь.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и. с. двигать, трясти;*
колебать; — стр. двигаться;
шевелиться; коле-
баться.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) с. сахаръ.*
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и с. обрубокъ; полѣ-*
но; слой || сѣкира, от-
сюда;

ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) н. с. обла-*
дающій сѣкирою, сѣкиро-
носецъ.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р), и н. с. на-*
селенный; обстроенный,
благоустроенный; плодо-
родный; — с. село.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и*
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *[ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ] и. с. краснѣть;*
смущаться.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и. с. строить; основыв-*
ать; — н. прич. строитель
Матѳ. 21, 42; — н.
прич. ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *построен-*
ный.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) с. строе-*
ніе; благоустройство; бо-
гатство; обиліе, прирость.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) с. гробница.*
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *соб. и. с. Ширинъ.*
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и. с. прелюбодѣйство-*
вать.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) н. с. собачій;*
циникъ.
ᠲᠤᠰᠤᠸᠠᠨ *и (н, р) и и с. даръ,*
благодать.

շնդհանքի, *հա* (և) *пр.* полный благодати; благодатный *см.* 1 Ներհանք.

շնդհանքի *ա.* даровать.

շնդհանքի *ա.* шептать, на-шептывать.

շնդհանքի *ա.* сиять, сверкать.

շնդհանքի *с.* сверканіе.

շնդհանքի *с.* дыханіе; душа
Быт. 1, 20.

շնդհանքի, *ա* *с.* губа; уста.

շնդհանքի *нар.* вокруг, *շ* *չ*
предл. *сз твор.* вокруг
чего *л.*

շնդհանքի *нар.* кругомъ,
со всѣхъ сторонъ.

շնդհանքի (*հ, ր*), *ր* *и* *с.* стѣс-

неніе, безпокойство, смя-
теніе; поспѣшность.

շնդհանքի *ա.* быть тѣсниму;
безпокоиться, метаться;
спѣшить.

շնդհանքի (*հ, ր*) *с.* кла-
довая, амбаръ.

շնդհանքի (*հ, ր*) *с.* кругъ, *շ*
առնակ окружать.

շնդհանքի *ա.* вращаться; по-
ситься *Быт.* 1, 2; ски-
таться, бродить.

շնդհանքի *ա.* смѣшивать, вол-
новать, возмущать; — *стр.*
возмущаться; сшибаться
Ел. Вит. арм. сз перс.

Շնդհանքի *геор. и.* Суза.

Ա.

Ա և

ա [основа ա] *вопр. м.*
եղ? *какой?* *им. мн.*
առ *отн. м.* кто, кото-
рые (*объ одушевленныхъ*
предметахъ).

առի, *հա* (և) *с.* душа.

առի *с.* плачь, рыданіе.

առի *а.* оплакивать.

առի (*հ, ր*) *и* *р* *с.* ви-
ноградная кисть.

առի *пр.* съ вино-
градными кистями, въ
гроздяхъ.

աղբահանութիւն, *հան* с. милосердіе.

աղբութիւն, *հա* (ա) пр. жалкій.

աղբահանութիւն, *հան* с. милость; милосердіе.

աղբանահ ա. выздоравливать, исцѣляться.

աղջութիւն с. здравствование, миръ; привѣтствіе *Матѳ.* 23, 6: привѣтъ.

հո [а+հան] неопр. м. нѣкто, нѣкій, кто-то, *հրերեսի գրպան* 'ի ճանապարհի ուրբան однажды въ дорогѣ (эпископъ) встрѣтилъ кого-то *Объ еп. Іоан.*; *ոսի* — *оши*, одинъ — другой, иной — иной; род. *ուրբան* имѣетъ значеніе мѣстнаго надежда на вопросы *идъ и куда*; *ուրբан* въ этомъ значеніи употребляется и самостоятельно въ смыслъ гдѣ-либо, куда нибудь, и въ связи съ обстоятельными словами, напр. 'ի տեղի ուրբան въ нѣкоторое мѣсто *Вид. ст.*

յո՞ւս ս. сила.

յո՞ւս см. "

յո՞ւս см. "

աղ տր. не, *աղ դու և աղ և* ни ты, ни я не.

աղբանահ пр. подобный золоту; золотистый, искрящийся.

աղբահան [աղի+աղան] пр. съ золотымъ шлейфомъ.

աղի, *հա* (а) с. золото.

աղի, *հր* с. кость.

աղի ս. отпрыскъ, вѣтвь.

1 աղի вопр. м. кто? ср. "

2 աղի межд. о!

աղի, *ան* (и) *и* (мн. ч.) с. нога.

որո՞ւս отн. м. который, кто;

յորոս изъ коихъ, изъ-за того что, потому что; *որ ինչ* которое, что; *որ զի* что см. *որիւն* զի; иногда *որ* остается безъ перевода, *որ արարար* много другого въ этомъ родѣ; —вопр. м. какой? *Матѳ.* 21, 23.

որի ս. сирота.

որի ս. канава, ровъ.

որիւն *и* (и, и) с. червецъ; —пр. червленый, багряный.

аргѣиш (л,р) с. сынокъ,
дитя.

аргѣиру пр. лишившійся
дѣтей.

аргѣ, лш (лп) с. сынъ;
аргѣ дѣти Исх. 20, 5.

аргѣ, шш с. червь.

¹ аргѣ с. виноградная ло-
за, виноградъ, аргѣ
аргѣ отборный виноградъ;
собственно аргѣ есть
еврейское слово רָצוּ, оз-
начающее по одному тол-
кованію, алый, отсюда въ
приложеніи къ виноград-
ной лозѣ „съ алыми яго-
дами“, по другому тол-
кованію, пустой, при-
чемъ имѣется въ виду
сортъ винограда, безъ
зернышекъ въ ягодахъ.

² аргѣ с. теленокъ.

аргѣиш с. соб. им. Ор-
муздъ.

аргѣиш, шш (лѣ) с. же-
ваніе; ruminatio, размыш-
леніе, обдумываніе, аргѣ.
аргѣиш обдумываніе
плановъ Л. П. Ист.

аргѣиш с. чрево.

аргѣ с. арг.

аргѣ с. аргѣ.

аргѣ с. аргѣ.

аргѣиш с. дабы, чтобы;
какъ.

аргѣиш, лш (лп) отн. и
вопр. м. какого рода,
какой.

аргѣиш и. ловить; охотить-
ся; травить.

аргѣиш с. аргѣ.

аргѣиш (л,р) поряд. ч.
восьмой.

аргѣиш пр. сильный; на-
стойчивый; усердный, лѣ.
аргѣиш усердно
прося.

аргѣиш с. обѣтъ; союзъ,
договоръ; братство, ду-
ховенство Ф. О Муш.

аргѣиш и. давать обѣтъ.

аргѣиш (л,р) с. путеше-
ственникъ.

аргѣиш, (л) с. путь, доро-
га.

аргѣиш пр. прямой; пра-
вильный, истинный; пра-
ведный; — нар. прямо;
право; правильно.

аргѣиш и. исправлять
Вид. ст.

аргѣиш лѣ и

аргѣиш с. верблюдъ.

аргѣиш, лш, неопр. лѣ

նկ 11. имѣть, *пчлիմ*
զը իրրկ զը почитаю
 кого л. за кого л. *Матѳ.*
 21, 26; держать, *пчлէին*
փայտ խոտրնակի Вид.
 ст.; заключать въ себѣ
Георг.; схватить *Матѳ.*
 21, 35; завладѣть съ вин.
пад. чъмз л. *Матѳ.* 21,
 38; съ словами обстоя-
 тельства образа дѣйст-
 вія, какъ греческое *ἐχ*,
 обстоять, *пчлի արարէս*
 (письмо) гласить слѣду-
 ющее.
պս п с. плечо; спина *М.*
Хор. О Тигр.
պս/ան-ի՛ճ, ար 11. учиться;
 узнавать.
պսսն, *նն* (*пчн*) с. уче-
 ніе; наука.
պսսն/ան-ի՛ճ, ի 11. учить.
պսսն-յի՛շ (*б,р*) с. учи-
 тель, наставникъ *Матѳ.*
 23, 10.
պսսի нар. откуда, поче-

му;—вопр. откуда?
պսսր, եր с. сынъ.
պս-ի՛ճ, կերար и *կերի* с.
 ѣсть.
պս-ի՛ճ, (л)п этн. н. у-
 тицеъ, удинъ; *արարէս*
Արարէս Утія.
պ [вм. *гир*, см. п] нар.
 гдѣ;—вопр. гдѣ?
պս нар. веселый, радост-
 ный; *пчл*. *անկիմ* весе-
 лить.
պսսն/ան-ի՛ճ (*б,р*) нар. ве-
 селый, радостный.
պսսն-ի՛ճ, եան с. от-
 ступничество, ренегат-
 ство.
պс-и՛ճ нар. слѣдовательно;
 см. *и՛ճ*.
պс-ի՛ճ нар. см. *п+*.
Արар георг. н. Эдесса.
պс-и՛ճ=пчлի см. *и՛ճ*.
п+ [п+р] неопр. м. кто
 либо, нѣкто; род. *пчл*
 имѣтъ и значеніе мѣ-
 стнаго надежа гдѣ либо.

2 префиксъ отрицанія
въ именахъ и глаголахъ,

см. "л.

лмдмн п с. тминъ.

лр ш (б,р) пр. злой, дур-
ной; — с. злодѣй; зло.

лрмфрр ш (б,р) с. злодѣй.

лрмлр пр. презлой; же-
стокій.

лрл, лш(лп) пр. злой,
дурной; — с. зло, бѣд-
ствіе.

лрлрмн-+, ш с. бѣдствіе;
страданіе, муки.

лрлр-лс ил. мучить, истя-
зать; — стр. мучиться;
страдать.

лрл с. мѣра, шлрлр въ
такой мѣрѣ, настолько,
до такой степени, такъ;
лрлр сколь великій,
сколько, насколько, какъ
долго.

лрм-р ш (б,р) пр. умѣ-
ренный.

лр=л+лр см. лрмд.

лр со. еще не.

лрл=л+лр см. лс.

лрм-лрл см. лрм-
лр.

лрм см. лрлмд.

лр-лмд ил. сохнуть; за-
сыхать.

лрл+лрмн-лрлр ш (б,р)
поряд. ч. четырнадцатый.

лр-+, л кол. ч. четыре.

лрлрл ш (б,р) поряд. ч.
четвертый.

лрл+лрмн-л, лш(лп) пр. чет-
вероногое животное, скотъ
Быт. 1, 24.

лр-лс ил. уходить; отсту-
пать; пускаться въ путь.

лрм-лрл-лрл см. лрм-
лрл-лрл.

Գլխաւոր և
 Գլխաւոր և. уменьшаться;
 недоставаť; исчезать.
 Գլխաւոր с. стража; охрана ||
 мн. ч. Գլխաւոր, ш и п
 постъ, говѣніе.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. хра-
 нитель; защитникъ.
 Գլխաւոր և, և. охранять; блюсти,
 соблюдать *Исх. 20, 6*;
 сохранять || поститься; —
 н. прич. Գլխաւոր пост-
 никъ *Ф. О Муш.*
 Գլխաւոր և Գլխաւոր և, և. с. по-
 шеніе, Գլխաւոր և Գլխաւոր և
 нарушение поста.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) с. бро-
 ня, нарукавники и по-
 ножи.
 Գլխաւոր և, ш с. наряды.
 Գլխաւոր և (Է, Բ) пр. бле-
 стящій; сіяющій.
 Գլխաւոր և Գլխաւոր և пр. въ
 блестящемъ одѣявіи, ра-
 зодѣтый.
 Գլխաւոր և և. блистать.

Գլխաւոր և (Է, Բ) с. чу-
 жеземець *Исх. 20, 10.*
 Գլխաւոր և, և. (և) пр. слав-
 ный.
 Գլխաւոր և, և. Գլխաւոր և. быть
 увѣреннымъ *Вор. 63 ч.*
 пер.; думать; хвастать.
 Գլխաւոր և. և. почитать, слу-
 жить *Исх. 20, 5.*
 Գլխաւոր և. և. встрѣчаться,
 постигать; — *страд.* слу-
 чаться, доставаться.
 Գլխաւոր և, և. (և) с. юно-
 ша.
 Գլխաւոր և. և. разрывать;
 прорывать, прорываться
 черезъ (толпу).
 Գլխաւոր և և. և. Գլխաւոր և.
 Գլխաւոր և և. և. Գլխաւոր և.
 Գլխաւոր և և. և. Գլխաւոր և. с. от-
 вѣтъ.
 Գլխաւոր և և. (Է, Բ) с. при-
 ношеніе, даръ *Матѹ. 23,*
 18 || литургія, обѣдня.

цшрѣмъ ш (б,р) с. слово, заповѣдь *Исх. 20, 1.*

цшр-ѣмъ ил. окружать, об-носить; съ твор. завер-тывать во что л.; *цшрѣмъ* ц. окружать со всѣхъ сторонъ, ц. ч съ твор. окружать кого л.

цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р) пр. за-кованный въ броню, лат-ниеъ.

цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р) с. война; сраженіе, битва; борьба.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-ѣмъ ил. сражаться; *цшр цшрѣмъ-цшрѣмъ* мужъ спо-собный сражаться.

цшрѣмъ-п и р с. честь; награда.

цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р) с. образъ, *цшрѣмъ-цшрѣмъ* ц. ликъ Спа-сителя.

цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р), р и п с. предлогъ, поводъ; причи-на, основаніе; виновникъ, источникъ.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-п, ш с. предлогъ, творит. съ предлогомъ, притворно; причина.

цшрѣмъ-ѣмъ ил. рассказывать; описывать, изображать словами *Нерс. Благ., стр. 57.*

цшрѣмъ-ѣмъ, бшн с. исто-рія; рассказъ.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-п ш (б,р) пр. подобающій, должный; — нар. подобающимъ об-разомъ *Нерс. Благ., стр. 57.*

цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р) пр. чест-ный, почетный.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-цшрѣмъ ш (б,р) ср. почетнѣйшій; важ-нѣйшій.

цшрѣмъ-ѣмъ [цшшрѣмъ] ил. по-читать.

цшрѣмъ-ѣмъ-ѣмъ ил. приказы-вать, повелѣвать.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-ѣмъ ил. наказы-вать; *цшрѣмъ цшрѣмъ* ц. наказы-вать побоями.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-цшрѣмъ нар. готово; проворно, быстро.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-ѣмъ, бшн с. готовность, пригото-вленіе, запасы, обозъ; рас-положеніе, позиція *Ел. Б. арм. съ перс.*

цшрѣмъ-п с. хороводъ; кругъ; сборище, сонмъ.

цшрѣмъ-цшрѣмъ-ѣмъ ил. покрывать, окружать со всѣхъ сто-ронъ; — пр. прицшрѣмъ-цшрѣмъ-ѣмъ покрытый.

պարսպելլ *м.* удосуживать-
ся; отдыхать || занимать-
ся.

պարսպանար *ш (б, в) пр.* об-
хватывающий.

պարսպելլ *м.* осматри-
вать, оглядываться.

պարսպելլ *м.* откармливать;
упитывать, обильно пи-
тать.

պարսպար *ш (б, в) и ր пр.* туч-
ный, жирный; обильный.

պարսպար *ш (ш, ր) пр. с.*
пляшущій въ хороводѣ,
кругѣ *Нерсесъ Благ.*,
стр. 58.

պարծն-տ, *ш с.* гордость,
предметъ гордости.

պարէլայ *ш (б, в) и п с.*
стѣна; ограда; опора.

պարէլար *ш (б, в) и ր пр.*
благоразумный, скромный.

պարս—պարելլ.

պարսպар *ш (б, в) с.* пращ-
никъ.

պարելլ *ш (б, в) этн. н.*
персъ.

պարելլան *ш (б, в) пр.* пер-
сидскій.

Պարելանյոց *геогр н.* Пер-
сарменія.

պարս *п с.* должное, долгъ,

պարս է должно, слѣ-
дуетъ *Вид. ст.; мн. ч.*

պարս-ր, *п с.* долгъ, обя-
занность; долги; вина.

պարելլ *м.* быть побѣж-
дену; терпѣть пораженіе.

պարս-թիւն, *баш с.* по-
раженіе.

պարս-ար *пр.* главный; на-
чальникъ, глава.

պարսպան *пр.* краснорѣ-
чивый.

պարսպան *м.* хвастаться,
гордиться; — *пр. прич.*

պարսպան *возгордив-*
шійся.

պար *с.* образъ, родъ,
պէսպէս разнообразный;

— *послѣл. с. р.* по образу,
подобно чему *л.*; свято *с. с.*,

լիմառապէս мудро;
եւ связи *с. указ. и отн.*

жъстоименіямъ: պիպէս
тѣмъ, такимъ образомъ,

такъ, *նոյնպէս* тѣмъ же,
такимъ же образомъ, такъ

же, *որպէս* какимъ об-
разомъ, какъ, какъ имен-

но, *որպէս կոփիւնք փա-*
հանաւորացն *Ел. Б.*

арм. с. перс.; — род.
պիսի, еւ связи *с. указ.*

и отн. мѣстоименіями, берется какъ именит. надежъ и склоняется по типу основъ—*бш(лп)*: *шшшшшш* этого рода, та- кой, *пршшшш* какого ро- да, каковой, какой, см. *шшшшшш*.

шшшшшш, *ш*, род. отъ *шшшшшш* с. необходимость; нужное; дѣла; хрія (сз риторикъ).

шшшшшш соб. им. Пи- вагоръ.

шшшшшш соб. им. Пилать.

шшшшшш и *ш* пр. нечистый; мерзкій.

шшшшшш, *бш(лп)* пр. нуж- ный, годный; благопот- ребный, полезный, *шшшшшш*, пр *шшшшшш* полез- ный во всякомъ людскомъ дѣлѣ М. Хор. О Тигр.

шшшшшш пр. полезный, год- ный; необходимый;—*шшшшшш*, *ш* с. потребности, нужное; *шшшшшш* см. *шшшшшш*.

шшшшшш соб. им. Платонъ.

шшшшшш с. мѣдъ.

шшшшшш, *бшш* с. сквер- на, нечистота, мерзость. *шшшшшш*, *бш(лп)* пр. мѣд- ный.

шшшшшш *ш(б,р)* пр. на- рядный.

шшшшшш *ш(б,р)* [пóρνος] с. блудникъ. —ница.

шшшшшш, *бшш* с. блудъ.

шшшшшш *ш(б,р)* с. вѣнецъ.

шшшшшш *ш(б,р)* пр. вѣн- чанный, увѣнчанный Нерс.

Благ., 57 стр.; имѣю- щій вѣнецъ мученический.

шшшшшш *ш* вѣнчать; увѣн- чивать; прославлять.

шшшшшш *ш(б,р)* и *ш* пр. плодоносный; плодовый Бит. 1, 11.

шшшшшш *ш* вѣнчать; увѣн- чивать; прославлять.

шшшшшш *ш* вѣнчать; увѣн- чивать; прославлять.

шшшшшш *ш* вѣнчать; увѣн- чивать; прославлять.

шшшшшш с. плодъ.

Д.

Дѣлѣ-мѣ и.л. трудиться;
силиться, стараться.
Дѣлѣ-мѣ-ш (д,р) и р с.
защитникъ; ходатай.
Дѣлѣ-мѣ и.л. бить, наказывать.
Дѣлѣ-мѣ, дѣлѣ-мѣ с. лошакъ,
мулъ.

Дѣлѣ-мѣ и
Дѣлѣ-мѣ с. вода.
Дѣлѣ-мѣ и.л. разводить, рас-
пускать въ водѣ: унич-
тожать, нарушать || по-
ливать водою.
Дѣлѣ-мѣ с. колодезь.

Р.

Равви с. равви, учи-
тель.
Равви ш (д,р) пр. скупой.

Равви ш (д,р) этн. н. рус-
скій; русскій по рус-
ски, русскій (языкъ).

У.

У мѣст. суф., показы-
вающий, что предметъ—
близъ или у перваго
лица.

У личн. м. онъ о пред-
метъ, ближайшемъ къ
первому лицу.
У и.л. вѣнчать.

иш — ил пр. малый; —
нар. мало, немного.
иш — иш нар. немножко.
иш — иш (и, и) с. граница;
предѣль.
иш — иш ил. ограничивать;
опредѣлять; — стр. гра-
ничить съ твор. съ иш
либо.
иш — иш пр. съ зеле-
ными листьями и вѣт-
вями, зеленѣющей
иш — иш и с. племъ, кас-
ка.
иш — иш (и, и) и и с. псаломъ.
иш — иш и
иш — иш, — и с. самарянинъ.
иш — иш, и и и с. анисъ.
иш — иш (и, и) с. узда.
иш — иш соб. им. Саулъ.
иш — иш соб. им. Сарра.
иш — иш и иш (и, и) пр.
сильный, крайній.
иш — иш и с. болѣе
сильный, жестокий.
иш — иш нар. сильно,
ожесточенно.
иш — иш — иш ил.
усиливать.
иш — иш ил. убивать, из-
бивать; умерщвлять.
иш — иш — иш, иш с. под-

мога; поощрение.
иш — иш с. образъ; костюмъ.
иш — иш соб. им. Сергій
(воевода), святой муче-
никъ.
иш — иш — иш (и, и), — иш
с. діаконъ.
иш — иш с. кувшинъ.
иш — иш (и, и) пр. печаль-
ный; траурный, находя-
щийся въ траурѣ.
иш — иш пр. черный.
иш — иш соб. им. Себзосъ,
армянскій писатель VII
вѣка, авторъ историче-
скаго труда *Պատմութիւն
Սեբէոսի եւրպա-
կոստանի ի ճշմարիտ
օ
նորոգութեան Իրակա
նա Վոստոյ, ըստ
որոպէս ի իր ժամանակ
նշանակուի* о
походахъ императора
Иракла на Востокъ, рав-
но какъ о событіяхъ,
имѣвшихъ мѣсто въ
Персіи и Арменіи при
Хосроѣ Парвизѣ и его
преемникахъ. Изъ Исто-
ріи Себзоса взята пя-
тая глава (СПБургъ
1879 г., стр. 46—47),
XVII статья нашей
Хрестоматіи.
иш — иш с. столъ Матѳ. 21,

12; жертвенникъ *Матѳ.*

23, 18.

սկզսկզսկզ *ш (б, в) пр.* принадлежащій *սկզսկզսկզ*, наследственный; собственный *Нерс. Благ., стр. 59.*

սկզսկզ *лш, ш и ր* [vîça - puthra] с. сынъ дома: сепухъ, наследный княжичъ *или* наследный князь: такъ назывались въ древней Арменіи члены многочисленныхъ княжескихъ домовъ, имѣвшие наследовать права великаго князя (*սկզսկզսկզ*), каждый въ своемъ родѣ.

սկզ *р* с. родъ, порода.

սկզսկզ-է՛ճ *ил.* сѣять; засѣвать.

սկզսկզ, *սկ* с. сѣмя; посѣвъ.

սկզսկզ *пр.* чернаго цвѣта.

սկզ *л* с. любовь.

Սկզ *р* *геогр. н.* Сіонъ.

սկզէլէլ, *лш (лп)* возлюбленный; другъ; любящій *Исх., 20, 6; и. ршл Թէ* пріятель чѣмъ *М. Хор. О Тигр.*

սկզէլ-էլէլ, *лш* с. лю-

безность; дружба; пріятное дѣло, удовольствіе *Хр.*

սկզ-է՛ճ *ил.* любить.

սկզ-է՛ճ *пр.* любезный; милый.

սկզսկզ *р* с. сердце.

Սկզ-էլ-էլ, лш геогр. н. Сюнія.

սկզսկզսկզ *ш (б, в) с.* блюдо.

սկզէլէլ, *лш* (читается *սկզէլէլ*) *Быт. 1, 1 и*

սկզէլէլէլ, *лш* с. (*лш*) начало.

սկզսկզ-է՛ճ, *ш* *ил.* начинать.

սկզ *см.*

սկզսկզ-է՛ճ, *ш* *ил.* питаюсь; воспитываюсь.

սկզսկզ, *лш (лп)* *пр.* пустой, напрасный.

սկզսկզ-է՛ճ, *р* *ил.* кормить; вскармливать; воспитывать.

սկզ-է՛ճ *ил.* ползти.

սկզ-է՛ճ *ил.* пресмыкаться.

սկզսկզ *пр.* пресмыкающійся; —гады *Быт. 1, 24.*

սկզ *мст.* онъ же самъ, этотъ же самый.

սկզսկզ *пр.* умершій отъ голода; близкій къ голодной смерти *Л. П. Ист.*

нормальный, обычный; обыкновенный.

www.CM.aaa.

«ԴԵՆՆԵՐՆԵՐ» ՏՄ. 1 «ԴԵՆՆԵՐՆԵՐ»

...и с. печаль; оплаки-
ваніе.

у. /^h пр. краткій, малый;
у. /^h немого.

...-... (h, f) с. мечъ.

ложный; и. *ḥarḥuḥit* лжеучитель, и. *ḥarḥuḥ* лжемыслящий, неосновательно подозревающий.

¹ — *пр.* острый; быст-
рый; — *нар.* остро, боль-
но.

2 нн-р п с. мечъ.

... пр. святой.

... (б, в) с. го-
непъ.

*** CM. ***

—н. прич. *шчашнող*
убійца.

желовооруженный; воинъ.
жл. доканчивать,
тратить; уничтожать; —
стр. уничтожаться, из-
сябать.

...]н-мд, *мгущ* и. Про-
ЗИТЬ.

О Мух.

..... (b/p) с. слуга.

и. ждѣть, поджи-
дѣть *Объ еп. Іоан.*; слу-
жить *Арист. Ани* || слу-
жить, почитать.

... (4, 7) с. пол-
ководецъ, военачальникъ.
... 2.1. безчинство-
вать.

արահայտութիւն, Կան. Ը. Երեւ.
ԿԻՆՏՈՎ.

**жестокій; беспокойный, озор-
ный.**

нар. крѣпко, строго;
часто.

«የጥቅም ጥራት» ህ

...и (b, p) с. груд-
ной ребенокъ.

и. с. груди.

нуждать; торопить; гнать.

истинный (*истинный*) *пр.* истинный, точный; — *нар.* истинно, правда.

...
СТВО.

որբեմն լ. очищать; освя-
щать *Исх. 20* 8; оправ-
дывать *Исх. 20*, 7.

որբեմն (b, p) с. очистит-
ель; утирающий (слезы).

որբեմն (b, p) с. потеря *сердца*, сознания,

обморокъ.

որբեմն (b, p) с. гнѣвъ,
негодование.

որբեմն լ. дивиться,
поражаться.

որբեմն (b, p) пр. дивный; *мн.*
ч. чудеса *Матѳ. 21*, 15.

վ.

վաճառորդ и для раз-
мтра:

վաճառորդ (b, p) пр.
содержащій шестьдесятъ;
самъ шестьдесятъ *Нерс.*
Бли., стр. 57.

վաճառ (b, p) с. конецъ.

¹ վաճառ (b, p) с. щить.

² վաճառ *соб. им.* Ваанъ.

վաճառորդ (b, p) с. щи-
тоносный.

վաճառ *нар.* рано; раньше.

վաճառ (b, p) и п с. утро.

վաճառ (b, p) с. мгновение,
мигъ.

վաճառ (b, p) *нар.* скоро,
живо; скорѣй.

վաճառ (b, p), п и п с.
продажа; торговля.

վաճառ (b, p) լ. продавать.

վաճառ *межд.* горе, վ. ձեռն *горе*
вашъ! — с. վայ (b) с. возг-
лась „о горе!“

վաճառ (b, p) с. пользование,
наслаждѣніе.

վաճառ (b, p) пр. надлежащій;
приличный, пристойный;
пріятный, увеселительный;
великолѣпный.

վաճառ (b, p) *пр. см.*
վայ (b, p) *мн. ч.* радо-
сти жизни.

վաճառ (b, p) լ. украшаться,
наряжаться; блистать; *сз*
твор. наслаждаться, поль-
зоваться *чтмъ л.*

վաճառ (b, p) *нар.* подобаю-
ще, великолѣпно.

ᠳᠤᠭᠡᠯᠦᠨᠢᠵᠦᠰᠦ ᠶ᠋ᠣᠨ ᠲᠤ ᠤᠷᠤᠸᠠᠩᠭ᠎ᠠ

ԼՅՆԼՆ-ՐԻՆ, Կան Տ. Ե-
ԼԻԿՈԼՊՆԵ, շԽՐԱՏԵՆԻԵ.

с. мѣсто; по-
ле, земля *Нерс. Благ.*,
стр. 56; промежутокъ
мѣста, времени.

Луги, вш (лн) пр. полевой:
дикій.

ще, пристанище || мона-
стырь.

и / с. ростъ, ба-
рышъ; ростовщичество
Арист. Ани.

1 ил. зажигаю.

2 ~~Вот~~ ил. вооружаю; вооружаюсь.

Читальня соб. им. Васакъ.

Предл. съ род. ради
чего л., о чем. л., ѣ.
шунррѣ см. мѣ; ѣ гѣ
ТАКЪ КАКЪ.

Членъ-членъ геогр. и. Вас-
пураканъ.

трудоустройство *n* с. трудъ; работа;
подвигъ, служба.

Հասցե-էՏ ա

Вид. ст.

Значит ли (б, в) пр. дурной,

плохой; трусливый.

..... (б/р) пр. ма-
лодушный, трусливый.

худшій; дурной.

разбрасывать;
тратить; — *стр.* разбрасываться, разсыпаться.

ность, недостатокъ; порокъ.

¹ с. паханіе, пахота.

² *Щр* с. употребленіе, обращеніе (съ чѣмъ л.); поведеніе; *мн. ч. щр-р, щр-р* жизнь, житіе.

с. стѣсненіе; без-
покойство, тревога.

Легко, не и в с. роза.

Църква соб. им. Варданъ:

¹ Варданъ Мамиконянъ, полководецъ армянъ, павшій на полѣ брани въ 451 году по Р. Хр., въ битвѣ съ персами; ² Варданъ Великій, армянскій писатель XIII вѣка, авторъ Всеобщей Исторіи (Համարժեշի Պատմութեան); въ концѣ Хрестоматіи мы помѣстили приписывае-

мый *Вардану В. тропарь св. Сергію Воеводѣ, написанный своеобразнымъ размытомъ. Въ Эчмиадзинскомъ изданіи церковныхъ писемъ (Гшрш-лшн 1861 г.) тропарь этотъ, снабженный нотными знаками, напечатанъ (стр. 111—113), какъ прозаическій текстъ.*

фшрш-лшн (б,р) с. учитель; съ теченіемъ времени это слово получило специальное значеніе: такъ назывались сначала ученые изъ духовнаго званія, прошедшіе известныя курсы наукъ; въ настоящее время „варданет“ами зовутъ лишь монаховъ, именно іеромонаховъ и архимандритовъ.

фшрш-лшн-лшн (б,р) с. ученіе; поученіе.

1 *фшр-лс ил. пахать.*

2 *фшр-лс ил. гнать; вести; править, распоряжаться; —стр. БЫТЬ ВОДИМЫМЪ 'р съ вин. куда л.*

фшр-лс ил. упражнять, вос-

питывать, учить; — ил. прич. фшр-лшн воспитатель.

фшр-лшн-лшн, ш [шр-лшн-лшн] ил. полагать, считать.

фшр-лшн, особ. мн. ч. с. волосъ; волосы.

фшрш-лшн (б,р) с. повязка волосъ, діадема.

фшр-лшн пр. с. лучший, могущественный; высшій; небесный; небожитель, Богъ; — ср. ст. фшр-лшн-лшн высшій, величайшій.

фшр-лшн 'р фбр нар. вверху; вверхъ.

фшр-лшн-лшн, р и лшр ил. возносить, возвышать; относить 'р фшр-лшн-лшн къ известнымъ лицамъ Хр.; объяснять, выражать. производить Нерс. Благ., стр. 56.

фшр-лшн-лшн-лшн, лшн с. отношеніе; сравненіе.

фшр-лшн-лшн-лшн р ср. ст. высшій; выше.

фшрш-лшн-лшн (б,р) с. начальникъ.

фшрш-лшн 'р фбрш предл. съ род. надъ Быт. 1, 2, 'р фшр-лшн надо мною

Нерс. Благ., 'р қ *уһу-
уһу* попусту. напрас-
но *Исх.* 20, 7, 'р қ
уһу о немъ (знаменія)
Объ еп. Иоан.; поверхъ
Матв. 21, 7; 'р қ *у-
уһу* свержъ того, вслѣдъ
за тѣмъ, қ *у* 'р *қуу*
қуу *уһу* произносить
„увы!“ за „увы!“, бе-
зумолкно вопить „о горе!
о горе!“ за что л., изъ-
за чего л. *Ф. О Муш.*,
на чемъ л. *Быт.* 1, 11;
на кого л. *Матв.* 21,
44; 'р қ *уһу* пус-
кать, допускать.

қ *уһу* (б,р) с. сѣдокъ.

қ *уһу* ср. ст. выс-
шій; небесный *Нерс.*

Благ., стр. 58.

қ *уһу* предл. съ род. надъ,
выше; қ *уһу* стать
выше кого л., возвышать-
ся надъ кѣмъ л.; 'р қ
надъ.

қ *уһу* (б,р) пр. съ
бахромою; — с. бахрома
Нерс. Благ., стр. 57.

қ *у* кол. ч. шесть.

қ *уһу* (б,р) поряд. ч.
шестой.

қ *у* (б,р) с. споръ, ссо-
ра; 'р қ *уһу* спо-
рить, сопротивляться *Объ
еп. Иоан.*

қ *уһу* (б,р) с. камень.

қ *уһу* (б,р) с. рана.

қ *уһу* (б,р) с. жребій;
участь, удѣлъ; владѣніе,
эпархія; состояніе, званіе.

қ *уһу* гл. осуждать съ
род. на что л.

қ *уһу* (б,р) с. горе; не-
счастіе; страданіе.

қ *уһу*, ш этн. н. грузины;
— геогр. н. Иверія, Гру-
зія.

қ *уһу* (б,р) [қ *уһу*] пр.
раненый.

қ *уһу* с. свидѣтель; испо-
вѣдникъ, мученикъ.

қ *уһу* (б,р) с. цер-
ковь, часовня во имя
исповѣдника, особенно на
гробахъ мучениковъ.

қ *уһу* гл. свидѣтельство-
вать қ съ отл. о комъ
л.; быть исповѣдникомъ,
мученикомъ.

қ *уһу* — гл. с. сви-
дѣтельство.

қ *уһу* и р с. вредъ,
ущербъ, вина.

Հրահ (*h, h*) с. ручей; бо-
лото, стоячая вода.

Հրարէ՛ճ [*հրար*] ил. от-

чуждать; уводить, отво-
дить; удалять.

Հրէ՛ճ ил. с. ищенье.

8.

8 префикс отрицанія
въ прилагательныхъ.

հրահալ (*h, h*) с. стѣс-
неніе, безпокойство, кри-
тическое положеніе, опас-
ность, агонія.

հրահալ нар. между тѣмъ,
пока.

հրահալ пр. мерзкій.

հրահալ (*h, h*) с. храмъ
Матѳ. 21, 23.

հրահալ, *հրահալ*, *հրահալ*
ил. давать, *պատասխան*
հրահալ ил. отвѣчать, ил.
հրահալ исполнять прось-
бу; оставлять *Объ еп.*
Іоан.

Տառի, и этн. н. Таои,
Таохи;—геогр. н. Таоія,
область.

հրահալ см. *հրահալ*.

հրահալ, (*h*) ил. вести;
уносить, увозить.

հրահալ (*հրահալ*) с.
господинъ, отецъ дома; ве-
ликій князь: такъ назы-
вались главы каждого
изъ многочисленныхъ ар-
мянскихъ княжескихъ ро-
довъ.

հրահալ, ил. с. муки, стра-
даніе.

հրահալ ил. мучить, истя-
зять; наказывать.

հրահալ ил. испровер-
гать; опрокидывать, ва-
лить; разрушать до ос-
нованія, сравнивать съ зем-
лею *Арист. Ам.*

հրահալ, ил. (*հ*) с. зять.

հրահալ ил. (*h, h*) поряд. ч.
десятый.

и. давать де-
сятину ѣ съ вин. съ че-
ю л. *Матѳ. 23, 23.*

с. ВОЛ-
ЧЕПЪ.

чужой, дальній.

склонять-
ся (о днѣ).

ጥቅምት/ጠቅላይ, ቀ 21

распростра-
нять, распрости-
рать, 'r
члрш съ род. раски-
 нуть надъ **кѣмъ л., ш.**
члшншш раскинуть ла-
 герь.

бавленіе, нерѣшительность; сомнѣніе, недоумѣніе; безпомощность, затруднительное положеніе.

и. КОЛЕБАТЬ-
ся, сомнѣваться.

нар. безъ
ВИНЫ.

г. 1917, 1111 (1111) с. годъ.

с. стая (птицъ).

Директоръ, н. Та-
руберанъ, Түрөберанъ.

Сурмъ геогр. н. Таронъ.

ср. ст. безо-
бразнѣпій.

441 ш (б, в) пр. НЕВЪЖ-

да, невѣдущій.

устьенная форма сло-
ва—

դիմել, եւ (ւ) զ. մէտ, զտ.
առնուի օտանաւիւնաւ.

$\eta \sim \frac{1}{h}$ и (h, η) с. видъ.

зѣн]мѣ-ѣс, / *гл.* ВИДѢТЬ; со-
зерцать *Хр.*; — *н. прич.*
видящій.

кѣ-нѣ, *кнѣ* с. видѣніе, видъ.

ԳԼԽԱՅԷՆ ՄԵ. ԳԼԽԱՆԵԼՏ.

явленіє; созерцаніє; на-
блюденіє; теорія.

листь, листокъ.

 пр. густолист-
венный.

• 4 4 ш (h, h) с. острие;
 конье.

†*лр* [*лб+лр*] с. господинъ, государь *Матѳ.* 21, 29; хозяинъ, правитель *Ф. О Мушкетъ; Господь.*

Տիգրանի ш соб. им. Тигра-
нянь, армянское имя
языческого бога или бо-
гини влаги и плодородия;
народныя сказанія объ
этомъ божествѣ Моисей
Хоренскій переработалъ
и перенесъ на армян-

скаго царя Тиграна I.
Տիգրէ *ի* геогр. н. Тигръ.

Ինչորտ, *ս* с. вселенная,
 міръ.

Ինչորտն *пр.* прослав-
 ленный въ мірѣ, всемір-
 ный.

Ինչորտ [*տի*+*կին*] с. госуда-
 рьяна, господа; *Հանի*
գահին изгнать меня,
 государыню *Нерс. Благ.*,
стр. 59.

Ինչորտ *и* *ի* с. грязь.

Ինչորտ *нар.* впрочемъ, и
 такъ; *տ.* *և* вотъ еще.

Ինչորտ [*տէր*] *гл.* обладать
 съ род. *չոմ* *л.*, господ-
 ствовать надъ *չոմ* *л.*;
տ. *ի* *վերայ* съ род. ов-
 ладѣть *չոմ* *л.*

Ինչորտ, *род.* *տըրընջան*,
տըրընջան с. день, въ
 противоположность но-
 чи, иначе см. *տըր*.

Ինչորտ *ի* *ի* *с.* не-
 вѣжество, неопытность.

Ինչորտ *и* *ի* *пр.* печаль-
 ный.

Ինչորտ *пр.* печальный.

Ինչորտ *пр.* траурнаго
 цвѣта (черный).

Ինչորտ *и* *и* *с.* слабый.

Ինչորտ *и* *и* с. младенецъ
Матѳ. 21, 16; отрокъ;
 юноша.

Ինչորտ *и*

Ինչորտ *пр.* грязный, *տ.*
լինիմ оскверняться; —

геогр. н. Тигмуть, *տ.*
տիգ *Տիգրուտ* *գետըն*
 на берегу рѣки Тигмута.

Ինչորտ *и* *и* *с.* бездом-
 ный, разорившійся; обез-
 доленный; бѣдный.

Ինչորտ *гл.* насаждать *Матѳ.*
 21, 33.

Ինչորտ *и* *и* *с.* управлять
 домоу; устраивать, за-
 вѣдывать.

Ինչորտ *и* *и* *с.* домъ, фа-
 милия, родъ.

Ինչորտ *и* *и* *с.* род-
 ной: родовитый; благо-
 родный; — с., особ. во мн.
 ч. урожай *Нерс. Благ.*,
стр. 57; барышъ.

Ինչորտ *и* *и* *с.* жечь, зажигать;
стр. пылать, загорать-
 ся, горѣть.

Ինչորտ *и* *и* *с.* стра-
 даніе; горе.

Ինչորտ *и* *и* *с.* пеня,
 штрафъ.

Ինչորտ *и* *и* *с.* прич. см. *Ինչորտ*.

шл-л-л см. шл-л.
шл-л, шл с. домъ.
шл-л п и ш с. ростокъ; ра-
стеніе; садъ.
шл-л, шл (плл) с. хвостъ.

шл-л п=шл-л.
шл-л-л-л, шл с. горе.
шл-л-л-л ил. роптать ш с
отл. на кого л.
шл-л-л геогр. н. Тавръ.

8.

В предл. съ вин. къ, до;
этотъ предлогъ съ вин.
пад. въ русскомъ пере-
водѣ иногда передается
дательнымъ надежомъ,
шл-л-л-л говоритъ имъ.
шл-л-л ш (л, ш) с. суша.
шл-л п и
шл-л п с. ограда.
шл-л-л-л, шл(л) пр. же-
ланый; пріятный.
шл-л-л-л ил. желать.
шл-л-л-л-л, шл с. жела-
ніе; похоть, страсть, ш-
шл-л-л-л плотская
страсть.
шл-л с. боль, болѣзнь.
шл-л-л-л пр. полный бо-
лѣзней; немощный.
шл-л-л-л ил. сохнуть; за-

сыхать.
шл-л=шл-л см. въ концѣ
словъ, начинающихся бук-
вою ш.
шл-л-л см. шл-л-л
шл-л-л ил. радоваться, ве-
селиться.
шл-л-л-л ил. вспыхивать,
озаряться.
шл-л ш с. показъ, 'ш шл-л-
шл-л-л на показъ лю-
дямъ Матѳ. 23, 5.
шл-л-л п пр. холодный.
шл-л-л-л-л, ш ил. показы-
вать; объяснять; — стр.
являться.
шл-л-л-л ил. сѣять, разсѣ-
вать; — стр. разсѣваться.
шл-л-л с. роса.

Р.

Р в м. Л, сокращение, | изъ-за размыра.
допускаемое въ стихахъ | — у Л см. Л у у

Ф.

Ф [] н — с, б у и л. бѣ-
жать; убѣгать 'р сь отл.
отъ чего л.
† [] н — с б ш с. бѣгство.
† [] н — с, б у и л. бѣжать.
† [] н — с ш (б, р) пр. бѣг-
лый, обращенный въ бѣг-
ство.
† [] н — с и л. закрывать, 'р
и л ф. заключать, зах-
ватить, окружать.
† [] н — с и л. сіять, блистать.
† [] н — с б. блистаніе, блескъ.
† [] н — с, ш (п, л) с. блескъ.
† [] н р с. дерево Быт. 1,
12; дрова Вид. ст.; пал-

ка, шесть Вид. ст.
Ф [] н — с геор. н. Пай-
такаранъ.
† [] н — с ш (б, р) с. дро-
восѣкъ.
† [] н — с, ш с. слава.
† [] н — с ш (б, р) пр. че-
столюбивый.
† [] н — с ш (б, р) пр. слав-
ный, великолѣпный.
† [] н — с и л. прослав-
лять.
Ф [] н — с ш соб. им. Па-
рэнъ.
† [] н — с — ш и л. богатѣть.
† [] н — с — ш, л с. фарисей.

Փարսէցի *см.* Ասպար.

փռփռ-իւն, *հան* *с.* нѣга.

փռ-է՛ս *ил.* рвать; вырывать.

փռ-իւն *с.* перо.

փր-է՛ս *ил.* раскрывать; рас-
пускать; раскрываться,
распускаться (цвѣтѣу).
—*пр. прич.* փթթեալ
распустившійся.

Փիլիպոս *соб. им.* Филиппъ,
апостолъ.

փռփռ-իւն (*հ,ի*) *и* *ի* *пр.*
приносящій, производя-
щій терніе.

փռ-է՛ս *ил.* разможать, раз-
бивать.

փռ-իւն *предл. сз род.* вмѣсто.

փռ-իւն *с.* замѣститель;
равесникъ; преемникъ: փ.
առնեմ мѣнять, промѣ-
нять, զանձն փ. առնեմ
աշխարհին приносить
себя въ жертву странѣ;
— *предл. сз род.* вмѣсто
челю *л.*, փ. ապաշխար-
եցիւն вмѣсто того, чтобы
каяться; փոխանակ զի
за то, что.

փռ-է՛ս *ил.* мѣнять, измѣ-
нять.

փռոց *и* (*հ,ի*) *с.* площадь
Нерс. Благ., стр. 58;

улица.

1 փռփռ-է՛ս *ил.* блистать,
сверкать.

2 փռփռ-է՛ս *ил.* плести, вить,
փռփռեցիւն ի փրջա-
ւոր *Нерс. Благ., стр.*
57.

փռ-իւն *и* *ի* *с.* забота; дѣя-
тельность; поспѣшность.

փռ-ի *пр.* старательный;
дѣятельный, скорый; —
нар. старательно; дѣя-
тельно; скоро.

փռ-է՛ս *ил.* копать.

փռ-իւն *ил.* пытаться *Вид.*
см.

փռ-իւն *нар.* поспѣшно.

փռ-իւն *ил.* спѣшить.

փռ-իւն *нар.* поспѣшно.

փռ-իւն *с.* терніе.

փռ-իւն, ուն (*ил род.*) *пр.* ма-
лый; փ. մի немного, нѣ-
сколько.

փռ-իւն (*ил*) *пр.* ма-
ленькій.

փռ-է՛ս *ил.* освобождать; спа-
сать, искупать; —*стр.* ос-
вобождаются; спасаться;
быть искуплену.

փռ-իւն (*հ,ի*) *с.* Спаси-
тель.

փրկել — *խն* с. спасе-
ніе.

փրկելահ ш (*б, в*) пр. спа-
сительный; Спасителейъ.

Փոստոս соб. им. Постосъ
или Фаустъ Византійскій
(*Բուզանդար*), исто-
рикъ IV вѣка; изъ его

труда *Բուզանդար*
Պատմութիւնք взяты
дѣтъ статьи Хрестома-
тіи — десятая (Спб. изд.,
стр. 179, гл. XX) и
одиннадцатая (Спб. изд.,
стр. 225 — 226, гл. VІІІ
и ІХ).

Ք.

Քակել гл. разстраивать;
разрушать; съ отл. от-
торгать; уничтожать *Нерс.*
Ламбр.

Քահանայապետ *ի* и *ш* (*б, в*)
с. первосвященникъ.

Քաղաք ш (*б, в*) с. городъ.

Քաղց *յն* — *հ*, *կալ* гл. ал-
кать; голодать.

Քաղցր, *սլ.* — *սլիք*, *սլից*
пр. сладкій; пріятный;
мягкій, кроткій.

Քաղցրայայտ *ի* пр. съ прі-
ятнымъ голосомъ.

Քաղցրանալ пр. пріятно
распѣваемый.

Քաղցրանալ пр. сладко-
дышашій, тихо дующій,
Քաղցրաշունչ աղբյուր
отъ тихаго, легкаго ду-
новенія вѣтерка.

Քաղցրի пр. сладенькій;
пріятный; мяконькій; ле-
гонькій; — нар. сладко;
пріятно; мяконько, ле-
гонько.

Քաղցրել — *խն* с. сла-
дость; удовольствіе.

Քահել гл. оцѣживать; про-
цѣживать, пропускать *ի*
съ вин. черезъ что л.
Поуч. св. от.

вслѣдствіе изступленной
мстительности.

² *բէն* см. *բեն*.

բէն см. *բեն*.

բէն с. религія (персид-
ская); въ Венец. изда-
нии Езника, равно въ
Словарь Мехитарис-
товъ *է* остается и въ
неударенномъ слогѣ.

բեն см. *բен*.

բեն шн (пн и рн) с.
потъ; трудовой потъ,
тяжкій трудъ.

բեն с. воскресія;
бахрома.

բեն л. изслѣдовать; -
н. прич. *բեն* изслѣ-
дователь.

բ и

բ прит. м. твой, см.
բ.

բ, *բ* и *բ*, *բ*,
բ с. сестра.

բ с. сонъ.

բ, *բ*, *բ*, *բ*, *բ* с. хри-
стіанство, *բ* *բ* *բ* *բ*
христіанская вѣ-
ра.

բ соб. им. Хри-
стосъ.

բ пр. сильный
во Христѣ.

բ ш (б, р) пр.
христіолюбивый.

բ пр. данный
Христомъ.

բ л. любоваться;
восхищаться.

բ и *բ* с. шафранъ.

բ с. покрывало; вуаль.

Ահ=0.

Ահ л. помогать.

Ահ с. польза.

Ահ ш (б, р) пр. по-
лезный; -ср. ст. *ш* - *рш*

զշ полезный, весьма
полезный.

Ահ с. воздухъ; вѣтеръ
Арист., Нерс. Благ.

шлг шлр *р* пр. кружащій-
ся, шествующій по воз-
духу, птица.

шлг шлр *и р* с. овечья
шеура, овчина.

шлг шлр *и р* с.
мѣсто ночевки; странно-
пріимный домъ; пріютъ;
жилище.

шлг *р* с. змѣй.

шлг *р* с. злодѣяніе, зло.

шлг шлр *ш (л, р)* пр. другой,
чужой; чужестранный; не-
знакомый *Обз еп. Иоан.*;
чуждый.

шлг шлр *л, бшн* с. чуж-
бина.

шлг *(шл) шлр* день, *шлшлр*
сегодня, нынѣшній, на-
стоящій, *шлшлр* *дшл*

шлр *шлшлшлшл* до
настоящаго времени.

шлг шлр *ш (л, р)* с. судьба;
роковой часть, смерть.

шлг шлр *ш (л, р)*, особ. во мн.
ч. с. образъ, *шлшлшл* *сз*
род. по подобію, какъ;
обычай; законъ; религія.

шлг шлр *ш (л, р)* с. образ-
чикъ, примѣръ, *шлр шл-*
ршшл какимъ образомъ,
какъ.

шлг шлр *ш (л, р)* с. за-
конный; воздержанный
М. Хор. О Тигр.

шлг шлр *ш (л, р)* с. дѣвица.

шлг шлр *шл* благословлять.

шлг шлр *шл, бшн* с. бла-
гословеніе, слава, осанна
Матѳ. 21, 9.

К О Н Е Ц Ъ .

***) Дополненія и поправки къ Словарю:**

ш

шн-шн (h, f) с. супругъ, -га.	шн, шн (пш) и шн (h) с.
шн с. шн.	берегъ, с. шн.

р

ррррр пр. постоянный,	ррррр с. ррррр, с.
вррный, преданный.	подлежащимъ изъятію h.

ч

ччччч въ значеніяхъ этого	денію турецкое, слово
слова употреблено об-	катеръ вмѣсто лоша-
ластное, по происхож-	ка.

л

ллл с. ллл.

л

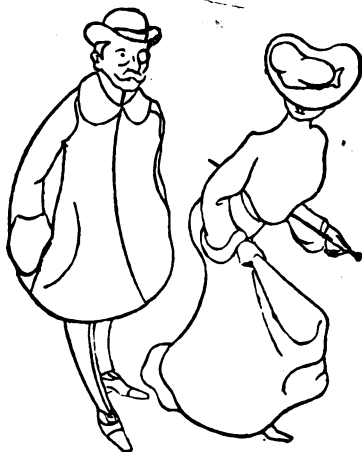
ллл с. лл.

***) Другіе пропуски, если они окажутся, вмѣстѣ съ опечатками Словаря будутъ указаны въ Грамматикѣ.**

10

Комары и Осы

Выпускъ 1

СПБ. 1903

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 24 января 1903 г.

Типографія Н. Н. Клобукова, Пряжка, д. № 3 -- 1.

10

КОМНАТЫ ХОЛОСТЯКА.

Самоваръ.

Въ небольшомъ селѣ около уѣзднаго города проживаетъ мужичекъ. Когда онъ проходитъ въ городъ на рынокъ, то проходитъ мимо дома купца. Въ открытое окошко онъ видитъ такую картину: стоитъ столъ, на столѣ самоваръ, купецъ сидитъ, чай пьетъ, купчиха на гитарѣ играетъ, соловей въ клѣткѣ поетъ. Страшно ему эта картина понравилась. Думаетъ, хотъ маленькій самоваръ, небольшой, хотъ подержанный, а куплю. Накопилъ три цѣлковыхъ, отправился на рынокъ. Проходитъ опять мимо дома купца, опять видитъ ту же картину, умиляется и заходитъ за здоровье купца стаканчикъ выпить. Выпиваетъ стаканъ, другой, третій. Отъ самовара остается только одно воспоминанье. Но ему хочется рассказать кабатчику, зачѣмъ онъ, собственно, въ городъ шелъ.

— Я сейчасъ это, Миколоай Михалычъ, мимо купцова дома шелъ. Тамъ окошко отворено, такъ мнѣ въ окошко то, понимаешь ты, все видать. Смотрю это я — столъ на четырехъ ножкахъ стоитъ, самоваръ на немъ стоитъ, это кранъ расписной, здоровенный; конфорка съ пуговкой... самоваръ это шипитъ, а купецъ на гитарѣ играетъ, купчиха чай пьетъ, а соловей, птичка Божія, въ клѣткѣ сидитъ и таково это жалобно заливается... ти-ти-ти-ти. Дай-ко еще, Миколоай Михалычъ, стакашку.

Выпилъ.

— Я смотрю это, Миколоай Михалычъ, вѣдь окошко то отворено, мнѣ въ окошко-то все видать. Смотрю это, самоваръ на четырехъ ножкахъ стоитъ, конфорка съ пуговкой, кранъ расписной, здоровенный, столъ это на емъ шипитъ, а купецъ, птичка Божія, сидитъ чай пьетъ, купчиха на гитарѣ играетъ и таково это жалобно зали-

вается тю-тю-тю... а соловей въ клѣткѣ сидитъ, свиститъ, на столѣ играетъ. Дай-ка мнѣ, Миколай Михалычъ, еще, братъ, стакашку.

Выпилъ.

— Мнѣ, вѣдь, Миколай Михалычъ, въ окошко-то все видать, потому окошко отворено. Смотрю это я, понимаешь, гитара на четырехъ ножкахъ стоитъ, кранъ расписной, купчиха на столѣ сидитъ, шипитъ, купецъ это на конфоркѣ играетъ, а соловей, птичка Божія, въ клѣткѣ чай пьетъ и таково это жалобно заливается ти-ти-ти-ти... Я, братъ Миколай Михалычъ, все видалъ въ окошко... Ты думаешь я вру? Я, братъ, не вру, а потому окошко отворено, мнѣ въ окошко, братъ, все видать. Смотрю это, братъ, купецъ, птичка Божія, на четырехъ ножкахъ на соловѣй играетъ, гитара сидитъ на купчихѣ, шипитъ. а конфорка на пуговкѣ въ клѣткѣ играетъ и таково жалостно заливается тю-тю-тю-тю!... Мнѣ, братъ, въ окошко-то все видать....

П о н я л ъ.

На занятіяхъ въ ротной школѣ офицеръ объясняетъ нижнимъ чинамъ пользу грамотности и, какъ доказательство своихъ словъ, приводитъ пословицу:

„Ученье—свѣтъ, неученье—тьма“.

— Сидоровъ! Понялъ, что значить: „ученье—свѣтъ, неученье—тьма“.

— Такъ точно, ваше благородіе!

— Ну, скажи, какъ ты это понимаешь... Объясни своими словами...

— А такъ что, ваше благородіе, что когда, значить, чуть свѣтъ, такъ насъ и на ученье, какъ темно ученья не полагается...

— Говори громче, вѣдь ты знаешь, что я плохо слышу.

— Да, когда тебя бранишь, такъ ты ничего не слышишь, а когда спишь да я въ карманъ за деньгами полѣзу, такъ это ты сейчасъ слышишь!

- Что это вы такъ скоро замужъ вторично вышли?
— Соскучилась: не съ кѣмъ ругаться было.

Страница.

Страница шепеляво рассказывает московской купчихѣ, окруженной приживалками съ собачкой на рукахъ, о томъ, гдѣ и когда она побывала. Всѣ внимательно ее слушаютъ, за исключеніемъ великовозрастнаго сына купчихи, гимназиста, который углубился въ чтеніе интереснаго романа: „Клятва въ подземномъ коридорѣ или отъ лысины не уйдешь“.

Страница продолжаетъ рассказъ.

— Всюду, матушка моя, я побывала, всюду... сподобилась, матушка... на Аюнь-гору взбиралась, до Русалима съ посохомъ ходила, пупъ земли видала, въ Соловахъ бывала, на Кіевъ-городъ лазила, ко всѣмъ гробамъ прикладывалась, во всѣхъ лавріяхъ, матушка, тоже побывала, сподобилась...

Гимназисту надоѣло слушать и онъ, бросивъ книгу, задаетъ вопросъ страницѣ:

— Ну, а Сару Бернаръ видала?

— Какъ-же, красавецъ мой писанный, сподобилась... Въ Соловейцкой лавріи рядышкомъ лежатъ, — вотъ этакъ лежитъ Сарочка, а рядомъ съ ней Бернарочка... сподобилась, родненькій, прикладывалась!...

На базарѣ.

Старуха въ ветхомъ салопѣ.

— По чемъ, голубчикъ, индюшки-то эти?

— Чего прицѣняешься-то? Вѣдь не купишь!..

— Да нешто бѣдному человѣку ужъ и прицѣниться нельзя!.. Даже этого удовольствія, ради такого праздника, лишаютъ!..

— Проклятое животное! Я думала, что это мой мужъ!

— Опять у тебя кумъ наскандалилъ. Я тебя научу, какъ кумовьевъ заводить!

— Матушка-барыня! сдѣлай милость! научи! а то у меня, что ни кумъ, то пьяница.

* * *

— Ну, какъ поживаешь? Что дѣлаешь?

— Бросилъ журналистику, сталъ торговать платьемъ.

— Много продалъ?

— Пока только свое.

* * *

— Ты теперь самъ видишь, что за личность нашъ сосѣдъ! Мы ему давали kota мышей ловить, а онъ насъ на свои журфиксы и приглашать не думаетъ! Вотъ и оказывай людямъ услуги!

* * *

— Никого безъ меня не было?

— Какой-то молодой человекъ былъ-съ.

— Гм... Онъ ничего у меня не бралъ?

— Никакъ нѣтъ-съ, барыню за талію брали-съ.

- Сколько тебѣ стоило устроить твою новую квартиру?
— Двухъ старичковъ...
-

Хорошее мѣсто.

- У меня, матушка, двое дѣтей, одинъ изъ нихъ въ академіи.
— И хорошее мѣсто занимаетъ?
— Да, очень видное... въ банкѣ со спиртомъ.
-

ET

